

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ŞUBAT 2015

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2015 / 2 FİYATI: 4 TL

Uygarlık Kahramanlarının Huzurunda

Cumhurbaşkanı
Mustafa Kemal
Seçim Öncesi
Ulusuna“Hesap
Veriyor” Yıl:1931

90 Yaşındaki
Prof. Doğan Kuban:
Ben Neden
Bir Türk'üm

**Başkent
Üniversitesi
ve Imperial
College
Ortak
Bilimsel
Çalışmaları
Başladı**

Mete Akyol:
Aydınlarımızın
Suskunluğu
Cengiz Özakıncı:
Belgelerle
Mimar
Sinan'ın
Kafatası
Gerçeği

Yahya
Aksoy:
Mevlana

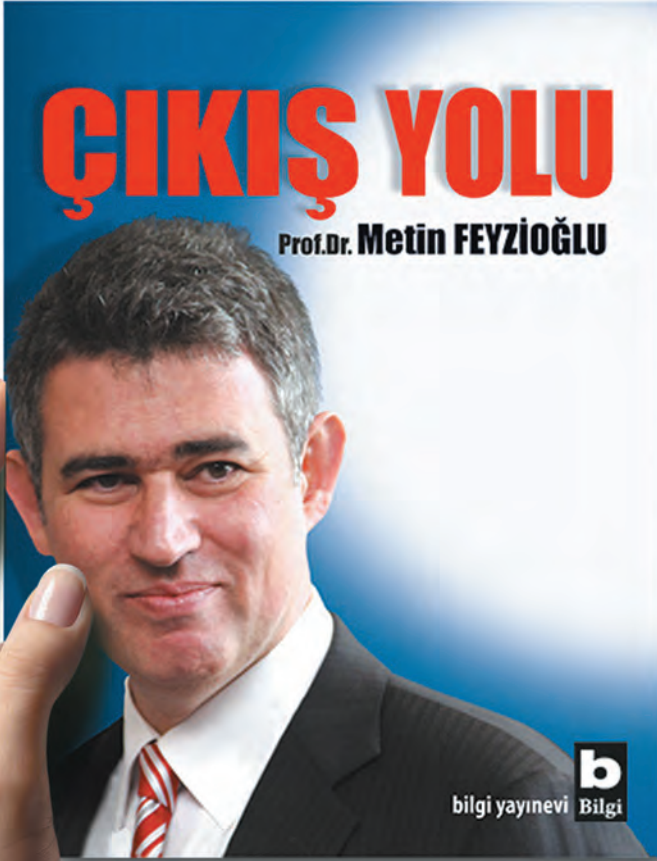
Başkalarının umutsuzluğa kapıldığı yerde, inancımız, umudumuz olur. Hayatımızda umutsuzluğa yer yoktur.

“**Çıkış Yolu**”, özlediğimiz Türkiye'nin yoludur.

Türk Milleti; çok daha güzel, güvenli, mutlu, refah içinde yaşayacağı aydınlık bir geleceğe layıktır. Geçmişte bunu çok daha zor şartlar altında başardık. Bugün de başaracak güçteyiz. Milletimizin geleceğini, yine milletimizin azim ve kararlılığı aydınlatacaktır.

Öğretmenimiz, Türkiye'dir.

Sevdamız, adımız, soyadımızdır **Türkiye...**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

- 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayınçılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin*
- 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi,
Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel, Nuray Bartoschek,
Sadi Bülbül, Haluk Cansın, İlkay Erdem, Haluk Erdemol,
Sema Erdoğan, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Prof. Dr. Şadan Gökova, Metin Gören, Çağdaş Güner,
Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü, Sinan Meydan,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sabahat Önen,
Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Tekin Özerterem, Bekir Özgen,
Nergis Öztürk, Yaşar Öztürk, Sezin San Sungunay, Mete Tizer,
İzlen Şen Toker, İzmir Tolga, Suat Türker, Engin Ünsal,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 22 / 01 / 2015

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

- 3 Kahramanlarımız ve... Karşılarındaki Suskunluğumuz**
Mete Akyol
- 5 Gazi Mustafa Kemal ve Bir Resmi Gazete** *Dr. Sitki Aydınal*
- 8 Despot Yolsuzlukları**
Dr. Ögüt Yazman
- 12 Babasının Tarlası**
- 13 Entelektüel Paradigmalara Uyum ya da Kaos** *Doğan Kuban*
- 18 Atatürk'ün Erzurum Kongresi Açış Konuşması** *Cengiz Önal*
- 23 Hakimiyeti Milliye Yazıları**

- 29 Atatürk'ün İnsanlık Projesi**
Sinan Meydan
- 35 200+50 Yıldır Neden Bocalıyoruz?**
Konur Ertop
- 41 Mimar Sinan'ın Kafatası ve Unutulan Gerçekler**
Cengiz Özakıncı
- 47 Kurşuna Dizilen Yunan Askerleri** *Orhan Velidedeoğlu*
- 51 Felsefe Kültürün Neresinde?**
Tekin Özertem
- 55 Ermeni Sorununda İngiltere'nin Rolü** *Gürbüz Evren*
- 60 Gülen Düşünceler** *İlkay Erdem*
- 63 Yatırım Değil Cinayet**
Can Pulak

- 65 Bitmeyen Senfoni** *Metin Gören*
- 69 Atal Behramoğlu**
Şadan Gökövali
- 74 Seni Seviyorum** *Nuray Bartoschek*
- 77 Karayazgılı Oedipus**
Haluk Erdemol
- 83 Sokrates** *Berk Yüksel*
- 87 İsveç'deki Titanik Vasa**
Nevin Dedeoğlu
- 91 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 95 Oturmak** *Dr. Mustafa Çetiner*
- 98 Garcia'ya Mektup**
- 103 40 Yıl İçinde Hepimiz Böcek mi Yiyor Olacağız?**
Sabriye Aşır
- 107 Pearl Nehri Kulesi**
Gizay Temizsoyulu
- 111 Bitkiler Sayı Sayıyor**
Yücel Aksoy
- 115 Michio Kaku ile Geleceğe Bakış**
- 120 Bir Kahramanın Öyküsü**
Nergis Öztürk
- 123 Füze Selami** *Sema Erdoğan*
- 130 Yalnız Adam** *Yahya Aksoy*
- 133 Uvvv! Dondum Dondum!**
Muzaffer İzgü
- 137 Özgür Periler** *Mehmet Uhri*
- 142 Bellagio** *İzlen Şen Toker*
- 147 Amsterdam'da Bir Çatı Katı**
Mehmet Ünver
- 34 İlk Dersimiz Türkçe**
- 40 Fırçalayarak**
- 68 Bilginizi Denetleyin**
- 128 Ufak Tefek Bilgiler**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Ayın Kitapları**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Kahramanlarımız ve... Karşılarındaki Suskunluğumuz

Sonunda, bizim de içine itildiği-miz bir dönemin, sığ bilgilerle yetinebilen kişileri tarafından bugün bir spor salonu, bir iki park ya da bir iki cadde adı olarak bilinen Abdi İpekçi, son yazısını yazdığı 1 Şubat 1979 tarihinin 36 yıl ötesinde, 2015 yılının Şubat'ında bugün, bir efsane ya da bir destan kahramanı olarak beliriyor anılarımızda.

Abdi İpekçi'yle birlikte, değişik yılların aynı haftasında sonsuzluklarına emanet ettiğimiz Uğur Mumcu da, Gaffar Okkan da yerlerini alıyorlar bu efsaneler tablosunda.

Onlarla aynı yaşam biçiminin ve aynı ölüm biçiminin onuruna sahip öteki “uygarlık kahramanlarımız” da bir anda dolduruyorlar, anılarımızın şeref kürsüsündeki yerlerini. Aynı onurlu yaşam ve aynı onurlu ölüm ötesinde bu uygarlık kahramanlarımızın ortak özellikleri, yaşamları boyu yalnız bırakılmalarıdır.

Onları yalnız bırakanlar, aynı çizgide olmaların karşın, birer “seyirci” kalmayı yeğleyen ve en gerçekçi tanımla toplumumuzun “adam sendeci” olarak adlandırılan kesimidir.

Bugün birer efsane kahramanı niteliğe sahip bu uygarlık kahramanlarımız, çoğunun sıfatı, bir bölümünün

ise yapısı da “aydın” olmasına karşın, aydınlıklarını karanlıklara taşımaktan üşenen etkin bir kesimi harekete geçirebilmek için düşünsel emeklerini cesaretle ortaya koymalarının yanı sıra, yaşamlarını namuların tehdidi karşısında hedef yapmaktan da çekinmemişlerdi. Onlar Türk toplumuna, Atatürk Devrimleri'nin önemini ve anlamını anlatmaya, hatta benimsetmeye çalışmış, toplumumuzun tüm bireyleriyle birlikte, dönemin tüm yöneticilerine de, Atatürk Devrimleri'nin ve ilkelerinin, bir ödül değerinde olmalarının da ötesinde gerçekte, uygar bir yaşam biçiminin “olmazsa olmaz” öğeleri olduğunu öğretmeye özen göstermişlerdi.

Bugünlerin “hal ve gidiş” sertüveninin başrol oyuncularını ve onların ayaklarının çevresinde dolaşan figüranlar dışındaki bu uygar, dürüst, çağdaş, fakat aynı anda “adam sendeci” kimlikli bu kesimin bugün birinci vazifesi, bir zamanlar yalnızca seyicileri oldukları bu uygarlık kahramanların adlarının duyulduğu ve görüldüğü her yerde, kendilerinden defalarca özür dilemektir.

Toplumumuzu, okyanus dalgaları ortasında yelkensisiz ve dümensiz bırakan siyasal fırtınaların herbiri, bu

Abdi İpekçi

Uğur Mumcu

Ahmet Taner Kışlalı

Çetin Emeç

Cavit Orhan Tütengil

Ümit Doğanay

Doğan Öz

Bahriye Üçok

Muammer Aksoy

Necip Hablemitoğlu

Gaffar Okkan

Bedrettin Cömert

kahramanlarımızı tek tek aramızdan aldığımda, doğal olarak önce çok üzülmüştük, çok dövünmüştük ama...

Bu fırtınaların teknemizi dalga dalga sürükleyip, sonunda bambaşka sahillere vurduğunda ve kendimizi bu sahillerin hiç de alışamayacağımız bambaşka iklimlerinde bulduğumuzda ancak, anlayabildik ne yapmamamız gerekip de yaptığımızı ve ne yapmamız gerekip de yapmadığımızı...

Kuşunlandığının 36'ncı yılında bu ay Abdi İpekçi'yi anarken, onla birlikte Bedrettin Cömert'in, Uğur Mumcu'nun, Ahmet Taner Kışlalı'

nın, Çetin Emeç'in, Cavit Orhan Tütengil'in, Ümit Doğanay'ın, Doğan Öz'ün, Bahriye Üçok'un, Muammer Aksoy'un, Necip Hablemitoğlu'nun, Gaffar Okkan'ın ve aynı uygarlık uğraşı çizgisinde yitirdiğimiz yüzlerce "destan kahramanı"ımızın anılarının huzurunda tek tek herbirini, hem kendilerine saygımızdan, hem kendimizden utancımızdan, başlarımızı önümüze eğerek bir kez daha anıyor ve...

Yanlışlarının yeni yeni ayırına varmaya başlayan tüm "seyircilerini" başışlamalarını diliyoruz. •

meteakyol@butundunya.com.tr

(Cumhuriyet Halk Fırkası) olarak değiştirildi. 27 Ekim 1927’de 2. Büyük kongre yapıldı. (Birinci Büyük Kongre Sivas kongresi olarak kabul edildi.)

17 Mayıs 1931’de üçüncü Büyük Kongre toplandı. 24 Nisan 1931 tarihinde de 4. Devre TBMM üyeleri için seçim yapıldı.

Bu özel bilgiyi verdikten sonra 21 Nisan 1931 tarihli resmi gazeteyi yorumlayabiliriz. Dikkat edilirse bildiride başlıkta Reisicumhur dendiği halde sonda ise Gazi Mustafa Kemal denmektedir. Çünkü bildirinin sonundaki makam Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Başkanlığı’dır. Bu çok önemli bir ayırım. Cumhurbaşkanı tarafsızdır. Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder. O tarihte bile Mustafa Kemal Paşa, demokrasinin ana kuralına, bu ayırım dolayısıyla uymuştur.

“Cumhuriyet Halk Fırkasının karar verilen genel siyasetini şu cümle açıkça ifadeye yeterlidir sanırım.

Yurtta sulh, cihanda sulh için çalışıyoruz.”

Bildirinin başlangıcında: “Şimdiye kadar olduğu gibi bu gün dahi topluluğunuza sunulacak bildirimiz açık ve kesin olacaktır. Çünkü onlar yarın size **hesap verilmek** üzere yapılacak olumlu işlerin ifadesidir.” ifadeleri geçmektedir. Bu ifadede geçen **hesap verme** sözcükleri de Mustafa Kemal’in diktatör olmadığını ve demokrasiye ne kadar inandığının delilidir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Bildirinin 1. Maddesinde:

“Cumhuriyet Halk Fırkasının Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve İnkılâpçı vasıfları değişmeyen esaslarıdır.” ilkeleri yer almaktadır.

Bildirinin diğer maddelerinde:

Devletçilik nedir? Türkiye Cumhuriyeti halkının ayrı ayrı sınıflardan oluşan değil iş bölümü nedeniyle ayrılmış (çiftçi, sanayici, vb.) bir toplum olarak değerlendirmek esas ilkelerimizdendir. Çiftçilerimizin, esnafın, işçilerin, serbest meslek sahiplerinin, büyük tüccar ve fabrikatörlerin korunma önlemlerinin alınması gibi konular ifade edilmektedir.

10. Maddesi ise derinlemesine incelemeyi gerektirmektedir. “Cumhuriyet Halk Fırkasının karar verilen genel siyasetini şu cümle açıkça ifadeye yeterlidir sanırım: **Yurtta sulh, cihanda sulh** için çalışıyoruz.”

Bu cümlelerin nerede, ne zaman söylendiği konusunda kararsızlıklar vardır. Üstelik Cumhuriyet Tarihi günlüğünü ve Atatürk T.C. Tarihi kronolojisini yazanlar (bazıları) bu bildiriadaki tarihi (21 Nisan 1931) günü yazmamışlardır. Bu nedenle **Yurtta sulh, cihanda sulh** sözünün nerede, ne zaman söylendiği hakkında kararsızlıklar doğmuştur.

Oysa bu söz pek çok dile çevrilmiş ve dünya çapında bir değer kazanmıştır. Gazi Mustafa Kemal pek çok savaşta fiilen bulunmuş, yurtta da bir çok iç isyanla uğraşmış bir kişi olarak, deneyim ve birikimlerinin sonucunda bu sözü söylemiş; ancak ne yazık ki

ne yurtta ne dünyada buna uyulmuştur. Atatürk’ün bu konuda söylediği pek çok güzel söz vardır. Bu sözleri ve yorumları bir araya getiren eserler yazılmıştır. Bu kadarla yetinerek bildirinin bundan sonraki maddelerini özetliyor ve önemli gördüğümüz konular üzerinde biraz daha duruyoruz.

11. madde: “Bütün devrim sonuçlarını vatandaşların tam emniyetini, milli düzeni ve inzibatı, yurt içi ve adli organizasyon ve yasalar ile koruyan ve hiçbir olay veya etki önünde sarsılmayan bir hükümet otoritesini kurmak ve uygulamak işlerimizin temelidir.”

O güne kadar meydana gelen iç isyanlar ve karşı devrim hareketlerine yönelik adli ve askeri önlemler alma konusunda Gazi’nin hassasiyetini ifade eden bu maddeyi daha fazla yorumlamaya gerek duymuyoruz. Bundan sonra vergi kanunları, milli eğitim, sağlık, bayındırlık, altyapı (demiryolu, karayolu, liman, vb.), ekonomi konularında yapılacaklar sıralanıyor.

Sonuçta da:

“Yapmak iktidarında olmadığımız işleri, uyuşturucu, oyalayıcı sözlerle yaparız diyerek, millete karşı gündelik siyaset takip etmek şiarımız (âdetimiz) değildir.”

Verdiği sözler hakkında güvence veren sadece bizde değil bütün dünyadaki siyaset adamlarının uyması gereken bir kuralı ifade etmektedir. •

sitikaydin@butundunya.com.tr

Çağdaş Düşünce
Dr. Ögüt Yazman

Despot Yolsuzlukları

Dünya Demokrasi Haritası'nda seçim yapılan çok sayıda cumhuriyet rejimi var. 168 ülkeden 88 tanesi demokrasi yoksunu ve dünya nüfusunun yarısından fazlasını barındırıyor.

Bir ülkenin demokrasisi ne kadar sakatsa, yolsuzluk o kadar fazla oluyor. Küreselleşme olgusu ile uluslar arasında ışık hızı ile hareket eden finansal fonlar, para akımları ve yolsuzlukları destekliyor.

Dünyayı dolaşan paralar üçe ayrılır. Biri olağan ve yasaya uygun işlemlerin ürünü temiz paradır. Diğeri uluslara-

rası uyuşturucu, silah ticareti, kaçakçılık ve cinayet şebekelerinin elde ettiği kara paradır.

Üçüncüsü ise bazı ülke yöneticilerinin, yolsuzluk, rüşvet ve devletten çaldıkları gri paradır.

Kara paracılar, despot yönetimleri bulunca onlarla işbirliği yapıp inanılmaz paralara sahip olur ve muhataplarıyla bonkörce paylaşırlar. Bu

nedenle kara para ile gri para arasında gizli bir boru hattı vardır. Kısaca kara para ile gri para birleşir; bence bu ikisine birden “kirli para” demek daha doğrudur. Başka bir anlatımla (kara ve gri) hepsi “haram para”dır.

Çeşitli isimlerle milyarlarca dolar toplanır, gizlenerek yıkanır yeniden yatırılır. Sınır tanımaz, duruma göre girer- çıkar.

Despot Paraları

Sıcak para (despotlarındaki dahil) havuzlara sığmaz; artık büyük denizler gibidir. Giriş-çıkış dalgaları krizleri tetikler. Bir şekilde iktidara geldikten sonra, ülkesini baskıya ve zora dayanarak yöneten kimseye “despot” denir. Kirli para trafiği arttıkça bazı devletlerin özellikle despotların yönettiği ülkelerin en üst düzey devlet adamları

Tatyana Dyaçenko

bu pisliklere bulaştılar.

Örneğin Rusya'nın dışarıdan borç aldığı 20 milyar doların 10 milyar doları yok oldu. Sonra New York'taki bir Amerikan bankasında bayan Tatyana Dyaçenko'nun (Yeltsin'in kızı) ve yakınlarından her birinin ayrı ayrı 20'şer milyon dolarlık hesapları ortaya çıktı. (1999)

Ferdinand Marcos
ve eşi Imelda Marcos

Örnek Olay Marcoslar

1946'da ABD çekilirken Filipinler Cumhuriyeti kuruldu. Cumhurbaşkanı seçilen Ferdinand Marcos ve eşi Imelda 21 yıl süreyle (1965-86) ülkeyi yönettiler. Cumhurbaşkanı Marcos “ilk halka sesleniş” konuşmasında ekonomik kalkınmayı sağlayacağını, kaçakçılık, rüşvet ve yolsuzluklara son vereceğini söylüyordu.

1969'da ikinci kez seçilmek için totaliterlik eğilimleri artmıştı. Muhaliflerin sesini kısımaya başladı, yandaş medyayı kullandı. Devlet hazinesinden aldığı 56 milyon doları o seçimde harcadı ve ikinci kez seçildi.

Yönetim karşıtı gösteriler, ağır hasar veren protestolar aylarca sürdü. (Ocak-Mart 1970) Marcos, sıkı yöne-tim yasası çıkardı. İki kez cumhurbaşkanı seçilebilme koşulunu kaldırdı. Anayasayı değiştirdi. Hukukta masu-miyet karinesi de aranmayacaktı. Muhalifleri yıllarca hapiste tuttu. İçlerinde Benigno Aquino gibi bir çok parlamento üyesi vardı.

Hapse atılanların bazılarının, sonradan kayıp oldukları açıklanıyordu. Basını susturdu. Tek bir resmi yayına yöneldi. Resmi Gazete, kanun değişiklikleri ile Marcos'un konuşmalarını yayımlıyordu. Her yıl gizli servislere ayrılan devlet paralarından, örtülü ödeneklerden, ülkeye gelen yardım paralarından, ülkede yapılan her işten Marcoslar pay ve para alıyordu. Özel ve kamu işletmelerine el koyuyor, bunları yakınlarına veriyordu. Eşi İmelda'yı başkente vali atadı. Şehircilik ve imar işlerini ona bağladı. Yetmedi, anayasa değişikliği ile başbakanlığı da kendisine bağladı. Hem cumhurbaşkanı hem başbakan oldu.

Üçüncü kez cumhurbaşkanlığı adaylığında, (Bagong Lipunan- Filipince-) Yeni Toplum'la (New Society) halka parlak geleceği anlatıyordu. Muhalefet lideri Benigno Aquino, sürgünde bulunduğu ABD'den seçime katılmak için dönüşünde Manila Havaalanı'nda öldürüldü. (1983)

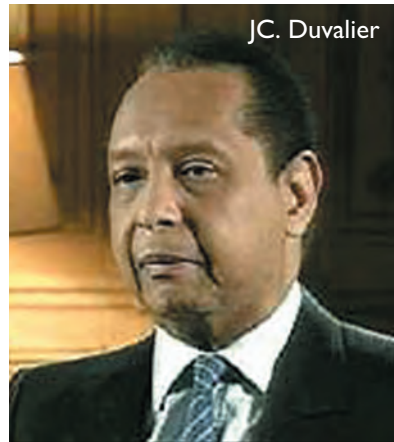
1986 seçimlerinde bir kez daha hileye başvurunca Marcos'un diktatörlüğü halkın ayaklanması ile son buldu. ABD askeri helikopter ve

Filipinler'in dış borcu Marcos'la 79 misli artarak 360 milyondan 28,3 milyar dolara çıktı. Filipinler, Dünya'nın ve Asya'nın en çok dış borçlu ülkesi olmuştur.

uçakları ile ülkeden kaçırılması, ABD'nin usanmışlığının son noktasıydı. Filipinler'in dış borcu 79 misli artarak Marcos'la 360 milyondan 28,3 milyar dolara çıktı. Filipinler, Dünya'nın ve Asya'nın en çok dış borçlu ülkesi olmuştur.

Hırsız Despotlar Listesi

Yolsuzlukları ile ünlenmiş diktatörlerin her biri ayrı bir Marcos'tur. Her biri ayrı bir yazı konusu olabilir. Burada ancak bazılarını ve ülkelerini belirtebiliriz: **J.C. Duvalier (Haiti), Muhammed Suharto (Endonezya), Alberto Fujimori (Peru), Viktor**

Muhammed Suharto

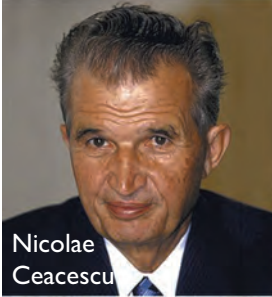

Muammer
Kaddafi

Yanukovych (Ukrayna), Nicolae Ceaucescu (Romanya), Slobodan Milosevic (Sırbistan), Idi Amin (Uganda), Mobutu Sese Seko (Kongo- eski Zaire), Ömer El Beşir (Sudan), Ali Abdullah Saleh-Salih (Yemen), Zeynelabidin Bin Ali (Tunus),

Çiçekleri küçük bahçenin / çiçekleri biraz da/ çölde akan kanımızla sulanmadı mı? /sulanmıyor mu? / Ve rahat, karlı gecelerinde İsviçre' nin / yıldızları biraz da / gözyaşlarımızla yıkanıp yanmıyor mu?

Bu mısralar yazılıları yarım yüzyıldan fazla zaman geçti. Günümüzde despot yolsuzluk-

Nicolae
Ceaucescu

Slobodan Milosevic

İdi Amin

Hüsnü Mubarek (Mısır), Muammer Kaddafi (Libya)

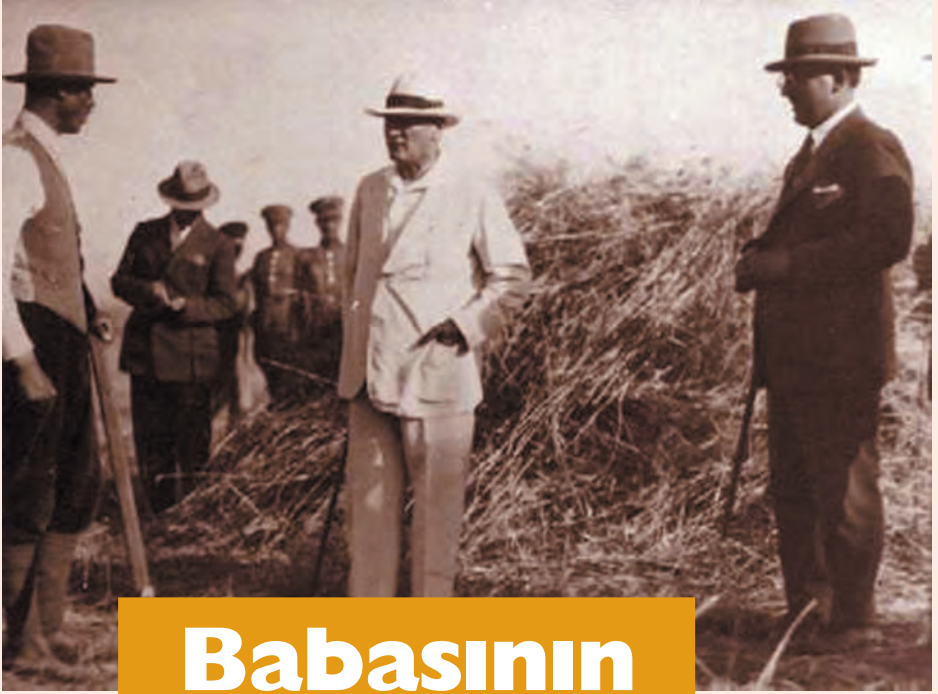
İsviçre, yolsuzluk paralarını bankalarında saklayan ilk ülkedir. Nazım Hikmet bir trenle İsviçre'den geçerken şöyle yazmıştı:

İsviçre'yi bilirsin gülüm, / dilsiz kasası derler, / bir yerlerden, bir şeylerden kaçırılan paraların. (...) /

ları sürüyor; milyarlarca insan açlık sınırında. Bunun için, ünlü ozanımıza özenip, onun sözlerine benzeterek bitirmek isterim.

Şimdi ılıman gecelerinde Asya'nın Afrika'nın, Okyanus'un eteklerinde yarı çıplak insanların, terkedilmiş çocukların, gözyaşları, biraz da muson yağmurlarıyla yıkanıp, yanmıyor mu?•

ogutyazman@butundunya.com.tr

Babasının Tarlası!

Köylünün biri, Atatürk Orman Çiftliğindeki tarlalardan birini, kendi malıymış gibi ekip biçiyordu. Gazi'ye haber verdiler. Atatürk bunun üzerinde önceleri durmadı. Sonra çiftliği gezdiği günlerden birinde adama rastladı:

"Burada ne yapıyorsun?" diye sordu.

Köylü gülümseyerek:

"Tarla sürüyorum." dedi.

"İyi ama, bu tarla senin midir?"

"Değildir."

"Kimindir?"

"Atatürk'ündür!"

"Güzel ama, sen başkasına ait bir toprağın, ona sorulmadan sürülüp ekilemeyeceğini bilmiyor musun?"

"Biliyorum, fakat benim bu tarlayı sürüp ekmeye hakkım vardır."

Atatürk: "Bu hakkı nereden alıyorsun?"

Köylü: "Atatürk bizim babamız değil midir? İnsan babasının tarlasını sürüp ekerse suç mu olur?"

Atatürk, beğenme ve sevgi dolu gülümsemeye köylünün sırtını okşadı ve "Haklısın!.." diyerek uzaklaştı.

Entelektüel Paradigmalara Uyum Ya da Kaos

Çağa ayak uyduramayan toplumların temel sorunu, çağdaş yaşam deneylerinin yüzeyselliği nedeniyle dünyanın geleceği ve potansiyelleri bağlamındaki cehaletlerinden kaynaklanıyor.

Doğan Kuban

Cumhuriyet, Bilim-Teknik Eki

Çağdaş yaşam yeni teknoloji satın almak, otomobil, televizyon, telefon satın almak, lüks yapı yapmak, dünyanın öbür insanları gibi yaşamaya özenmekle elde edilmiyor. Kent trafiğini kontrol edemeyen, kaldırım yapamayan, çöpünü temizleyemeyen, yılda ortalama bir kitap bile okumayan, sanatı ve felsefeyi dışlayan, okullara ortaçağ medrese programları dayatan, bilimi körleten, fakat nüfusu yüz milyona yaklaşmış toplumların yaşamları zor,

gelecekleri karanlık.

Böyle toplumların kalabalıkları yollarda ve inşaatlarda verilen kurbanlara acımayla da unutuyorlar.

Türk kültürünün entelektüel bir çekirdeğe gereksinimi var. Entelektüel çekirdek bilgi birikiminden varılacak bir düşünsel aydınlanmadır. İnsanlara daha bilinçli ve duyarlı olmayı öğretecektir. Batıdaki bilgi birikimi bu aydınlanma olanağını o toplumlara sağlıyor. Dünya entelektüelleri gelecek sorunlarının içeriğini toplumlarına

anlatmak için mücadele veriyorlar. Bizde ise ilkel bir politik söz dalaşının yanında birleştirici bir söylem oluşmuyor. Türkiye gibi ortaçağ rozetli üyesi çok olan toplumlarda bu aydınlanma çabasına nereden başlamalı?

Kanımcı birleştirici bir aydınlanma olanağı, sahip çıktığımız geçmişin doğru değerlendirilmesinden başlıyor. Bu gerçekleşmedikçe uydurma tarih üzerine bina edilen hayaller topluma kendinde olmayan güçler hayal ettiriyor. Gerçek potansiyelini anlamasına olanak vermiyor. Ve yalana inanıyor.

GÖÇER TÜRK'TEN EVRENSEL PARAMETRELERE

Batıyı fetheden Türkçe konuşan göçerlerin uzun ve kimliği saptanmış bir tarihi var. Bizim halk bunu masal olarak bile bilmiyor. Bu tarihin bir aşaması olan Osmanlı tarihini bir reklam konusu ve yanlış bir güç imgesi olarak kullanılıyor.

2000 yıllık bu süreci süreci

günlük politikanın böbürlenme hastalığından kurtarmak entelektüel bir zorunluluk ve tarihe karşı bir saygı borcudur. Osmanlı tarihi halk için sultan, yeniçeri, harem imgeleriyle dolu fantastik zaferler dönemidir.

Ne var ki Osmanlı ordusu Moskova kapılarına gitmedi. Ama Ruslar Bakırköy'e geldiler.

Biz Rus donanmasını Karadeniz'de yakmadık. Fakat onlar Baltık Denizi'nden gelip 'Çeşme'de Osmanlı donanmasını yaktılar.

Biz Venedik'e bile gitmedik, ama Venedik Donanması, 17. yüzyılda Çanak kale Boğazını kapattı.

Kırım Tatarları Hanlığı yok olunca, bizim Ruslara karşı savunmamız kalmadı. Ruslar Doğu illerini 1917'ye kadar ellerinde tuttular.

Biz Viyana'yı alamadık, ama Avrupalılar İstanbul'u işgal ettiler. Gönülümüz göre tarih yazama-

yız. Türk tarihini, Osmanlı dönemi dışında, yerleşmiş toplum tarihi olarak, ya da göçer tarihi olarak, imparatorluklar tarihi olarak, uygarlık tarihi olarak yazmak olanaksızdır. Fakat Türkçe konuşan halkların ve Türkçenin sürekli tarihini yazmak olasıdır. Bu sürekliliğin nedeni göçer Türklerin büyük alanlara yayılan ege-

Doğan Kuban

”

Kanımca birleştirici bir aydınlanma olanağı, sahip çıktığımız geçmişin doğru değerlendirilme- sinden başlıyor.

menlik aşamalarıdır. Bu tarihin bugün için en önemli yanı, Türkçenin günümüze uzanan sürekliliğini sağlamış olmasıdır. Türk diyalektleri Avrasya'nın neredeyse 2500 km uzunluğundaki bir bölümünde Lingua Franca olarak kullanılmıştır. Bir çok devletin ulusal dili olarak da yaşamaktadır.

Osmanlı Devletinin İstanbul Fethinden öncesi büyümesi de göçer Türk tarihinin devamıdır. Osmanlı bu uzun göçer tarihinde temellenir. Osmanlı İmparatorluk dönemi, Türk dilli göçerlerin kısa egemenlik tarihlerinden farklıdır. Fetheden ve devleti kuran halk Türktür. Osmanlı İmparatorluğu Bizans coğrafyasına oturur. Toplum Bizans halklarıyla bütünleşir. Uzun ömürlü karmaşık bir yapısı vardır. Göçer dönemiyle yapısal bütünlüğü yoktur. Osmanlı çağını anlamak yeni paradigmlar yaratmayı gerektirir.

**OSMANLI: KENDİNE ÖZGÜ
POLİTİK YAPI**

İslam ve Türklüğün Osmanlı tarihini yönlendirecek temel çerçeveler olmasından hareket edin-

ce, kozmopolit Osmanlı toplumunun tarihini yazmak olanaksız hale gelmiştir. Osmanlı Doğuda ve Batıda İslam için kavga eden bir güç olarak takdim edilmiş, kendi yapısının gereği olan bir yorum yapılmamıştır. Türklük de devşirme askeri, devşirme bürokrasisi, esir haremi, Türk olmayan sultanlarıyla kendisi için çizilen kalıpla çelişmiştir.

Oysa Osmanlı İmparatorluğu, var olan kalıplara giremeyecek kendine özgü bir politik yapıdır. Osmanlı tarihinin göçer geçmişiyle iki sürekliliği var: Biri Türk Dili, ikincisi göçerlerin fethettikleri toplumlarla simbiyotik yaşantı kurma yetenekleri ve gelenekleri.

Bu simbiosis 16. yüzyıl sonuna kadar başarılı olmuş, Osmanlı tarihinin sürekliliğini de sağlamıştır. Bu olgu insan toplumlarının ortak yaşama potansiyelinin olduğunun da kanıtıdır.

Anneannem Midilli'li, annemin babası Ortaasyalı bir aileden Erzurumlu, babam Çerkez olan ben,

İstanbullu bir Türküm. Bizim aileden herkes İstanbullu Türktü. Değişik dilli, dinli insanlar Türk diliyle belirli, fakat değişik kimlikler taşımışlar, aynı topraklarda 800 - 900 yıllık bir süreç

içinde örtüşen ortamların ürünü olarak ortak davranışlar kazanmışlardır. Çerkezi, Giritli'yi, Bosnalıyı, Laz'ı, Gürcü'yü, Kürd'ü kökeninden dolayı dışlayan bir kültür Osmanlı çağında oluşmadı. Ben bunun İngiliz emperyalistlerin başlattığı bir emperyalist olgu olduğuna inanırım. Kaldı ki kimi cemaatler kendilerini Türk görmeseler bile dünya bizi hep Türk olarak bildi. Biz dünyanın bildiği kimlik altında varız. Bunu tartışmak anlamsızdır.

TÜRK-İSLAM SENTEZİ

Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan toplum kültürünün niteliğine ilişkin en önemli kav-

ram Türk-İslam sentezidir. Allahın sözü insanın sözü ile eş olamayacağına göre, Kuran'ın emirleri, insanların tefsiri ile bir sentez oluşturmaz. İslam, Arap ya da Fars kültürü ile sentez anlamına gelebilir. Öte yandan Kuran'a bağlı farzlar dışında, Hintli'yi, Çinli'yi, Endonezyalı'yı, Afrikalı'yı ve Türk'ü birleştiren bir kültür olmadığını, antropoloji okuyan herkes bilir. Çinli, Hintli, Afrikalı, Hristiyan oldukları zaman da Avrupa kültürünün parçası olmazlar. Ama Farabi ve İbni Sina'nın Hellen-Fars, İbni Rüşd'ün Yunan-Arap sentezinden söz edilebilir. Osmanlı Şiiri, ağırlığı Fars edebiyatı olan bir sentez olarak görülebilir. Fakat Osmanlı Divan şiirine halk sahip çıkamazdı. Çünkü anlamıyordu. Türkler çeviri yaptılar, ithal ettiler. Özgün kültür üretmediler.

Bu, göçer tarihinin doğal uzantısıdır. Göçerin güç gösterisinin bedeli, uygarlık tarihine Türk olarak bir şey katmamış olmamızdır.

Bizim kültürümüz dilimizdir. Onunla ürettiğimiz bir şiirimiz var. Bunun Anadoludaki ilk kurucusu Yunus Emre'dir.

RUS VE OSMANLI NEDEN ÇÖKTÜ?

Osmanlı İmparatorluğu, var olan eski toplum yapısını yok etmeyip kullandığı için yaşamıştır. Fakat bunun da bedelini ödemiştir. 19. yüzyılda dine dayalı sistemlerin gücü azalınca Rus ve Osmanlı imparatorlukları çöktüler. Rus devrimi, Türk devrimi bu çöküşlerin sonucudur. Devletin laik oluşu da bu sonucun parçasıdır. Dinler de yok olmadılar. Laiklik, bilimsel düşüncesinin egemenliğidir.

”

Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan toplum kültürünün niteliğine ilişkin en önemli kavram Türk-İslam sentezidir.

Türk devrimi İslam dünyasının tek gerçek sosyal devrimidir. Dil, harf, laik toplum devrimlerinin İslam tarihinde başka eşi yok. Biz onun için en çağdaş İslam toplumuyuz.

Sevgili Okuyucular: Bu yazıyı tarihi bir yorumla bitirmek istiyordum. Fakat daha aydınlatıcı bir kanıt buldum. Alman Devlet Balesi'nin Berlin'de verdiği Çaykovski'nin Fındıkkıran Balesini seyrettim. Osmanlı ordusunun Moskova'ya gidememesi, Rusların İstanbul'a dayanmalarının nedeni bu performansın doğasında saklıydı.

Musiki yapmak savaştan daha zor ve yaratıcı. Bir bale koreografisi savaş taktiği saptamaktan daha karmaşık.

Dans performansı silah atmaktan daha zor, daha çok disiplin istiyor.

Atatürk bunu anlayabilen dahi bir devlet adamıydı. "Bulgarlar neden mi Çatalca'ya geldiler? Çünkü Sofya'da bir Opera var!" demişti.

Bilime dayalı bir entelektüel düşünce topluma egemen olmadan, sanat ve musiki toplum yaşamında yerlerini almadıkça uygarlık dağın berisinde kalacak. Her gün patlayabilecek bir sosyal ve ekonomik patlamanın korkusu ile yaşayacağız. •

BİLİNMEYENLER DUYULMAYANLAR

Yüzyılın dâhisi: ATATÜRK

'Ata' sözünü sevmezdi...

'Atatürk' hitabını ilk kez dönemin Türk Dil Kurumu Başkanı bir konuşmasında kullanmış, Mustafa Kemal de çok beğenerek soyadı olarak almıştı. Kendisine 'Ata' diye hitap edilmesinden hiç hoşlanmazdı.

En sevdiği yemek...

Manastır Askeri Lisesi yıllarından kalan bir alışkanlıkla hayatı boyunca en sevdiği yemek kuru fasulye ve pırlav olarak kaldı. Tatlıya düşkün değildi ama canı istediğinde çok sevdiği gül reçelini tercih ederdi.

En büyük hayali

Dünya turuna çıkmaktı... Ömrü yetseydi bir dünya turuna çıkıp Türk dili ve tarihi üzerindeki çalışmalarını genişletmek en büyük hayalimdi.

Başucu kitabı

'Çalılık'ıydı... Binlerce kitabı vardı. Ama

bunların arasında bir tanesini hayatı boyunca, hatta cephede bile başucundan ayırmadı. Reşat Nuri Güntekin'in ünlü 'Çalılık' romanını hep yanında taşıyor, her gün rastgele bir yerinden açıyor, birkaç sayfa okurdu.

Kabul salonundaki at yavrusu...

Atlardan sonra en sevdiği hayvan köpekti. 'Fob' adını verdiği köpeği, Gazi'nin yatağının ayak ucunda uyurdu. Hayvanlara düşkünlüğü öyle belirgindi ki, bir gün misafirlerinin de görebilmesi için yeni doğmuş bir tayla annesinin Çankaya Köşkü kabul salonuna getirilmesini bile emretmişti.

Atatürk'ün Dünyası

Cengiz Önal

"Bence; bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi, mutlaka o milletin özgürlük ve bağımsızlığa sahip, çağdaş olmasıyla kaimdir. Ben şahsen bu saydığım vasıflara, çok ehemmiyet veririm. Bu vasıfların kendimde mevcut olduğunu iddia edebilmek için milletimin de aynı vasıfları taşımasını esas şart bilirim."

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

60

Atatürk'ün Erzurum Kongresi Açış Konuşması

Saygıdeğer Temsilci Efendiler! Kongremiz başkanlık heyetine, beni seçmekle gösterilen güvene ve ilgiye özellikle teşekkür ederim. Buna dayanarak bazı hususları arz etmek istiyorum.

Efendiler! Tarih ve olayların yönlendirmesi ile fiilen içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan dehşet ve üzüntü duymayacak hiçbir vatansever düşünülemez. I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru milliyetler temeline dayanarak verilmiş sözler üzerine Osmanlı hükümetimiz de adaletli bir barışa kavuşmak arzusuyla ateşkes istedi. Bağımsızlık uğrunda

Mustafa Kemal, ilk büyük kongreyi topladığı Erzurum'da hükümet konağı önünde Vali Zühtü Bey, memur ve subaylarla (23.7.1919)

namus ve cesaretle dövüşen milletimiz, 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütareke belgesi ile silâhını elinden bıraktı. Devletlerin manevi kişiliği ve imzalayan temsilcilerin kendi namuslarının niyet ve güvencesinde olan bu mütareke belgesi hükümleri bir tarafa bırakılarak İtilaf Devletleri'nin askeri kuvvetleri saltanat merkezini ve hilafetin başşehri olan İstanbul'umuzu işgal etti. Gün geçtikçe artan bir şiddetle Saltanat ve Hilafete ait hukukumuz ile hükümetimizin kişiliği, milli onurumuz saldırılara ve adaletsizliklere uğradı. Osmanlı Vatandaşı olan Rum ve Ermeni unsurlar, gördükleri destek ve yardımların sonucunda milli şeref ve namusumuzu yaralayacak taşkınlıklara başladılar. Nihayet üzücü ve kanlı devresine girinceye kadar küstahça saldırılara devam ettiler.

Fakat derin bir üzüntü ile itiraf etmeliyiz ki, bu cesur ataklar, sekiz aydan beri birbirinin peşi sıra iktidar olan, ama milli denetimden uzak hükümetlerden birinin diğerinden daha kötü olarak gösterdiği zayıf ve beceriksiz icraatlarından, başkentte ve bazı gazetelerde görülen çok ayıp ihtiraslardan ve milli vicdanın inkarı ve Kuvay-ı Milliye'nin hesaba katılmamasından dolayı gelişme fırsatı bulmuştur.

Erzurum'da Kongrenin toplandığı okul (23 Temmuz 1919)

Belirtilen nedenlerle, Saltanat merkezinin de kuşatılmış olmasıyla, tam olarak kaderimize sahip çıkacak bir milli iradenin de olmadığı şeklinde yanlış fikir hâkim olmuştu. Cansız bir vatan, kansız bir millet neleri hak etmişse çekinmeden onların uygulanmasına İtilaf Devletleri'nce başlanmıştır.

Vatanın bölünüp parçalanması söz konusu olan bu kararda Doğu illerinde "Ermenistan", Adana ve Kozan havalisinde "Kilikya" adlarıyla Ermenistan, Batı Anadolu'nun İzmir ve Aydın havalisinde Yunanistan, Trakya'da hükümet merkezimizin kapısına kadar böylece Yunanistan; Karadeniz sahillerimizde "Pontus" Krallığı ve ondan sonra vatanın kalan kısmında yabancı işgal ve kontrolü gibi artık 650 seneden beri bağımsız saltanat sürmüş ve tarihi adalet ve kahramanlığını vaktiyle Hindistan

hududuna, Afrika'nın ortasına ve Macaristan'ın batısına kadar yürütmüş olan bu milletin kölelik düzeyine indirilmesi istenmektedir.

Sonuçta bu devletin tarih sayfasını kapatarak, devleti sonsuzluk mezarına gömmek gibi insanlık ve uygarlıkla ve hele de milliyet ilkeleriyle açıklanması mümkün olmayan emeller kabul ve destek bulmuş ve görülüyor ki uygulama devresi de başlamıştır. Bu uygulama gözümüzün önünde üzüntü verici bir şekilde yaşanıyor. İzmir, Aydın, Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerce anaların, babaların, kahramanların ve çocukların akıp giden temiz kanı, Aydın gibi Anadolu'muzun en seçkin bir şehrinin Yunanlıların zulüm ve ateşli tahribatına kurban oluşu, memleketin bazı bölümlerinin İtalyan ve diğerlerinin işgaline uğraması ve Anadolu'nun iç kısımlarına doğru üzücü şekilde göç edilmesi elbette milli gayretlere dokunmuştur.

Efendiler! Bilinen gerçeklerden ki, tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez. Bundan dolayı, böyle bir yalan örtüsünün arkasından vatanımız ve milletimizin aleyhinde verilen hükümler, kanaatler kesinlikle iflas etmeye mahkûmdur!

Ve işte bütün bu iğrenç zulümlerden ve bu talihsiz zavallılardan, tarihimize karşı uygun görülen haksızlıklardan üzüntü duyan milli vicdan, sonunda sesini yükselterek haykırmış ve **Müdafaa-i Hukuk-u Milliye** (*Milli Hakları Savunma*) ve

Muhafaza-i Hukuk-u Milliye (*Milli Hakları Koruma*) ve **Müdafaa-i Vatan** (*Vatanı Savunma*) ve **Redd-i İlhak** (*İşgali Red*) gibi değişik isimlerle fakat aynı kutsal değerlerin korunması için ortaya çıkan milli akım, bütün vatanımızda artık bir elektrik şebekesi hâline girmiş bulunuyor.

İşte bu kararlılıkla meydana getirdiği kahramanlık ruhudur ki vatan ve milletin kutsal bildiklerini kurtarma ve korumaya dayanan son sözü söyleyecek ve hükmünü uygulattıracaktır.

Genel ve özel durum hakkında hepimizce bilinen bazı konuları burada tekrar hatırlatmayı faydalı buluyorum:

Dört aydan beri Mısır'da milli bağımsızlığın geri alınması için pek kanlı olaylar ve karışıklık devam ediyor. Sonuçta İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya götürülmüş olan temsilciler serbest bırakılmış ve bu temsilcilerin Paris Barış Konferansı'na gitmelerine izin vermek zorunda kalmışlardır.

Hindistan'da bağımsızlık için geniş ölçüde ihtilâl oluyor. Milli hedeflerine ulaşmak için bankalar, Avrupalı kuruluşlar, demiryolları bombalarla tahrip ediliyor.

Afganistan ordusu da İngilizlerin milliyeti yok etme siyasetine karşı savaşıyor. İngilizlerin bel bağladıkları hudut kabileleri de Afganlılara katıldıkları ve bu yüzden İngiliz askerlerinin de içeriye çekilmek zorunda kaldıklarını İngiliz gazeteleri itiraf etmişlerdir.

Suriye'de ve Irak'ta İngilizlerin

ve yabancıların zorbalık ve yönetiminden bütün Arabistan ayaklanmış haldedir. Arabistan'ın her yerinde yabancı hâkimiyeti reddediliyor. Yalnız memleketin refah ve mutluluğu için yabancıların iktisadi ve bayındırlıkla ilgili desteklerine, medeni vasıtalardan yardım almaya razı olunuyor. Bağdat ve Şam bir araya gelerek bu kararı her tarafa bildirmişlerdir.

Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi Günlerinde

Son zamanlarda devletlerarasında ortaya çıkan rekabet sebebiyle İngilizlerin Kafkasya'dan tamamen çekilmesine karar verilmiş ve uygulamaya bir süreden beri başlanmıştır. İtalyan kuvvetlerinin Batum yoluyla Kafkasya'ya gelmesi kararlaştırılmış ise de İtalya ve Kafkasya'daki iç

durum sebebiyle bu kararı uygulamaya koymaktan korkuyorlar. Milli bağımsızlıklarını tehlikede gören ve her taraftan işgale uğrayan Rus milleti, bu genel zorbalığa karşı, milletinin bütün bireylerinin ortak gücüyle çarpışmış ve herkesçe bilindiği üzere bu kuvvet, kendi memleketleri içinde üstün gelmiş, çareyi kendi üzerlerine bela olan milletleri etkileri ve kontrolü altına almakta bulmuşlardır.

Kuzey Kafkasya, Azerbaycan ve Gürcistan birleşerek milli varlıklarına karşı yürütmek isteyen Denikin Ordusu'nu savaşa zorlayarak Karadeniz sahiline sürmüştür.

Ermenistan'a gelince; bir istila fikri sevdalısı olan Ermeniler, Nahcivan'dan Oltu'ya kadar bütün Müslüman halka baskıda, bazı yerlerde de katliam ve yağmacılıkta bulunuyorlar. Hudutlarımıza kadar Müslümanları yok etmek, onları göçe

zorlayarak doğu illerimiz ile ilgili isteklerine güven içinde yaklaşmak ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia ettikleri Osmanlı topraklarındaki Osmanlı Ermenileri'ni dayanak yaparak memleketimizi işgal etmek istiyorlar.

Karadeniz'in batı tarafına gelince,

Macar ve Bulgarlar memleketlerinin önemli bir kısmını işgal etmek isteyenlere karşı bütün milli varlıklarıyla çarpışıyorlar. Meriç nehrinin batısının, yani Balkan harbinden önce devletimizin sınırları içinde olan Batı Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi İtilaf Devletleri'nce kararlaştırılmış olması nedeniyle uygulamaya başlanmıştır. Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar milli kuvvetleri tarafından desteklenen Bulgar kuvvetleri, Batı Trakya bölgesi içinde yaptıkları savaşlar sonunda birçok Yunan birliğini uzaklaştırmışlardır.

Özel durumumuza gelince, daha İstanbul'dan çıkmadan önce vatan ve milletin kurtulması yolunda birçok sorumlu ve yönetici ile görüşülmüştü. Başkent'deki aydınların, din ve devlete hizmetleri geçmiş olan büyük kişilerin harcadıkları zamanları çok değerli olmakla beraber, etki ve denetim altında kalmış bir çevre, kendilerini daima tehdit etmekte ve iş yaptırmayarak üzmedir. Her halde kaderimize hâkim bir milli iradenin her türlü karşıma ve karıştırmalardan korunmuş, sağlam bir şekilde ortaya çıkması, ancak Anadolu'dan beklenilmekte ve umulmaktadır. Buna dayanarak bir milli şuranın ortaya çıkması ve gücünü milli iradeden alacak sorumlu bir hükûmetin varlığını istemek, özellikle son zamanlarda İstanbul'da hemen hemen bütün kesimlere ait düşünürler için değişmez bir fikir halini almıştır.

Burada dokunaklı bir gerçek olmak üzere arz edeyim ki, memle-

timizde çok miktarda yabancı parası ile birçok propaganda cereyan ediyor. Bundaki amaç pek açıktır:

Milli hareketi sonuçsuz bırakmak, milli istekleri felce uğratmak, Yunan ve Ermeni emelleri ve vatanın bazı önemli kısımlarını işgal amaçlarını kolaylaştırmaktır.

Bununla beraber her devirde, her memlekette ve her zaman ortaya çıktığı gibi bizde de kalp ve sinirleri zayıf, anlayışsız insanlarla beraber vatanı ve aynı zamanda refah ve kişisel çıkarını vatan ve milletin zararında arayan sefiller de vardır. Doğu işlerini idare ederken, zayıf noktaları arayıp bulmakta elinden çok iş gelen düşmanlarımız, memleketimizde bunu adeta bir teşkilat haline getirmişlerdir. Fakat kutsal değerlerinin kurtuluşu emelleri ile çırpınan bütün millet, işte bu yüce amaç ve savaşında her türlü engelleri muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir. Bütün bu emellere ulaşmak için kendini adayan asil milletimizin içinde milli bir birey gibi çalışmaktan meydana gelen zevk ve övüncü, burada teşekkür ve iftiharla arz ederim.

Son isteğim şudur ki, Yüce Tanrı, Sevgili Peygamberi hürmetine, bu kutsal vatanın sahibi, savunucusu ve kıyamet gününe kadar sadık koruyucusu olan soylu milletimize, Saltanat makamını ve yüce hilafeti, sağlam ve kutsal değerlerimizi düşünmekle sorumlu olan heyetimize başarılar buyursun. •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Sivas Kongresi Açış Konuşması)

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

Uluslararası Alandaki Yerimiz

Bir devletin güç ve saygınlığının en büyük ölçüsü, uluslararası alanda sahip olduğu yeridir.

Milli toplumlarda, kişiler çeşitli nedenlerle, nasıl çeşitli yerlere sahip olabiliyorlarsa, devletler de, uluslararası alanda, gösterdikleri özelliklere göre farklı muamelelere maruz kalırlar. Herhangi bir devletin uluslararası alandaki yerine etki eden etkenler çeşitli şekil ve nitelik arz ederler.

Devletin asli unsurlarından olan toprak ve nüfusun niteliği kadar niceliği de önemi haiz olduğu gibi, hükümetin devlet faaliyetine yön veren ideal ve görüşleri de diğer milletleri çok yakından ilgilendirir. Bu, insanlığın yapısı gereği böyledir...

Kişi, toplum içindeki yerini, nasıl her gün temasta bulunduğu dost ve komşularının durumundan anlarsa, devlet de, uluslararası dengedeki ağırlığını, diğer milletlerin kendisine karşı gösterdikleri tavır ve harekettten kolayca keşfedebilir. Kişileri birbirine karşı şu veya bu mevkie geçiren güç, servet, nüfuz, bilgi, erdem ve ideal gibi maddi ve manevi, etkenlerin uluslararası yaşamda da etkin olduklarını inkâr etmek mümkün değildir.

Bir devletin uluslararası alandaki yeri sadece arazisinin genişliği, nüfusunun kalabalık oluşu veya askerinin çokluğu ile belirmez. Bu etkenlerin önemi inkâr olunmamakla beraber, milleti oluşturan kişilerin ekonomik gücü, millet büyüklerinin yönetme yetenekleri ve devlet faaliyetine hâkim olan ülkü, ideal birliği gibi yaratıcı nedenlerin de o yerin belirlenmesinde etkileri çok büyüktür.

Esasen aktif siyaset odur ki; hükümet, milletin sinesinde ortaya çıkan, beliren bütün bu maddi ve manevi güçlerden yararlanarak ve onların azami verimini alarak, devlete, uluslararası yaşamda en uygun yeri sağlamaya çalışır.

**Cumhuriyet
Türkiyesi'nin
uluslararası alandaki
yerine en çok etki eden
etkenler, onun maddi
gücü kadar, manevi
alandaki zafer ve
başarılarıdır.**

Cumhuriyet Türkiye'si'nin uluslararası alandaki yerine en çok etki eden etkenler, onun maddi gücü kadar, manevi alandaki zafer ve başarılarıdır. Maddî güç manevî hamle ve heyecanlarla beslenmedikçe ondan beklenen ürünleri veremez.

Dışişleri Bakanımızın, bütçe görüşmeleri esnasında yaptığı açıklama ile bu gerçek bir kez daha ortaya çıkmıştır. Muhterem Türk Diplomatu demiştir ki; *"Bu ziyaret izlenimlerinden, her yerde, Büyük Liderimize karşı açıkça belirtilen gerçek saygıyı ve hükümetimizin izlediği açık ve samimi siyasetin oluşturduğu güveni özellikle*

Büyük Gazi'nin kişiliği ve dehasıyla, ondan esinlenen dış siyasetimizin samimiyet ve açıklığı, Türkiye'nin uluslararası alandaki pek seçkin yerinin en güçlü dayanak noktalarıdır.

ve memnuniyetle arz etmeyi uygun görürüm..."

Büyük Gazi'nin kişiliği ve dehasıyla, ondan esinlenen dış siyasetimizin samimiyet ve açıklığı, Türkiye'nin uluslararası alandaki pek seçkin yerinin en güçlü dayanak noktalarıdır.

Bir zamanlar Türkiye çağdaş dünyaya yabancı ve hatta ona düşman bir durumda kabul edilir ve bütün uluslararası siyaset hareketleri bu düşünüşe göre yönetilirdi. Büyük Gazi, Avrupa'nın bu ortaçağ kalıntısı uğursuz inancını kökünden koparmış ve devletler topluluğunda bir Türkiye'nin, sözgelışı bir Fransa veya İsviçre'den farkı olmadığını ve olamayacağını büyük eseriyle ona kabul ettirmiştir.

Öyle bir Türkiye ki; dış siyasetinin temelleri, "Herkesin kuşkusuz kabulünü zorunlu gördüğü hak ve adalet ilkeleri ile Türkiye'nin çağdaş ve yaşamsal çıkarları"na dayanmaktadır. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi 27 Mayıs 1929

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Dünyaca Ünlü Bilim İnsanlarını Ankara'da Ağırladı.

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a "Silivri Günleri"nde yaptığı dört ziyaretinin birincisinde söylediği *"Ben sizin yerinize burada yatmaya hazırım; yeter ki siz dışarı çıkın ve bilimsel çalışmalarınızı*

sürdürün" sözüyle, özellikle Başkent Üniversitesi Ailesi'nin tüm bireylerinin gönüllerinde özel bir yere sahip olan dünyaca ünlü biliminsanı Prof. Nadey Hakim, bu kez birlikte bilimsel çalışmalar yapmak üzere geçen ay

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Prof Dr. Nadey Hakim, Imperial College Cerrahi ve Kanser Bölüm Başkanı Prof. Dr. Jeremy Nicholson, Kraliyet Tıp Derneği Başkanı Prof. Dr. Babulal Sethia ve Direktörü Ian Balmer ▼

Prof. Haberal'a yeni bir ziyaret yaptı. İngiltere Kraliyet Tıp Derneği Başkan Yardımcısı ve ülkenin seçkin üniversitelerinden Imperial College öğretim üyesi Prof. Nadey Hakim bu "çalışma ziyareti"ni dünyaca ünlü üç bilimadamı meslekdaşıyla birlikte gerçekleştirdi.

Prof. Haberal'ın Ekim ayında İngiltere'ye yaptığı ziyarette imzalanan bir anlaşma gereği Prof. Nadey Hakim'le birlikte, Ankara'ya gelen

Prof Dr. Nadey Hakim ve beraberindeki heyeti Başkent Üniversitesi'nde Üniversite Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal karşıladı

İngiltere'nin ünlü bilim insanları arasında, Kraliyet Tıp Derneği Başkanı Başkanı Prof. Dr. Babulal Sethia, Direktörü Ian Balmer, Imperial College Cerrahi ve Kanser Bölüm Başkanı Prof. Dr. Jeremy Nicholson yer aldılar.

Başkent Üniversitesi ve Imperial College arasında yapılan bu anlaşma,

her iki üniversitenin bilim adamlarının ortak bilimsel çalışmalar yapmasını içermektedir.

Bilim İnsanları Başkent Üniversitesindeydi

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal ve üniversite yetkilileriyle birlikte, bilim insanlarına

Üniversite'deki bilimsel çalışmalar hakkında bilgi alan ziyaretçiler Diş Hekimliği Fakültesi Fantom Laboratuvarını da gezdi

Konuklar, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde uygulamalı olarak ders yapılan mahkeme salonunda (Üstte)

Prof. Haberal Başkent Üniversitesi Hastanesi hakkında bilgi veriyor. (2. Resim)

Prof. Nadey Hakim'in kendi elleriyle hazırladığı Prof. Haberal'ın büstüne ayrılan köşeyi ziyareti sırasında duygulu anlar yaşandı. (Alttaki resim)

Başkent Üniversitesi'ni gezdiren Prof. Dr. Mehmet Haberal, konuklarını kısa bir süre önce hizmete açılan ve Türkiye'nin en büyük üniversite kütüphanesini de içinde barındıran Başkent Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'ni tanıttı. Kütüphane hakkında bilim

insanlarına bilgi veren Haberal'ın, Prof. Hakim'e bir de sürprizi vardı. Prof. Nadey Hakim'in kendi elleriyle yaptığı ve İstanbul'daki Ortadoğu Organ Nakli

Prof. Nadey Hakim'in Başkent Üniversitesi'ne armağan ettiği tablonun kütüphanedeki yerinde açılışı yapıldı. (Üstte)

Derneği (MESOT) Kongresi'nde Haberal'a armağan ettiği Haberal büstü de, kütüphanedeki özel yerini almıştı. Ayrıca, Prof. Nadey Hakim'in Başkent Üniversitesi'ne armağan ettiği ve nefrektomi operasyonunun resmedildiği büyük boyutta bir tablonun da o gün kütüphanedeki yerinde açılışı yapıldı. Prof. Hakim, ünlü ressam Henry Ward tarafından yapılan bu tablonun İngiliz Ulusal Galerisi'nde ve Lordlar Kamarası'nda sergilendikten sonra bugün Başkent Üniversitesi'ndeki yerini almasından duyduğu mutluluğunu da belirtti.

Başkent Üniversitesi yerleşkesindeki yeni kuruluşları da ziyaret eden konuk biliminsanları, üç günlük çalışma programlarından sonra İngiltere'ye döndüler. •

Prof. Dr. Nadey Hakim ve diğer misafirler Üniversite bünyesinde bulunan Atatürk Müzesini ziyaret ederek anı defterini imzaladılar (Yanda)

Atatürk'ün, İnsanlık Projesi

Atatürk'ün pek bilinmeyen, ya da unutulmuş projelerinden biridir İnsanlık Projesi. Onun “**Yurtta barış dünyada barış**” sözü aslında bu projesini özetler.

Atatürk'ün İnsanlık Projesi, ulusaldan evrensele uzanan bir özgürlük, bağımsızlık, kardeşlik ve barış idealidir.

Atatürk'ün kurtuluş formülü **bağımsızlık, uluslaşma ve çağdaşlaşmadır**. Çağdaşlaşabilmek, daha doğrusu Atatürk'ün ifadesiyle “tek uygarlığa” mensup olabilmek için her şeyden önce uluslaşmak; kendi tarihin-

den, kendi kültüründen beslenmek gerekir. Atatürk'ün 1930'lardaki Türk Tarih ve Dil Tezleri, antropoloji çalışmaları; Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni kurdurması, yerli ve yabancı bilim insanlarına Türk tarihinin, Türk dilinin, Türk kültürünün izlerini arattırması aslında hep **uluslaşmaya** yönelik çalışmalardır.

Atatürk bu çalışmalarıyla **Şevket Süreyya Aydemir**'in ifadesiyle sadece Türklerin köklerine değil **“insanlığın kaynaklarına yönelmiştir”**:

Aydemir'in deyişiyle, *“... Şu bir gerçektir ki, bir zaman geldi Atatürk, dünya yuvarlağı üstünde insanın yüzyıllık macerasını sanki avucunun içinde seyrederek gibi oldu...”* Atatürk, binlerce yıllık Türk tarihini ve zengin Türk dilini açığa çıkartarak sadece Türk kültürüne değil, dünya uygarlık mirasına da büyük bir katkı sağlamıştır. Atatürk'ün tarih ve dil çalışmaları insanlığın

Şevket Süreyya Aydemir

“ortak köklerine” vurgu yapan, birleştirici niteliğe sahip çalışmalardır. Aydemir'in ifadesiyle, *“Bütün insanlığı, bir ve kardeş köke bağlamak? Bütün insanlığı bir ve kardeş bilen, insanları dünya vatandaşları olarak gören o soy insan için bu ne engin heyecan kaynağıdır.”*

Atatürk'ün söylem ve eylemleri ile 1920'lerde 1930'larda billurlaşan İnsanlık Projesi'nin -sırasıyla- aşamaları şunlardır:

1. Emperyalizme karşı kurtuluş savaşı.

2. Geri kalmışlığa karşı uygarlık savaşı

3. Yurtta barış dünyada barış ilkesi,

4. Uluslararası bölgesel paktlar/ barış çemberleri.

Atatürk'ün İnsanlık Projesi'nin ilk adımı, tüm mazlum milletlerin, emperyalizme başkaldırarak verecekleri kurtuluş savaşlarıyla “tam bağımsızlık” kazanmalarındır. Atatürk, yüzyılın başında emperyalizme karşı verdiği bir kurtuluş savaşıyla yarı bağımlı, savaş yorgunu Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazından tam bağımsız ve çağdaş bir ulus devlet kurmayı başarmıştır. Atatürk, birçok kere Kurtuluş Savaşı'nın *“emperyalizme ve kapitalizme başkaldırı”* olduğunu ifade etmiştir. Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın sadece Türkiye'nin değil bütün mazlum milletlerin kurtuluşunu amaçladığını vurgulamıştır:

“Türkiye'nin bugünkü mücadelesinin yalnız Türkiye'ye ait olmadığını tekrar etmek lüzumunu hissediyorum. Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa, daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye'nin müdafaa ettiği dava mazlum milletlerin bütün Şark'ın (Doğu)'nun davasıdır.”

Mazlum milletlerin bir gün özgür, bağımsız olacağına da inancı tamdır:

“Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün Doğu milletlerinin de uyanışını öyle görüyorum. (...) Sömürgecilik ve emperya-

“Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün Doğu milletlerinin de uyanışını öyle görüyorum.”

lizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetilmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı olacaktır.”

“İnsanlığa yönelmiş fikir hareketi er geç muvaffak olacaktır. Bütün mazlum milletler zalimleri bir gün yok edecek ve ortadan kaldıracaktır. O zaman dünya yüzünden zalim ve mazlum kelimeleri kalkacak, insanlık kendisine yakışan bir toplumsal duruma erişecektir.” demiştir.

Görüldüğü gibi kurtuluş savaşı ustası Atatürk, insanlığın gerçekten özgürlüğüne ve barışa kavuşabilmesi, **“yeni bir uyum ve işbirliği çağının”** kurulabilmesi için emperyalizmin, sömürgeciliğin son bulması gerektiğine yürekten inanmıştır. Bu nedenle sömürgeci ve emperyalist devletleri **“lanetlemiştir”**: **“İstilacı ve saldırgan devletler, yerküresini kendilerinin malı, insanlığı kendi hırslarını tatmin için çalışmaya mahkûm esirler saymaktadır. Bunların amacı zulüm ve baskı olduğu için onları lanetle anmakta kendimizi haklı görüyoruz.”** demiştir. Atatürk, emperyalizmin **“barış”** kavramının arkasına

gizlenen sinsi planlarının da farkındadır. Şöyle demiştir: **“İnsanları mutlu edeceğim diye, onları birbirine boğazlatmak, insanlıktan uzak ve son derece üzülmeyecek bir yöntemdir. İnsanları muştı edecek biricik araç, onları birbirine yaklaştırarak, onlara birbirlerini sevdirecek, karşılıklı maddi ve manevi gereksinimlerini karşılayan hareket ve enerjidir. Dünya barışı içinde insanlığın gerçek mutluluğu, ancak bu yüksek ideal yolcularının çoğalması ve başarılı olmasıyla mümkün olacaktır.”**

20. yüzyılın başarıya ulaşan ilk ve tek antiemperyalist mücadelesinin baş mimarı Atatürk’ün izinden giden, emperyalizme baş kaldıran başka mazlum milletler de olmuştur, ancak maalesef hiçbiri Türkiye’nin gösterdiği başarıyı göstermemiştir. Bu da Atatürk’ün sözünü ettiği o **“uyum ve**

Atatürk'ün insanlık Projesi'nin özü ise “Yurtta barış dünyada barış” diye formüle ettiği barışseverliktir.

işbirliği çağının” başlamasını geciktirmiştir.

Atatürk'ün İnsanlık Projesi'nin ikinci adımı, kurtuluş savaşıyla “tam bağımsızlığını” kazanan milletlerin, uygarlık savaşıyla çağdaşlaşmasıdır.

Atatürk bunu, **(akıl+bilim= çağdaşlaşma/uygarlaşma)** formülüyle hayata geçirmiştir.

Atatürk'ün insanlık Projesi'nin

özü ise “**Yurtta barış dünyada barış**” diye formüle ettiği barışseverliktir. Ömrünün 17 yılı savaş meydanlarında geçen Atatürk, “*Zorunlu olmadıkça savaş bir cinayettir*” diyerek bir barış çağının açılması için mücadele etmiştir.

Şu sözler de Atatürk'ündür: “*Mutlaka, medeni, insani ve barışçı ülkü belirmeli idi.*”

“*Savaşçı olmam; çünkü, savaşın acıklı hallerini herkesten iyi bilirim.*”.

“*Biz kimsenin düşmanı değiliz, yalnız insanların düşmanı olanların düşmanıyız.*”

“*Bizim intikamımız, zalimlerin zulmüne karşıdır.*”

“*Onlarda zulüm hissi yaşadıkça bizde de intikam hissi devam edecektir.*”

Atatürk, -kendini korumak, ülkesini savunmak dışında-savaşı “cinayet” olarak gören bir komutandır. Kurtuluş Savaşı sonunda, Lozan Antlaşması öncesinde yeni bir savaş tehlikesinin ortaya çıktığı günlerde bu düşüncesini şöyle ifade etmiştir: “*Her halde şu veya bu nedenler için ulusu savaşa sürüklemek yanlısı değilim. Savaş zorunlu ve yaşamsal olmalı. Gerçek görünüm şudur: Ulusu savaşa götürünce vicdanımda ezinç duymamalıyım. Öldürenlere karşı ölmeyeceğiz diye savaşa girebiliriz. Ama ulusun yaşamı tehlikeye karşı karşıya kalmayınca savaş bir cinayettir*”

Atatürk'ün barışseverliğinin en açık kanıtı düşmanına bile saygı duymasıdır. Bir zamanlar savaştığı

Anzaklar için sonradan söyledikleri, düşman Yunan komutanlara davranışı, bir zamanlar savaştığı Venizelos'la kurduğu dostluk vb. Ayrıca Atatürk Türkiye'si barış, huzur arayanların sığındığı güvenli bir liman olmuştur. Örneğin, Stalin'le anlaşmazlığa düşen Troçki, Hitler Almanyası'ndaki Nazi baskısından kaçan Alman bilim insanları Türkiye'ye sığınmıştır.

Atatürk'ün dış politika anlayışının temelinde de barışçı politika vardır. Şöyle demiştir: *“Türkiye'nin güvenliğini gaye tutan, hiçbir milletten aleyhinde olmayan barış istikameti bizim daima ilkemiz olacaktır.”*

Atatürk *“Yurtta barış dünyada barış”* ilkesinin insanlığın ilerlemesinde en esaslı etken olduğunu belirtmiştir: *“Türkiye Cumhuriyeti'nin en esaslı ilkelerinden biri olan ‘yurtta barış dünyada barış’ gayesi, insaniyetin ve medeniyetin refah ve ilerlemesinde en esaslı etken olsa gerekir. Buna elimizden geldiği kadar hizmet etmiş ve etmekte bulunmuş olmak, bizim için övünülecek bir harekettir.”*

Bir keresinde de *“Barış, milletleri refah ve mutluluğa erıştiren en iyi yoldur”* demiştir.

Atatürk, Türk dış politikasının barış fikrine dayalı olduğunu, uluslararası her hangi bir soruna barış yoluyla çözüm aramayı hedeflediklerini belirterek, *“Milletlerarası barış havasının korunması için Türkiye Cumhuriyeti yapabileceği herhangi bir hizmetten geri kalmayacaktır”* demiştir.

Atatürk sürekli barışın şartlarını

da şöyle açıklamıştır: *“Eğer devamlı barış isteniyorsa kitlelerin vaziyetlerini iyileştirecek uluslararası tedbir alınmalıdır. İnsanlığın bütünüünün refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları, kıskançlık, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir.”*

“Eğer devamlı barış isteniyorsa kitlelerin vaziyetlerini iyileştirecek uluslararası tedbir alınmalıdır. İnsanlığın bütünüünün refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir.”

Görüldüğü gibi Atatürk sürekli barış için “açlık” ve “baskının” ortadan kaldırılıp “insanlığının bütünüünün refahının” sağlanmasını ve dünya vatandaşlarının “kıskançlık”, “açgözlülük” ve “kinden” uzaklaşacak şekilde eğitilmeleri gerektiğini belirtmiştir. • sinanmeydan@butundunya.com.tr

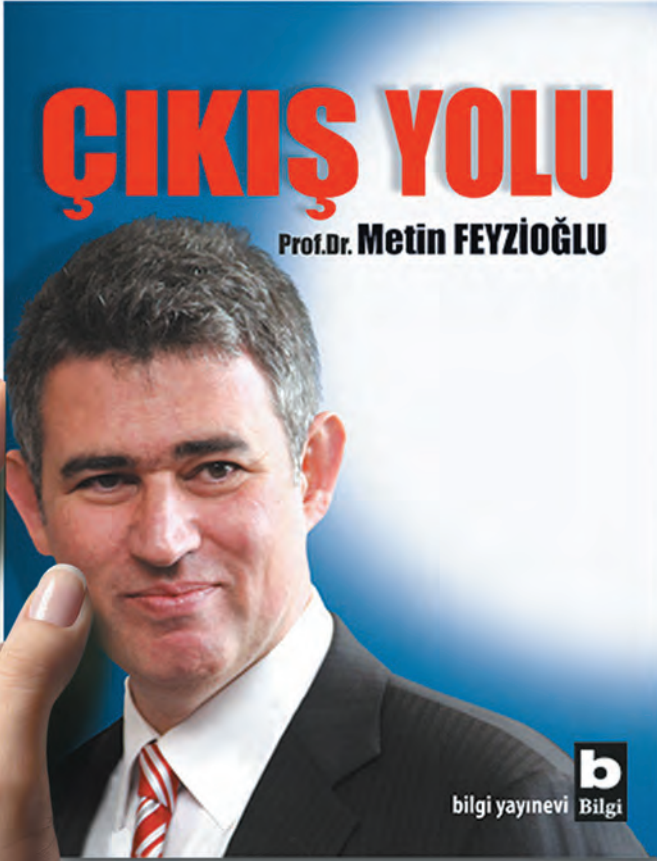
Başkalarının umutsuzluğa kapıldığı yerde, inancımız, umudumuz olur. Hayatımızda umutsuzluğa yer yoktur.

“**Çıkış Yolu**”, özlediğimiz Türkiye'nin yoludur.

Türk Milleti; çok daha güzel, güvenli, mutlu, refah içinde yaşayacağı aydınlık bir geleceğe layıktır. Geçmişte bunu çok daha zor şartlar altında başardık. Bugün de başaracak güçteyiz. Milletimizin geleceğini, yine milletimizin azim ve kararlılığı aydınlatacaktır.

Öğretmenimiz, Türkiye'dir.

Sevdamız, adımız, soyadımızdır **Türkiye...**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

200+50 Yıldır Neden Bocalıyoruz?

1961
Anayasasının
ışığında Türkiye'nin
sorunlarına
çözümler:

1960'larda araştırmacılar, aydınlar, siyaset adamları Türkiye'nin sorunlarını geniş biçimde ele aldılar. Toplumsal kalkınmayı sağlama, halkın bilgi ve düşünce düzeyini yükseltme yollarını araştırdılar. Cumhuriyet aydınlanmasının geliştirdiği devrim ilkeleri yeni Türkiye ve dünya koşullarına bağlı olarak güncelleştiriliyordu. Atatürkçülüğe çağın gereklerine uygun yorumlar getiriliyordu. Bu

dönemde Türkiye'nin çağdaşlaşma tarihini inceleyip eleştiren, yeni toplum düzeni için önerilerde bulunan incelemeler birbirini izledi. Bunlar arasında yer alan **Türkiyede Çağdaşlaşma, Türk Düşününde Batı Sorunu, 100 Soruda Türkiye İktisat Tarihi, 200 yıldır Neden Bocalıyoruz?** gibi önemli yapıtlar Prof. Niyazi Berkes'in imzasını taşıyordu. Niyazi Berkes, Dil

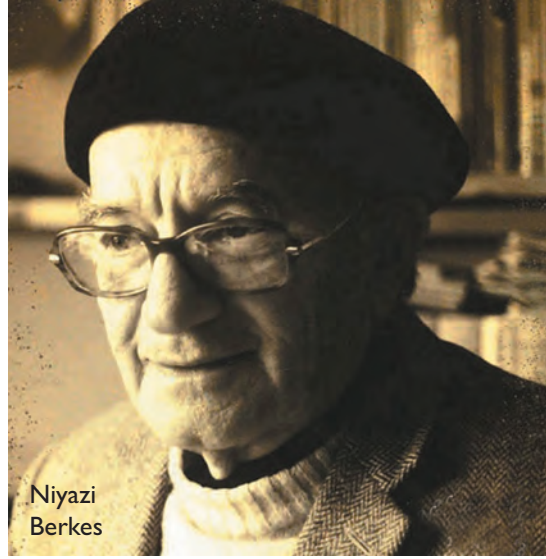
ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde sosyoloji doçenti idi. Türkiye'nin sorunlarına toplumcu görüşle yaklaşan değerlendirmeleriyle dikkati çekmişti.

Tek parti döneminde Pertev Naili Boratav, Behice Boran, Adnan Cemgil gibi aydınların yayınladığı "Yurt ve Dünya" dergisinde örneğin gençliğin toplumsal konumu gibi konuları incelerken ya da dönemin "Tan" gibi bir muhalefet gazetesinde üniversitelerin işlevi üzerinde dururken sert eleştirileri dile getiriyordu.

Osmanlı döneminden gelen ve dinsel eğitimin kendi niteliğinden kaynaklanan ezberciliğin okullarda hâlâ sürdüğünü, sınavların bu ezberciliği sürekli kılan etkenlerden olduğunu vurgulamıştı. Gençliğin, değişen sosyal ve siyasal hayatın gerektirdiği nitelikler ile değişmeyen ahlak ve eski eğitim kuralları arasında sıkıştığını göstermişti. Köy Enstitüleri örneğini halk-aydın ikiliğini ortadan kaldıracak, halk sanatından esinle halkı tanımaya yardımcı olacak kişilerin yetişeceği kurumlar olarak değerlendiriyordu. Türkiye'deki toplumsal değişiklikler karşısında toplumsal bilimlerin bu sorunları ele alıp çözmekten uzak durduğunu ısrarla belirtmişti.

Türkiye'deki bilimi Batı ile karşılaştırırken, "...biz hâlâ bilimi bağımsız bir duruma getiremedik. Yani geçmişte olduğu kadar bile bir bilim geleneği, eğitimi, zihniyeti kuramadık," diyordu.

Batı uygarlığı halkası içinde yer alabilmek için devlet, siyaset, hukuk, ekonomi, eğitim, aile, görgü, kılık-

Niyazi Berkes

kıyafet alanlarında artık din ölçülerinden kurtulmuş bir anlayışla harekete geçmek gerektiğini söylüyordu.

Berkes'in üniversite çevresindeki ilerici meslektaşları ile onların toplumcu görüşlerini yansıtan "Yurt ve Dünya" dergisi, ırkçılık-Turancılık ve faşizm karşıtıydı. Kapitalizme eleştiriler yöneltliyordu. Makineleşme yoluyla köy nüfusunun azaltılarak sanayiye aktarılması, Kemalizm'in kazanımlarına sahip çıkılması, bilimin bağımsızlığının savunulması gibi konular ele alınıyordu. Tutucu çevrelerin onlara olan tepkileri düşünce düzeyinden taşmakta, siyasal yönetimin baskısıyla birleşmekte gecikmedi...

Berkes'in önemli çevirileri de vardı. Bunlardan biri, okurların görüş ufkunu genişleten Milli Eğitim Bakanlığı Dünya Klasikleri dizisinde çıkan

“Sokrates’in Müdafası”ydı. Çevirinin ayrıntılı önsözünde, filozofun düşünceleri yüzünden öldürülmesini anlatırken şöyle demişti:

“Sokrates’in uğradığı kötü son, ahlak değerlerine gerçekten inanan bir insanın, bu değerlere inanmayan ve fakat onların bekçisi olduğunu iddia eden insanlar tarafından ikiyüzlüce mahkûm edilmiş olmuştur. Bu son, derece ve değer farkı bir yana, tarihte yalnız onun başına gelmekle kalmamıştır.”

Sokrates’in uğradığı kötü son, ahlâk değerlerine gerçekten inanan bir insanın, bu değerlere inanmayan ve fakat onların bekçisi olduğunu iddia eden insanlar tarafından ikiyüzlüce mahkûm edilmiş olmuştur.

Tuhaftır, tam da böyle bir son, Berkes’in de yazgısı olmakta gecikmedi: Solculuk umacısının saldırganlığıyla birlikte onun da kadrosunun kaldırılmasına, böylece kürsüsünden uzaklaşmasına yol açtı. Bunun üzerine yurt dışına geçerek bilimsel çalışmalarını Kanada’da sürdürdü. Emeritus profesör olarak McGill üniversitesinden emekliye ayrıldı. Zorunlu göç-

menlik döneminde kendi ülkesinin toplumsal ve siyasal yaşamıyla, sorunlarıyla yakın ilgisi hep sürdürdü.

961 Anayasasının ışığında Türkiye’nin sorunlarına çözümler arayan önemli araştırmacılar arasında o da yerini aldı. Ona göre bilim, toplum için olmalıydı, toplum çıkarlarına hizmet etmeliydi Çağdaşlaşmayı toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik alanlarda sorunları ortadan kaldıracak tek yol sayıyordu.. Gericiliğe yol açan geleneksel öğelerin çağdaşlaşma sonucu yok edilebileceğini düşünüyordu. Çağdaşlaşmada temel değerleri Atatürk devrimlerinin getirdiğini kabul ediyor, bu süreci laiklik kavramı çerçevesinde yorumluyordu. Atatürkçülüğün ana öğeleri ise ona göre, tam bağımsızlık, devletçilik ve laiklikti.

Türkiye’nin dünyadaki konumunu açıklayan değerlendirmesi, uyarı doludur:

“Ne bir Müslüman devleti, ne bir Batı ulusudur; ne Hıristiyanlık camiasına, ne sosyalist ya da kapitalist uluslar camiasına mensuptur. Ne Asyalıdır ne Avrupalı. (...) Batı Avrupa’yla olan ilişkilerin ekonomik, politik yanları artmışsa da hep tek yanlı ve daima aleyhe işler olmuş; geleneği olmayan, Türk halkına çok pahalıya mal olan ıstıraplı ve şüpheli bir ilişki olarak kalmıştır. Avrupa, Türkiye’yi hiç bir zaman kendinden bir parça saymamıştır.”

1961 Anayasasının ışığında Türkiye'nin sorunlarına aranan çözümlere Atatürk ilkelerinin toplumcu yorumu temel oluşturmuştur. Prof. Berkes bu görüşü geliştirenler arasındadır.

Türkiye'deki bilimi Batı ile karşılaştırırken, "...biz hâlâ bilimi bağımsız bir duruma getiremedik. Yani geçmişte olduğu kadar bile bir bilim geleneği, eğitimi, anlayışı kuramadık," diyordu.

1961 Anayasasının ışığında Türkiye'nin sorunlarına aranan çözümlere Atatürk ilkelerinin toplumcu yorumu temel oluşturmuştur. Prof. Berkes bu görüşü geliştirenler arasındadır. Ulusal Kurtuluş Savaşımızı "mali ve siyasi bağımsızlığı kaybeden bir ulusu parçalamak için kullanılan zorlayıcı güce karşı, ulusun bütün varlığı ile canını dışına takarak giriştiği bir eylem" diye tanımlamıştır. Savaş sonrasında ulusun iç ve dış durumunda meydana gelen kökten değişiklikler üzerinde özellikle durur. Atatürk devrimlerinin hedeflerini ve bu hedefe yönelik eylemi şöyle özetlemiştir:

"1) Türk ulusunun yirminci yüzyılda yaşayabilmesi için geçirmek

zorunda olduğu değişikliklerin içerisindeki gerici engellerini ortadan kaldırmak;

2) İçerideki engellerden kurtularak yürütülecek olan bu değişimin olabildiğince hızla yürüyebilmesi için ülkeyi dünya politika kavgalarının dışında tutmak, onu hiçbir yabancı çıkara alet etmemek;

3) Türk halkının büyük çoğunluğunun içine düştüğü yoksulluktan kurtarılması için alınacak teknik önlemlerin etkili olmasını sağlayacak toplumsal reformları yapacak ve bunları yabancı çıkarlarına göre değil, ancak Türk halkının durumunun iyileşmesi açısından yapmak."

Atatürk döneminin getirdiği kazanımlar yaşatılamamıştır. "200 yıldır Neden Bocalıyoruz?" kitabının yazarı, gelişmenin önüne dikilen engelleri açıklarken

NİYAZI BERKES

**İKİ YÜZ
YILDIR
NEDEN
BOCALIYORUZ?**

YÖN

YAYINLARI

şunları söyler:

“Türk kalkınma tarihinin kesinti-siz bir devrim şeklinde gelişmesini tekrar tekrar köstekleyen üç engel vardır: Gericilik, yabancı politik çıkarların zararları, halkın çoğunluğunun yoksullaşması. Bunlardan topumu sıyırın, ulusa bir süre dinleme nefes alma, kalkınma fırsatını veren tek dönem Kemalizmin açtığı dönem olmuştur. Onun için ona, Türk kalkınmasının normal yolu ve geleneği olarak bakıyoruz.”

Atatürk ilkelerini bir partinin sahiplenmesini hoş görmez. Aydınların, bilim insanlarının, politikacıların bu ilkeleri yorumlayıp elbirliğiyle geliştirmesini, yaşama geçirmesini öngörür:

“Kemalizm, Halk Partisi’ nin bir ideolojik aracı değil, modern Türk rejiminin (ekonomik, toplumsal ve kültürel yanlarını kapsayan) hukuksal temelidir. Bu temelin yıkılması ile yok edilen şey, alelade bir ideoloji değil, devletin ve bütün toplumun çağdaş dünyadaki varlığıdır. Kemalizmsiz bir Türkiye ancak Ortaçağda varolabilir, ya da modern uygarlık dünyasında

bağımsızlığı olmayan insan yığını olarak varolabilir.”

Politikacıların tam da 2015 Türkiye’inde yaşananları andıran tutumlarına eleştiriler yönelir. 2. Abdülhamid’in “anayasalı mutlakiyet” rejimini anımsatarak, “Çok partili bir tek parti” rejimi, yeni bir “demokratik istibdat idaresi” kurdu. Dahası var: Kemalizme karşı eski düşmanca durumunu artık değiştirmiş bulunan Batı’ya, Kemalizmin diktatörlük olduğunu, Türkiye’ye demokrasiyi ilk defa kendi meşhur “kurucu”larının getirdiğine inandırdılar.”

Niyazi Berkes geçmiş 3. Selim dönemine kadar uzanan bilimde, düşüncede yenileşme, çağdaşlaşma hareketlerini konu ediniyor, başarısızlıklar üzerinde durarak çıkış yolları öneriyordu. “200 yıldır neden bocalıyoruz?” diye sormasının üzerinden yarım yüzyıl daha geçti. Şimdi de “200+50 yıldır neden bocalıyoruz?” sorusuna yanıt aranıyorsa, Berkes’in uyarılarına kulak verilmelidir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, malî, iktisadî, adlî, askerî, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek mânasiyle bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir. Biz, bunu temin etmeden barış ve sükûna erişeceğimiz inancında değiliz.

M. Kemal Atatürk

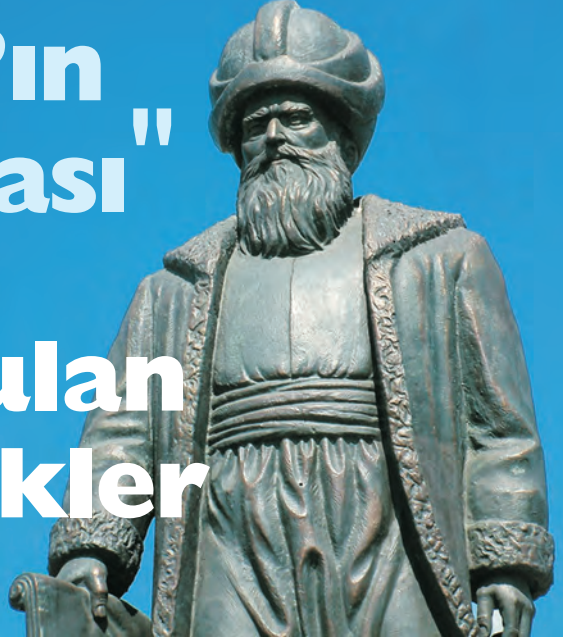
Fırçalayarak

Serdar Günbilen

"Mimar Sinan'ın Kafatası" ve Unutulan Gerçekler

Cumhuriyet gazetesinin 05.08.1935 günlü sayısında, birinci sayfadan verilen haber şöyleydi: *"Dahi San'atkar Mimar Sinan'ın Kafası Mezarından Çıkarıldı. Süleymaniye'de büyük Türk mimarı Sinan'ın mezarında araştırmalar yapılmış, Mimar Sinan'ın kafatası çıkarılmıştır. Koca Mimar'ın kafatası sağlam ve bozulmamış olarak bulunmuştur. Koca dâhinin kafatası üzerinde yapılan tetkikat, büyük Mimar'ın yalnız kültür itibariyle değil, ırk noktasından da Türk olduğunu göstermiştir. Türkler ırk itibariyle Brakisefal, yani yassı yuvarlak kafalıdır. Mimar Sinan'ın kafatasının muayenesinde bu büyük başın da Brakisefal olduğu meydana çıkmıştır.* Mimar Sinan'ın kafatası Antropoloji Müzesinde muhafaza edilecektir.

Mimar Sinan

Dâhi san'atkârın kafası mezarından çıkarıldı

Süleymaniye'de büyük Türk mimar Sinan'ın mezarında araştırmalar yapılmış. Mimar Sinan'ın kafatası çıkarılmıştır. Koca Mimar'ın kafatası sağlam ve bozulmamış olarak bulunmuştur.

Koca dâhinin kafatası üzerinde yapılan tetkikat, büyük Mimar'ın yalnız kültür itibariyle değil, ırk noktasından da Türk olduğunu göstermiştir.

Türkler ırk itibariyle Brakisefal, yani yassı yuvarlak kafalıdır. Mimar Sinan'ın kafatasının muayenesinde bu büyük başın da Brakisefal olduğu meydana çıkmıştır.

Mimar Sinan'ın kafatası Antropoloji Müzesinde muhafaza edilecektir.

Ressam Melchior Lorichs'in 1559'da yaptığı resimde, sağdaki beyaz giysilinin Mimar Sinan olduğuna ilişkin (Bkz: Mehmet Arman Güran & Ayşe Zekiye Abalı, TTK, Belleten, Ağustos 2011.)

bir köşe yazısına konu olacak; "*Mimar Sinan'ımızın kafatasının mezarından çıkartıldığını, dahası bugün kayıp olduğunu biliyor muydunuz?*" sorusuyla başlayan yazar, 1935'te çıkarılıp ölçülen kafatasının yeniden mezara konmadığını; hiç bir kurumda bulunmadığını; "sırta kadem bastığı"nı duyuracaktı.[i]

Brakisefal olduğu meydana çıkmıştır. Mimar Sinan'ın kafatası Antropoloji Müzesi'nde muhafaza edilecektir."

Bu haber, üzerinden 63 yıl geçtikten sonra ilk kez 1998'de "*Mimar Sinan'ın Kafatası Nerede?*" başlığıyla

Bu iddia kısa sürede gazete köşelerinden dergi sayfalarına, televizyon programlarına, sanal ortama sıçrayarak alabildiğine yayılmıştı. "*Kafatası ölçümü*" toplumun belleğinde Hitler

Almanyası, Kafatasçı Irkçılık, Soykırımçılık, Faşizm olgularını çağrıştırdığından, 1998'de ortaya atılan bu iddia, Atatürk'ü ve kurucusu olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni Kafatasçı, Irkçı, Soykırımçı, Faşist olarak damgalayan kesimlerce kanıt olarak

kullanılacaktı. Bir parti 'Eş Genel Başkanı', 29.01.2013 günü yayımlanan demecinde; "*Mimar Sinan mezarında kafatası olmadan yatıyor. Çünkü kafatasını alıp bilim adına ölçmeye çalıştılar. İşte bu ırkçılığın en hayasız halidir.*" [ii] diyecekti.

Koca Sinan
Hakkında bir eser
hazırlanıyor

Istanbul, 5 (A.A.) — Türk tarihi araştırma kurumu başkanlığından bildirilmiştir:

Türk tarihi araştırma kurumunun verdiği karar üzerine türk sanatının evrensel ustası Koca Sinan'ın hayatı, şahsiyet ve eserleri üzerine toplu bir eser hazırlanacaktır.

Bu iş için türk tarihi araştırma kurumu şimdiden çalışmaktadır. Bu yönden aynı zamanda bu büyük dâhi türk mimarının biolojik ve morfolojik şahsiyeti de incelenmek ve bu dâhi adamın büyük huşusiyetleri iskeletinde de aranmak istenilmiştir.

Türk tarihi araştırma kurumunun verdiği bu karar üzerine Koca Sinan'ın mezarının ufak bir kısmı türk tarihi araştırma kurumunun seçtiği bir heyet önünde büyük bir dikkatle 1. 8. 935 tarihinde açılmıştır. Ve ne yazık ki, iskelet'in pek büyük bir kısmının çok bozulmuş bir hale geldiği görülmüştür. Zamanın ve tahrip âmillerinin tesirinden kurtularak bugüne kadar kalabilmiş iskelet kısımlarından bazıları üzerinde tetkik yapılmış ve yine aynı heyet önünde mezar kapanmıştır. Aynı zamanda mezarın toprak üstünde ve altındaki yapılaş tarzı, mimari noktasından anlaşılacak üzere ölçüleri alınmıştır.

Ulus gazetesi, 06.08.1935.

ysa, bu suçlamalar için kanıt gösterilen 05.08.1935 günlü gazete haberi gerçeğe aykırıydı ve Atatürk'ün Koruyucu Başkan ve manevi kızı Afet İnan'ın Başkan Yardımcısı olduğu Türk Tarihi Araştırma Kurumu Başkanlığı'nca yapılan bir resmi açıklama ile derhal yalanlanmıştı.[iii]

06.08.1935 günlü gazetelerde yayımlanan açıklamada: *Mimar Sinan'ın mezarının küçük bir bölümününün 01.08.1935 günü Türk Tarihi Araştırma Kurumu'nun seçtiği bir kurul önünde, büyük bir özenle açıldığı; yapılan incelemede iskeletin pek büyük bir bölümününün çok bozulmuş durumda bulunduğu ve mezarın yine aynı kurul önünde kapandığı, yapının toprak altında ve üstünde kalan bölümlerinin mimari açıdan incelenmek üzere ölçülerinin alındığı* duyuruldu. "*Mimar Sinan'ın kafatası ölçülerek Türk ırkından (Brakisefal) olduğunun saptandığı*"na ilişkin haberler, bu duyuruyla resmen yalanlanmıştı.

Mimar Sinan'ın mezarını açan kuruldaki görevlilerden Mimar Sedat Çetintaş da, yıllar sonra yaptığı açıklamada: "*Tamamıyla kesme taştan yapılmış olan lâhdin yan tarafından toprağa girerek bir tekini çürütüp açtırdım. Buradan bir tek omzumla*

beraber başımı sokabildim. Ceset tamamıyla çürümüş, kafa örneğinde bir toz hâlinde toprak üstüne çökmüştü. Hava ve rutubetten çürüyor galiba ki, Bursa'da Yeşitepe'nin kav kısmında da böyle böyle o kadar cesetten bugün hiçbir şey kalmamıştır. Burada Sinan'ın adut denilen, omuzlardan inen kol kemiklerinin onar santim boyunda birer parça ile kafatasından üç dört santim çapında bir parça bulabilmiş ve bunları idare heyeti huzurunda antropolog dostum Şevket Aziz Kansu'ya vermiştim. (...) Fakat bu hadisede benim en büyük kârım, bu vesile ve fırsattan istifade ile üstadımın mezar ve lahdini içli ve dışlı rölöve ederek levhalarını Resim ve Heykel Müzesi'ndeki eserlerim arasında dünyaya ve milletime hediye edebilmek imkânını elde edişim olmuştur." [iv] diyordu.

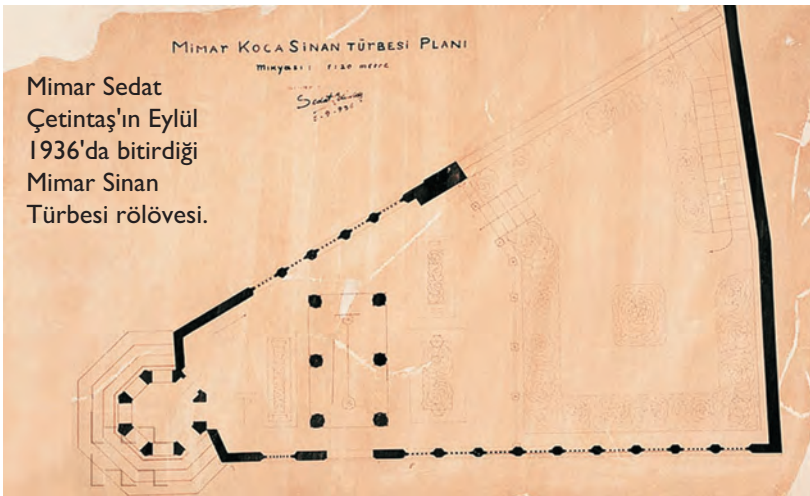
Mimar Sedat Çetintaş'ın 1963'te yayımlanan bu açıklamaları da Mimar Sinan'ın kafatası ölçülmüştür, Türk

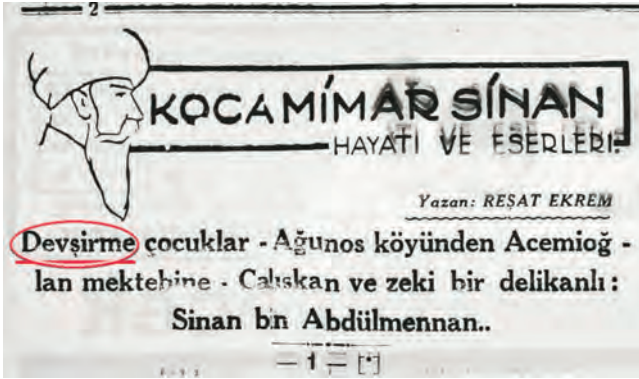
Mimar Sedat Çetintaş'ın imzalı fotoğrafı.

ırkındandır (Brakisefal'dir) diyen gazete haberlerini yalanlıyordu.

Atatürk dönemi, Türk tarihinde

Mimar Sedat Çetintaş'ın Eylül 1936'da bitirdiği Mimar Sinan Türbesi rölövesi.

Cumhuriyet gazetesi, 14.09.1931

Mimar Sinan'la ilgili en çok yayının yapıldığı, en çok kültürel etkinliğin gerçekleştirildiği, tüm yapıtlarının rölevoellerinin çizilmeye ve onarılmaya girişildiği bir dönemdir. Bu etkinliklerde onu "ırk bakımından Türk" göstermeye yönelik bir çaba yoktur. Örneğin, Reşat Ekrem Koçu, Ahmet Refik (Altınar) gibi tarihçiler, Mimar Sinan'ın Kayseri'de *Gayrimüslim* bir ailenin çocuğu iken, *devşirme* olarak alınıp Müslüman olarak yetiştirildiğini, 1931'de, Osmanlı Arşiv Belgeleri'ne dayanarak yazmışlardır.

Cumhuriyet gazetesi, 06.04.1930

Her yıl yinelenen "Mimar Sinan'ın Anma Törenleri"nde, özgeçmiş anlatılırken, onun Gayrimüslim *devşirme* kökenli bir Müslüman olduğu hiç bir zaman gizlenmemiştir.

Örneğin, 1932'de, İstanbul'da Mimar

Sinan'ın türbesinde devlet ileri gelenleri öncülüğünde gerçekleştirilen anma töreninde öğretim üyesi bir konuşmacı, halka şöyle seslenmişti: "*Bazıları Mimar Sinan'ın Türk olmadığını iddia ederler. Mimar Sinan Türk ırkına mensup olmasa da onu Türk muhiti yetiştirmiştir. Sinan'ın eserlerinden kendi şahsına olduğu kadar Türk milletine de bir iftihar hissesi çıkarmak tabiidir.*"

Sonuç olarak, Atatürk döneminde Mimar Sinan, *Gayrimüslim devşirme kökenli bir Müslüman* olarak tanıtılmış; "*kültürel bakımdan Türk*" sayılmış; hak ettiği saygıyı göstermek için "*ırk olarak Türk*" sayılması gerekmemiştir.

Gerçek bu iken, 1998'den bu yana: *Atatürk Mimar Sinan'ın kafatasını ölçtürdü, Türk ırkından (Brakisefal) dediler, kafatasını Antropoloji Müzesi'ne kaldırdık deyip yok ettiler, Atatürk'ün ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ideolojisi Kafatasçı Irkçılıktır*, propagandası yürütülmekte ve yazımızın başında aktardığımız 05.08.1935 tarihli

Cumhuriyet gazetesini, 01.04.1932

gazete haberi, bu propagandada kanıt olarak kullanılmaktadır. Oysa, kanıt olarak gösterilen o haber, Atatürk'ün Koruyucu Başkan ve manevi kızı Afet İnan'ın Başkan Yardımcısı olduğu Türk Tarihi Araştırma Kurumu Başkanlığı'nca yalanlanmış; Mimar Sedat Çetintaş'ın açıklamaları da haberin doğru olmadığını göstermiştir.

Atatürk, Batı'nın kafatası ölçümüne dayalı ırk saptama yöntemine karşı; bütün Türkler'in tornadan çıkmış gibi aynı gövdesel yapıda olmadığını, binlerce yıl dünyaya yayılmış, başka toplumlarla kaynaşmış olan Türkler'in, dış görünüşlerinin de başka başka olma-

"Diyarbakirli, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstanbullu, Trakyalı ve Makidonyalı Hep Bir Irkın Evlatları, Hep Aynı Cevherin Damarlarıdır"

sının doğal olduğunu savunmuş; ve onun bu görüşü, 1931'den başlayarak okullarda ders kitabı olarak okutulan Vatandaş İçin Medeni Bilgiler'de yer almıştır. 05.10.1932 günlü Cumhuriyet ve 26.10.1932 günlü Diyarbakir gazetelerinde yayımlanan demecinde: "Diyarbakirli, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstanbullu, Trakyalı ve Makidonyalı Hep Bir Irkın Evlatları, Hep Aynı Cevherin Damarlarıdır" diyen Atatürk'e ve ilkelerine, Kafatasçı Irkçılık damgası yapıştırmanın doğrulukla, dürüstlikle bağdaşır bir yanı yoktur. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça:

[i] Mustafa Armağan, 5i)

Mimar Sinan'ın Kafatası Nerede?" Zaman g., 13.11.1998.

[ii] Gülten Kışanak (BDP Eş Genel Başkanı) "Mimar Sinan Kafası Olmadan Yatıyor", Radikal g., 29.01.2013.

[iii] Ulus g. 06.08.1935.

[iv] Yeni İstanbul g., 25.04.1963'den aktaran; Beşir Ayvazoğlu, "Mimar Sinan'ın Kafatası", Zaman g. 10.06.2010

200 Yunan askerinin
İnciraltı'nda kurşuna
dizilmesi Yunan
Genelkurmay Başkanlığı
arşivlerinde vatana
ihanet başlığıyla
yer alır.

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

Kurşuna Dizilen Yunan Askerleri

Cumhuriyet gazetesinde, **Anadolu'nun işgali sırasında 'Savaşa hayır' dedikleri için kurşuna dizilen Yunan askerleri** başlığı altında bir haber yayımlandı (4 Ocak 2015).

Bu habere göre, İzmir'in işgali yıllarında silah altına alınarak savaşmak için Pire Limanı'ndan kalkan gemilerle İzmir'e gönderilen; ancak, "Anadolu'nun işgali İngiliz emperyalizminin bir oyunudur, kardeşlerime kurşun sıkamam" diyerek karşı çıkan 200 Yunan askeri, Yunan Krallığı'nca

İnciraltı'nda kurşuna dizilir ve olay, Yunan Genelkurmay Başkanlığı arşivlerinde **vatana ihanet başlığıyla** yer alır.

1921 yılının Ocak ayının birinci günü öldürülen bu askerler, olayın 94'üncü yıldönümünde, katledildikleri İnciraltı'nda, barış şiirleri okunarak ve Ege Denizine karanfiller bırakılarak anılacaktır.

Bu haber bana, o yıllarda yine Pire Limanı'na yakın bir esir kampında yaşanan olayları anımsattı. Olayı, 1940'lı yılların ortalarında, (10, 12

yaşlarımda) Arif Hikmet Bey'den dinlemiştim:

Yıl 1930. TBMM'nin ilk zabıt katiplerinden Arif Hikmet Bey, aynı zamanda, bugünkü Hacettepe Üniversitesi Beytepe yerleşkesinin(*) eteklerinde bulunan, o zamanki adıyla 'Çavundur' çiftliğinin işletmecisidir; dolayısıyla çevre köylerle de ilişki içerisindeydi. Çiftlikle ilgili bir konu için gittiği Beytepe ya da onun çevresindeki köylerden birinde, Kurtuluş Savaşına çavuş rütbesiyle katılmış, ama bir ara Yunanlara esir düşmüş bir Kurtuluş Savaşı gazisi ile tanışılır ve kendisine tarihi bir olay anlatılır:

Çavuş, emrindeki 15-20 askerle birlikte Yunan kuvvetlerince esir alınır ve Pire Limanı çevresindeki bir esir

köpeğe -Türk esirlere duyuracak şekilde- hep bu adla seslenir. Çavuş ve arkadaşları buna katlanamayıp kumandanı uyarsalar da o yine köpeğini bu adla çağırmaya devam eder; eder ama... bir süre sonra köpek kaybolur; aramalar sonunda bir hendekte ölüsü bulunur. (!)

O günden sonra kumandan esirlere çok acımasız davranır ve eziyet eder. Özellikle de Anadolu'da bulunan Yunan ordusunun silah, yiyecek, giyecek gereksinimlerini karşılamak üzere Pire Limanından İzmir'e gönderilen silah, malzeme ve erzak çuvalarını gemiye yükleme işinde bu esirler kullanılır.

Çavuş ve erlerden bir kısmı, bu görevi Anadolu'ya kaçmak için çok güzel değerlendirir. Gözeticilerin güvenini kazandıktan bir süre sonra, her biri ambara son taşıdığı erzak çuvalarından üçünü, aralarında sığınacak kadar boşluk bırakıp dördüncü çuvalı da bunların üstüne yatırıp o boşluğa saklanırlar. Ne var ki, sayılarının eksilmesinin ayırdına varılması üzerine

Kurtuluş Savaşında Yunanlara esir düşen Türk askerleri

kampına gönderilir.

İlk günler kendilerine pek kötü davranılmaz. Ancak, kamp kumandanının bir kurt köpeği vardır ve dolaylı olarak Türklere hakaret etmiş olmak için köpeğin adını 'Kemal' koyar;

yakalanırlar ve tekrar esir kampına gönderilirler.

Birkaç gün sonra, kamp kumandanının emri üzerine, kamp meydanına dizilirler. Otuz/kırk adım önlerinde de bir hayli Yunan askeri bileklerinden

“Duydunuz değil mi? Şu esir Türkler, bu kamptan kaçıp Anadolu’da bize karşı savaşan arkadaşlarına katılmak istiyorlar.”

birbirine bağlı olarak dizilmiştir. Biraz sonra kumandan gelir ve tercüman aracılığıyla Türk askerlerine sordurur:

“Burada rahatınız yerinde, can güvenliğiniz garanti altındaydı. Niçin kaçma girişiminde buldunuz?”

Çavuş yanıtlar: “Anadolu’da kardeşlerimiz vatani savunmak için savaşırken biz burada yan gelip yata-mazdık. Eğer kaçabilseydik, silaha sarılıp yine size karşı savaşacaktık.”

Tercüman bu sözlere, karşı tarafta dizilmiş Yunan askerlerinin duyacağı biçimde yüksek sesle, Yunancaya çevirir. Ardından kamp kumandanı o askerlere yönelerek: “Duydunuz değil mi? Şu esir Türkler, bu kamptan kaçıp Anadolu’ da bize karşı savaşan arkadaşlarına katılmak

istiyorlar. Sizler ise bu savaşa katılmamak için kaçıyorsunuz; utanın!..” der ve ikinci bir emirle kaçak Yunan askerlerin tümü kurşuna dizilir... • orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr (*) *Ne İngilizce ‘kampus’, ne Arapça ‘külliye’ ... Onun Türkçesi ‘y erleşke’ dir: Bir üniversitenin çeşitli çalışmalarının yapıldığı binaların yerleştirildiği alan. Ayrıca: “Kampus” ve “külliye” aynı değil, ayrı amaçlı kuruluşlardır; birbirinin yerine kullanılamaz.*

Atatürk harbiye’de Öğrenci iken...

Atatürk, kış mevsiminde yapmış olduğu bir yurt gezisinden sonra, Çankaya Köşkü’nün sıcak ve rahat ortamına girdiğinde, çevresindekilere şu anısını anlatır:

“Biz Harbiye’de öğrenci iken, okulun sobaları yanmazdı. Bütün kış titreşir dururduk. Nihayet bir gün arkadaşlar beni müdüre çıkarmak için seçtiler. Müdür, Zülüflü İsmail Paşa adında bir saray adamı idi. Müsaade aldık, huzura çıktık; önce Padişaha sonra müdüre dualarımızı arz ettik. Nihayet, maksada geldik, işi anlatmak istedik. Ama müdür, daha ilk cümlelerde kükredti: ‘Ne soğuğu be nankörler! Padişah nimeti gözünüze dizinize dursun. Görmüyor musunuz? Sobalar nasıl gürül gürül yanyor. Defolun buradan!’ Gerçekten, müdürün sobası gürül gürül yanyordu. Müdür, buram buram terliyordu. Sıcaktan göğsünü bağrını açmıştı ve zannediyordu ki, bütün okulun sobaları da böyle yanar... Çocuklar, biz bu Çankaya Köşkü’nde, bazen, galiba bu Zülüflü İsmail Paşa gibi kendimizi aldatıyoruz...” Atatürk’ün anlattıkları, onun ne kadar gerçekçi, özeleştiren kaçınmayan ve açık sözlü bir lider olduğunu da göstermektedir.

Türkçem... Yıllardır saldırıya uğramış Türkçem..."

Çünkü birçok dil esir almış Türkçemi...

Biz de bu acı durumu anlatabilmek için bazı örnekler verelim dedik.

Bunlar yalnızca bu istilanın boyutlarını ortaya dökmek içindir.

İşte bu istilayı ispatlayan o kadar çok şey vardı ki...

Sonunda "Bu da olur mu?" diyeceğiniz bir kitap çıktı ortaya.

Lütfen okuyun ve okutun...

FERDİ MERTER

DOĞRU

TÜRKÇEMİ

GERİ

VERİN!

ISKENDERİYE

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Kültür ve Sanat Dünyasından
Tekin Özertem

Felsefe

Kültürün Neresinde

Bugünlerde üzerine çok konuşuluyor ya!.. Biri çıkıp da “ Felsefe nedir?” diye soracak olsa ne cevap verirdim diye düşündüm kendi kendime. Her halde kısaca düşünmek, soru sorabilmek, varolan bilgi ile yetinmemek derdim diye geçirdim aklımdan. Descartes’ın (1) sözünü anımsadım:
Düşünüyorum öyle ise varım...

Ve modern felsefenin babası Descartes’ın düşünmek / düşünebilmek ile yaşamın / varolmanın iç içeliğini böylesine öz, böylesine açık bir şekilde ifade etmiş olması karşısında bir kez daha önümü ilikledim.

Descartes’ın “Düşünüyorum öyle ise varım.” sözü üzerine düştü aklıma felsefenin kültürün neresinde olduğu sorusu.

Hazır, bilen bilmeyen durduk yerde ortaya çıkıp felsefe üzerine laf ederken birkaç laf da ben edeyim dedim.(!) İlk söylemek istediğim şey şu:

Felsefeye dair bir şeyler söyleyebilmek için önce özgürce düşünebilmekten, özgür düşünceden ve sorgulamaktan korkmamamız gerek. Sonra da özgürce düşünebilmeyi, düşünmekten ve düşünceden korkmamayı ve sorgulayabilmeyi öğrenmemiz... .

Sorgulanacak olan ne mi? Hayata dair her şey! Sınır yok! Ama işe önce kendimizden başlamak gerek. Önce kendimizi sorgulamalıyız. Yaşamın neresinde durduğumuzu... Yaşıyormuş “gibi” yapıp yapmadığımızı!

Descartes’ın Aklın İdaresi İçin Kurallar/ *Regulae ad Directionem Ingenii* adlı kitabını çok yıllar önce Tiyatro Tarihi dersinde, sevgili öğretmenim rahmetli Prof. Dr. Melahat Özgü’nün verdiği dönem ödevi olarak

okumuş, bir çalışma yapmıştım. Bu kitaptaki bir uyarısını da altını çizerek bir ömür boyu unutmamak üzere aklımın bir kenarına yazmıştım: **Basit gerçekleri karmaşık bir hale getirerek kendilerini önemli kılan insanlardan sakınınız!**

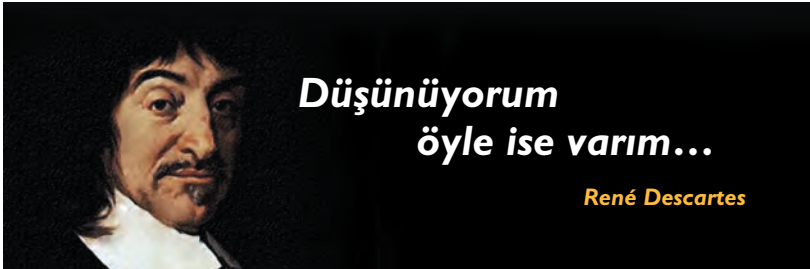
Descartes’ın bu öğütüne uyarak açıklamaya çalışacağım felsefenin kültürün neresinde olduğunu. Daha

Önemli olan birbirlerinden farklı da olsa çeşitli kültürlerin oluşumunda felsefenin, yani özgür düşüncenin ve sorgulamanın ne ölçüde etkin olup olmadığını.

önceki bir yazımda da belirtmişim. Çeşitli tanımlar arasında benim için kültürün en açık, en anlaşılır tanımını bir yaşam biçimi olduğu. Bu nedenle ne kültürsüz insan vardır, ne de kültürsüz toplum. Her insanın, her toplumun kendine özgü bir kültürü / bir yaşam biçimi vardır. Önemli olan birbirle-

rinden farklı da olsa çeşitli kültürlerin oluşumunda felsefenin, yani özgür düşüncenin ve sorgulamanın ne ölçüde etkin olup olmadığını.

İnsan, önce avcı ve toplayıcı olarak sürdürmüş binlerce yıl varlığını. Hiç bir şey bilmeden doğan güneşe, yağın yağmura, kara, gök gürültüsüne,

**Düşünüyorum
öyle ise varım...**

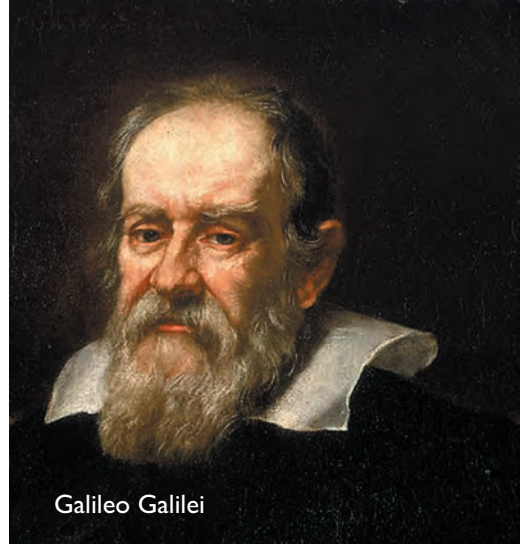
René Descartes

doğuma, ölüme vb. dair. Bilmediği için de korkmuş. Hem de çok korkmuş. Korkuyu yenmenin çaresi de korktuğu şeye boyun eğmek, tapınmak olmuş. Tanrıları keşfetmiş. Tanrı güneş olmuş, ay, olmuş, ateş olmuş... hep insanın bilemediği güç ve güçlerle, bilinmeyenlerle eşleştirilmiş. Alet kullanmayı, çeşitli amaçlar için aletler yapmayı öğrenmiş sonra. Toprağı işlemeyi, yerleşik yaşamayı... Medenileşmiş yani şehirlî olmuş. Yazıyı keşfetmiş. Örf, adetler ve kurallar oluşturmuş. Bunlar giderek yerlerini yazılı yasalara bırakmış. Bilgi de yazıya geçip kuşaktan kuşağa aktarılır olmuş...

Başlangıçta farklı gereksinimlerini karşılamaktan kaynaklanmış insanın bilgi edinme isteği. Bildikçe, keşfettikçe üretmiş, öğrendikçe de yaşamı giderek farklılaşmış ve düzeyi yükselmiş. Gün gelip de bilmek için bilmek isteyince işler karışmaya başlamış. Bilmek isteyenlerle istemeyenler ayrıışmışlar. Bilmek için bilmek isteyenler azınlıkta kalmışlar. Bu hep böyle olmuş. Bilginin önüne set çekenler yönetir olmuşlar dünyayı. Ama yine de engelleyememişler bilmek için bilmek isteyenlerin yaşamı ve evreni keşfedip bilmeyenlerle paylaşmalarını. İnsanın kendini aşmasını.

İnsanın Cehalet Vadisi'nden yola çıkıp yaşamı ve kendisini keşfetmesinin, insanlığın kurtuluşunun (2) öyküsü kısaca bu! Bu muhteşem yolculuğun kılavuzu da felsefe!

Evet. Yani özgür düşünmek ve

Galileo Galilei

sorgulayabilmek! Her şeye rağmen, her türlü işkenceye; yakılarak ölmeye, zindanlarda çürümeye... rağmen düşünmek, sorgulayabilmek, bilgiye ulaşip paylaşmak.

Bu uzun, çok uzun yolculuk boyunca hep kutsalı çıkarmışlar bilmek için bilmek isteyenlerin karşına bilinmeyen denemalananlar. Bilimin, bilginin, özgür düşüncenin, sorgulamanın çarpık çıkar ilişkilerini ortaya çıkaracağından korkanlar öldürmüş Sokrates'i. Galile'yi de onlar yargılamış güneşin dünyanın değil, dünyanın güneşin etrafında döndüğü bilgisine ulaştığı için. Hâlâ sürüyor dünyamızın geri kalmış ülkelerinde bilgiyi ve gerçeği kutsala sığınarak engelleme çabaları. Hâlâ bilinmeyi, bilgisizliği kutsayanların peşlerine takılmış; bilimin aydınlığından, bilinmeyi bilmekten korkan insan toplulukları yaşıyor dünyanın dört bir yanında...

Felsefenin kültürün neresinde olduğuna gelince: Bunca laftan sonra sorunun yanıtını toplumların kültür / yaşam düzeylerine bakıp öyle

yanıtlamak gerekir diye düşünüyorum. Gelişmiş toplumlarda / ülkelerde, felsefenin kültürün temelini oluşturduğu kuşkusuz. Gelişmiş gibi görünen, üretmeyip / üretemeyip gelişmiş kültürlerin ürettiklerini tüketen / tüketmekle yetinen toplumların / ülkelerin felsefeden nasiplerini almamış oldukları da ayan beyan ortada. Nasiplenmiş olsalardı tükettiklerini üretebilecek düzeyde olabilecekleri de!

Bugün, ülkemde, lise öğretim programında felsefe ve mantık derslerine yer yok. Benim öğrenci olduğum yıllarda vardı. Latince de seçme dersti. O yıllarda öğrendim felsefenin ilk çağlarda tüm bilimleri kapsadığını, tüm bilimlerin anası olduğunu. Doğaya, insana ve dünyaya ilişkin bilgilerin ve kavramların tümünün güvenilir ve anlamlı olup olmadıklarını; yaşama katkılarını sorgulamaya, araştırmaya ve tartışmaya yaradığını. Mantıklı olabilmenin ve akıl yürütebilmenin önemini...

Bugün okullarda okutulmuyor olsa da felsefe ve mantık öğrenmek için bir engel söz konusu değil. Ders dışında bir ilgi alanı olarak felsefe ve mantıkla ilgilenmek, gönüllü olarak bu konularda bilgi sahibi olmak mümkün. Çünkü felsefe asla belli bir azınlığın ilgi alanı değildir.

Unutulmaması gereken, felsefe halka ne kadar inerse halkın o kadar yükseleceğidir. Özerk, özgür bireyler olabilmek için en büyük yardımcımız felsefedir. Diderot'nun (3), felsefe'nin sustuğu yerde adaletin aklını yitireceği sözü asla unutulmamalıdır.

Felsefe kültürün neresinde diye düşünürken aklıma nedense çocukluk yıllarımda söylenen bir türkü geldi. Şimdilerde pek çalınıp söylenmiyor.

Hoş, hoş olduğu kadar da düşündürücü bir Aşık Dertli (4) türküsü: *Telli sazdır bunun adı / Ne ayan(5) dinler, ne kadı / Bunu çalan anlar kendi / Şeytan bunun neresinde?... Şeytan bunun neresinde?... Şeytan bunun neresinde?... Dertli, ...İçinde mi, dışında mı / Burgusunun başında mı / Göğsünün nakışında mı Şeytan bunun neresinde?...* diye süren bu türküyü halkın, kimi ayanlardan bezdiği; kimi kadınların haram yediği, sazın şeytan işi, saz çalmanın şeytanla birlik olma anlamına geldiği söylenen 18. yüzyılın sonlarında yakmış. Bugün de şeytan işi olduğuna inanıp, felsefeye direnenler var...

Ama felsefe olmadan, felsefe okumadan özgürleşmek mümkün değil. Dilimiz de buna fevkalade müsait... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

1- René Descartes (1596 - 1650) Fransız yazar, matematikçi ve filozof **2-** İnsanlığın Kurtuluşu, Hendrik W. van Loon, Çev: Nüvit Osmay **3-** Denis Diderot (1713-1784), Fransız yazar ve filozof. **4-** Aşık Dertli (1772 - 1846) **5-** Ayan: Osmanlı İmparatorluğunda, XVIII. yüzyıldan sonra illerin yönetiminde yetkili yerli kişiler

Ermeni Sorununun Oluşturulmasında **İngiltere'nin** **Rolü**

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti vatandaşı olan Ermeniler, doğuda ilerleyen Rusya ordusuna katılmış, Mart 1915'te ise Rus askerleri ile birlikte girdikleri Van'da, Türk ve Müslüman unsurlara yönelik büyük bir katliam yapmışlardı.

Osmanlı yönetiminin İstanbul'daki Ermeni toplumunun önde gelenlerine yaptığı, "Düşmanla işbirliğinden vazgeçin" uyarısı dikkate alınmamış, Ermeni komiteleri bölgedeki katliamlarını

sürdürmüştü. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, 27 Mayıs 1915 tarihinde aldığı Tehcir kararı ile Doğu Anadolu'daki 6 vilayette bulunan Ermenileri Suriye başta olmak üzere güneydeki topraklara zorunlu göçe tabi tutmuştu.

Ermeni lobileri, Tehcir sırasında 1 milyondan fazla insanın yaşamını yitirdiğini iddia ederek, bunun bir soykırım olduğunu ileri sürmektedir.

Daha önceki yazılarda Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Ermeni politikalarını ele almıştık. Bu yazıda ise İngiltere'nin Ermeni sorununun çıkarılışındaki rolüne değineceğiz.

1880'li yıllardan itibaren Avrupa'da yavaş yavaş ön plana çıkan Ermeni sorununa ilgi göstermeye başlayan İngilizler, Fransızların Katoliklerin, Rusların da Ortodoksların koruyucusu rolüne soyunmaları üzerine, Ermeni Protestanların hamiliğini üstlendiler. Bu amaçla, Protestanların sayısını artırmak için İslahat Fermanı'na (1856) din değiştirme özgürlüğünü getiren bir madde eklenmesini sağladılar. İngilizlerin amacı, gittikçe güçlenen ve İngiliz çıkarlarını tehdit etmeye başlayan Rusya'nın önünü keserek, Osmanlı vatandaşı Hristiyanlar arasında

İngilizlerin amacı, Osmanlı vatandaşı Hristiyanlar arasındaki en önemli ve etkin topluluk olan Ermenileri kendi yanlarına çekip, onları Osmanlılara karşı kullanmaktı.

daki en önemli ve etkin topluluk olan Ermenileri kendi yanlarına çekip, onları Osmanlılara karşı kullanmaktı. Ayrıca Rusların elinden Ermeni müttefiklerini alarak, bir taşla iki kuş vurmaktı.

İşte bu yüzden Osmanlı-Rus savaşları sırasında, bazen Osmanlıdan yana gözükseler de, bunun karşılığında, her defasında Türklerden, gerek toprak, gerekse ileride kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için başta Ermeniler olmak üzere, azınlıkların hakları konularında tavizler koparmışlardır. Ekonomik gelişme için gerekli olan hammaddeleri, madenleri, yer altı ve yer üstü zenginliklerini bulmak ve üretilen malları yeni pazarlara sunabilmek çabası içinde olan İngiltere, İran, Kafkasya, Orta Asya ve Orta Doğu'ya giden yolların Osmanlı topraklarından geçtiği gerçeğinden hareket ediyordu.

Özellikle Karadeniz üzerinden söz konusu bölgelere ulaşmak isteyen İngilizler, öncelikle yerel müttefiklere büyük gereksinim duyacaklarını çok iyi biliyorlardı. Ermenilerin yaşam alanı olan bölgelerin, İngilizlerin göz diktikleri transit yollar üzerinde bulunması ve Ermenilerin ticarete yatkınlığı, İngiltere'nin seçimini çok hızlı bir şekilde yapmasına yol açmıştır. Ama İngilizlerin dikkate alması gereken önemli bir husus vardı ki, bu da, Ermenilerin, Rusya ve Osmanlı gibi iki ayrı ve önemli devletin vatandaşı oldukları gerçeğiydi. İşte bu durum, İngilizlerin, gerek Ruslar, gerekse Osmanlılarla

olan ilişkilerinde dikkatli ve dengeli olmalarını gerektiriyordu. Trabzon, Erzurum ve Doğu Beyazıt aracılığıyla Karadeniz'i İran'a bağlayan ticaret yolu, bu sırada önem kazanmıştı. 1840 yılından itibaren Manchester'de yerleşen Ermeniler, İngiltere tezgâhlarının dokuduğu pamuklu kumaşları, bu yoldan İran'a ve Orta Asya'ya gönderiyorlardı.

1870 yılından sonra İngiltere'de artmaya başlayan üretilmiş pamuklu stokları büyük bir ekonomik bunalım yaratma yolundaydı. Bunlar süratle satılmaz ve üretilen yeni ürünler için pazarlar bulunmazsa, birçok tesisin kapanması, iflasların artması ve binlerce çalışanın işsiz kalması söz konusuydu. Trabzon, Erzurum ve Doğu Beyazıt üzerinden Karadeniz'i İran'a bağlayan ticaret yolu, bu sorunu bitirecek tek çözümdü. İşte bu nedenle İngilizler, Doğu Anadolu'daki Ermeni tüccarlarına sermaye ve kredi yardımı yaptılar, gerekli destekleri verdiler. Görüldüğü gibi İngiliz sömürgecilerinin Ermenilere yaklaşımını ağırlıklı olarak ekonomik çıkarlara dayanıyordu.

Diğer bir neden ise siyasiydi. İngilizler kendilerine birçok alanda rakip olan Ruslara karşı kullanabilecekleri unsurların başında Ermenileri görüyorlar, Ermenileri, gerek Osmanlılara gerekse Ruslara karşı müttefik olarak değerlendirmek istiyorlardı.

İngiltere, bu bölgeden geçen ticaret yollarını denetimine almak için

1870 yılından sonra İngiltere'de üretilen pamuklu stokları büyük bir ekonomik bunalım yaratma yolundaydı.

iki aşamalı bir plan izlemeyi hedefliyordu. Buna göre ilk adımda Osmanlı Ermenilerinin haklarını savunmak bahanesiyle onları yanına çekmek ve ardından Osmanlı Devleti'ni sıkıştırarak, Ermenilere özerklik verilmesini sağlamaktı. İngiliz planının ikinci aşamasında ise Özerk Ermenistan aracılığıyla Rusya Ermenilerini etkileyip, isyanlar çıkarmaktı. Zaman içerisinde de özerk Ermenistan ile birleşmelerini sağlayarak, bu geniş bölgeyi tamamen kontrolü altına almaktı.

1890'lı yıllarda Anadolu'da görev

yapan İngiliz Yüzbaşı Norman, yüzyılın sonuna doğru yaşanan Ermeni olayları konusunda yaptığı araştırmaları 29 sayfalık bir rapor haline getirmiştir. İngiltere ve Avrupa kamuoyunun yanlış bilgilerle donatılmasına ve bu yüzden de Türk düşmanlığının giderek artmasına dikkat çeken Yüzbaşı Norman'ın raporu, geçmişte olduğu gibi günümüzde de Ermeni lobileri tarafından göz ardı edilmekte, yok sayılmaktadır. Söz konusu rapordaki bazı önemli bölümler şöyledir:

“Doğu Politikamız başarısızlığa uğradı, hem de çok acı bir şekilde Türkleri kendimizden soğuttuk. Ermenilere boş ümitler verdik ve ülkeyi kana boğduk. Ortaya çıkardığımız kötülüklerin çaresini bulmak görevimizdir fakat ne yazık ki Anadolu’da değerli hayatlarını yitirmiş olan binlerce kişiyi Türkiye’ye geri veremeyiz. Düşüncelerimin, bütün İngilizler

göz önüne alındığında sadece bir azınlığı temsil ettiğini ve bugün İngiltere’de genel düşüncenin, Türklerin aleyhine ve Ermenilerin lehine olduğunu biliyorum. Bu, Ermeni entrika ve desiselerinin (hile, entrika) daha önce hiçbir zaman İngiliz halkının gözleri önüne serilmemiş olması yüzündendir.”

İngiltere, Ermenilerle yakından ilgilenmiş, başta Londra olmak üzere birçok İngiliz kentinde örgütlenme ve propaganda çalışmalarını yapmalarına olanak sağlamıştır.

Fransız Büyükelçisi Cambon, Fransa Dışişleri Bakanı’na yazdığı mektuplarda bu konuyu özetle şöyle dile getirmiştir.

“1885 yıllarına doğrudur ki, ilk olarak Avrupa’da bir Ermeni hareketinden söz edildi. Ermeni propagandacıları kendi dâvaları için ilk önce Fransa’yı kazanmaya çalıştılar. Fransa’nın kahramanlık, şövalyelik duygularına müracaat ettiler. Dergilerde makaleler yayınlandı. Ziyafetler tertip edildi. Nutuklar söylendi. Ermeniler, Londra’da iyi karşılandılar. Gladstone kabinesi Ermenileri topladı, örgütlenmelerine destek verdi. Kendilerine yardım vadetti. O zamandan itibaren propaganda komiteleri Londra’da yerleşerek, İngiliz hükümetlerinden ilham almaya başladılar.”

İngiltere, Birinci Dünya Savaşı’nın hemen sonrasında, Amerika Birleşik Devletleri’nin, Ermeni sorununa müdahalesinin, bölgedeki çıkarları açısından gerekli olduğunu da düşünüyordu. Bu nedenle Amerika Birleşik

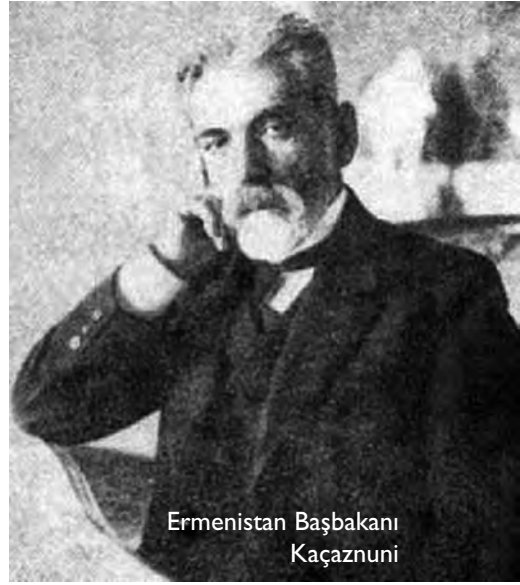

Fransız Büyükelçi
Paul Cambon

Devletleri’ni, Ermenistan mandası konusunda ikna etmeye çalışıyordu.

Mezopotamya’daki zengin petrol ve maden kaynaklarını denetimi altına alma hesabını yapan İngilizler, bu bölgeyi kuzeyden gelecek tehlikelere karşı Amerika Birleşik Devletleri aracılığı ile korumayı düşünüyordu. İşte bu nedenle Mezopotamya’nın kuzeyinde kurulacak Amerikan mandasındaki Ermenistan İngiltere’nin çıkarları açısından büyük önem taşıyordu. İngiltere, Amerikan Yönetiminin Ermenistan mandasını alması için yoğun bir kampanya yürütüyordu, ancak Başkan Wilson, ülkesinin Ortadoğu’da giderek daha geniş bir alana yerleşmesi konusuna sıcak bakmıyordu. Ermenistan’ın Başbakanı Kaçaznuni, Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermenilerin, İngiltere’ye verdiği desteğin ve hizmetlerin karşılığını alamamasını anlatırken, İngiliz emperyalistleri tarafından nasıl kullanıldıklarını şu sözlerle anlatıyordu:

“Kasım’da Almanya teslim oldu. Almanlar Gürcistan’ı boşalttılar. Batum’u, müttefiklerimiz olan İngilizler girdiler. Yeni umut kapıları açıldı. Bunlar, bizim dostlarımızdı. Biz de kendileriyle beraber düşmanlarımız olan Türklere karşı savaşmamış mıydık? O halde, istifade edeceğimiz de muhakkaktı. Oysa yine aldatılmıştık. İngilizler bizim müttefik olduğumuzu

Ermenistan Başbakanı
Kaçaznuni

“Oysa yine aldatılmıştık. İngilizler bizim müttefik olduğumuzu bilmiyorlardı ya da unutmuşlardı.”

muza bilmiyorlardı ya da unutmuşlardı. Aksine Gürcülere, Azerilere büyük ilgi gösteriyorlardı. Biz de İngilizlere, nankör dedik.”

İngiltere’nin Ermeni politikalarını yazmaya devam edeceğiz. •
gurbuzevren@butundunya.com.tr

Siz kendi elinizle teslim etmedikçe, kimse kendinize olan saygınızı elinizden alamaz.

Mahatma Gandhi

Gülen Düşünceler

Yazan: İlkay Erdem

Resimler: Çağdaş Güner

Çirkinliği görmemek için!

Eyfel Kulesi 1889'da Fransa'nın çağdaşlık simgesi olarak Paris'in orta yerine "dikildiğinde", yoğun bir kent zevki tartışmasına neden olmuştu. "Güzel mi oldu, çirkin mi?" tartışması, önce Parislileri, daha sonra giderek birçok ülkeyi sarmıştı.

Tartışmaya "Bu bir cinayettir" diyerek katılanlardan biri de ünlü roman ve öykü yazarı Guy de Maupassant idi. Maupassant, bu kuleyi anlamsız bir demir yığını, bir çirkinlik abidesi olarak görenlerin başında geliyordu ama her akşam yemeğini kulenin ikinci katındaki restoranda yemekten de vazgeçmiyordu.

Bu tutumunun nedenini soran bir meraklıya bugün şu yanıtı vermişti:

"Koca Paris'te, bu iğrenç yapıyı görmekten, keyifle yemek yiyebileceğim tek yer burasıdır."

Türkçe Sevdası

Recaizade Mahmut Ekrem (1847-1914) Eğitim Bakanlığı yaptığı günlerden birinde, özel kalem müdürünün imza için

getirdiği evrak dosyalarını incelerken birden öfkeyle ayağa kalktı ve "Rezalet bu, rezalet!" diyerek haykırdı.

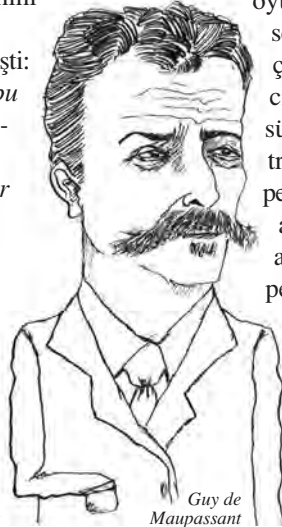
Özel kalem müdürü, bakan sakinleştikten sonra yanına gitti ve öfkesinin nedenini sordu.

"İşte bu sözcük attırdı tepemi" dedi bakan ve evraktaki bir sözcüğü göstererek ekledi: "Tümüyle dil bilgisi kurallarına aykırı olarak yazılmış!"

Tahmin etmiştik!

Shakespeare'in Macbeth oyunu, 1946 yılının son günlerinde Avni Dilligil yönetimindeki İzmir Şehir Tiyatrosu'nda, iki sobanın ısıtmaya çalıştığı büyük ve soğuk bir salonda oynanıyordu. Oyunun oynandığı her gece, seyirci sayısı azalıyordu. 30 kişiye varan bir kadroyla oynanan

oyuna bir akşam yalnızca 11 seyirci gelmesine karşın sanatçılar oyunu yine de, her geceki ciddiyetleriyle oynamayı sürdürdüler. Oyun, boru ve trampet sesleri arasında bitip, perde kapandığında salondan tek alkış sesi bile gelmemesi, alkışlara karşılık vermek için perde arkasında bekleyen oyuncularını meraklandırdı. Yönetmen Avni Dilligil, ne yapacağını bilemeyen perdecinin şaşkın bakışları arasında perdenin iplerini kendi çekip, perdeyi açınca, sahnedeki 30 oyuncu bir

anda, ısınmak için salondaki iki sobanın başına toplanan 11 seyirciyle göz göze geldi. Yönetmen Avni Dilligil ve oyuncular büyük bir şaşkınlıkla salondaki bu manzarayı seyredelerken, seyircilerden birinin sesi yükseldi: “Bize birkaç saniye daha izin verin lütfen” diye bağırdı seyirci. “Sizi alkışlayabilmek için ellerimizin buzunu eritiyoruz...”

Bravo!

Victor Hugo

Genç bir şair, şiirlerini Victor Hugo'ya okuyup, onun görüşünü öğrenebilmek olanağı bulmuştu. Victor Hugo, şiirleri okumayı bitirdikten sonra elini uzattı, şairliğe heveslenen genci kutladı:

“Bravo, tüm hayranlığımınla kutluyorum sizi” dedi. “Özensiz, anlamsız bir şeyler yazmak istemişsiniz, uğraşmışsınız ve sonunda başarmışsınız....”

Meşhur olduktan sonra...

Yazar olmayı düşleyen bir kişi, yazdığı romanının bir kopyasını Balzac'a

Honore de Balzac

vermiş, ondan görüşünü bildirmesini istemişti. Balzac, taslağı okuduktan sonra yazar adayına şu öğüdü verdi:

“Romanınızı bastırıp piyasaya çıkarmayı aklınızdan bile geçirmeyin ama, bu yazdıklarınızı yine de özenle saklayın” dedi. “Birgün ünlü olduğunuzda yayımlarsınız!”

Aynı fikirdeyim ama

Bernard Shaw'un Silahlar ve Adamlar (Arms and Men) adlı oyunu 1894'de yapılan açılış gecesinde seyircilerin büyük beğeniyle karşılanmıştı. Salonu dolduran tiyatroseverler, savaş karşıtı bu oyunun sanatçıların ve yazarın dakikalarca alkışlamışlar, daha sonra yazar Bernard Shaw'u ısrarla sahneye davet etmişlerdi.

Shaw, seyircilerin bu isteğine karşılık vermek ve onlara teşekkür etmek için sahneye geldiğinde, arka sıralarda oturan bir seyirci yüksek sesle “Yuuuhhh” diye bağırma başladı.

Shaw'u coşkuyla alkışlayarak kutlayan seyirciler, bu kişinin tepkisini şaşkınlıkla karşılarken ünlü yazar

sakin bir biçimde sesin geldiği yöne döndü ve sesin sahibine şöyle dedi:

“Ben de sizinle tamamen aynı fikirdeyim ama... Hak verin, bir tiyatro dolusu seyirciye karşı ikimiz ne yapabiliriz?”

İmamı Timurlenk olanın

Timurlenk'in önderliğinde Moğol ordusunun Anadolu'yu işgal ettiği yıllarda Nasreddin Hoca bir gün, Timur'un adamlarından birine “hangi mezhepten” olduğunu sordu. Adam duraksamadan yanıt verdi: *“Ben Timur'un mezhebinde-nim”* dedi.

Onun bu yanıtını duyan çevredeki kişiler, *“Bu mezhebin peygamberi kimmiş, onu da sor”* diyerek Hoca'yı

sıkıştırmaya başladılar.

Nasreddin Hoca onları, kendine özgü bilgeliğiyle şakacılığını harmanlayarak yanıtladı:

“Bunu sormaya gerek yok” dedi. “Madem ki bu mezhebin imamı Timurlenk'dir, peygamberi de olsa olsa Cengiz'dir.”

Seyirci çuvalladı

Oscar Wilde'in sonradan modern klasikler arasına giren bir oyunu, sergilendiği ilk gece seyirciler tarafından beğenilmemiş, umulan düzeyde alkış almamıştı. Wilde kendisine bu fiyaskonun nedenini soranlara şöyle yanıt verdi:

“Oyun kötü değildi; fakat seyirciler başarısızdı.” •

Zıplayanlar Nedir?

Teksaslı bir çiftçi tatil için Avustralya'ya gitmişti. Tüm özelliklerini yakından görmek için bu kıtayı dolaşırken tanıştığı bir çiftçi, kendisini çiftliğine davet etti. Teksaslı çiftçi, çiftçinin çiftliğindeki buğday tarlasını gözünün ucuyla seyrettikten sonra, küçümser bir ifadeyle, kendi ülkesindeki buğday tarlalarıyla karşılaştırdı:

“Bizim oralarda da buğday tarlaları vardır ama bizimkilerin en küçüğü, buradaki tarlalardan iki kat daha büyüktür.”

Çiftliği biraz dolaştıktan sonra ineklerle karşılaştılar. Teksaslı çiftçi, yine dudaklarını büktü ve bu kez inekleri küçümsemedi:

“Bizim oralarda da inekler vardır ama” dedi. “Burada gördüklerimden iki üç kat daha büyüktür bizim inekler.”

Tam bu sırada yanlarından iki kanguru zıplayarak geçti. Teksaslı çiftçi, yaşamında ilk kez gördüğü kangurular karşısında şaşırıp ve merakla sordu:

“Bu zıplayanlar nedir böyle?” dedi.

Konuğunun abartılı konuşmalarından sıkılan Avustralyalı çiftçi, kangurulara şöyle bir bakıp, önemsemeyen bir ifadeyle karşılık verdi: *“Nasıl olur da bilmezsiniz bu hayvanları?” dedi. “Sizin oradaki tarlalarda hiç çekirge yok mudur yani?”*

Yatırım Değil Cinayet

Türkiye'nin ve Bodrum gibi değerli turizm bölgelerinin, rüzgar ve güneş enerjisinden yararlanmama gibi bir lüksü olamaz.

Enerjiyi dünyanın dövizini ödeyerek dışarıdan satın alıyoruz. Onun için yerli üretim imkanlarından sonuna kadar istifade etmeliyiz. Ama bir şartla... Doğayı tahrip etmeden, yaşam alanlarına zarar vermeden, yangından mal kaçırırçasına plan değiştirmeden ve halkın da görüşlerini dikkate alarak, enerji yatırımlarına izin vermeliyiz.

Bodrum'un Yalıkavak bölgesi, son yılların hızla yükselen bir turizm merkezidir. Muhteşem marinasıyla, farklı ve değerli yapılarıyla, güzelim koy, sahil ve plajlarıyla, ünlü balık restoranlarıyla, dağ ve çiftlik evleriyle, yazları klimadan değerli rüzgarıyla ve güneşin en güzel batış noktası olarak bilinmesiyle Yalıkavak, tablo gibi güzelliğe sahip nadir yerlerimizden biridir. İşte böylesine değerli bölgemizin bağrına, bıçak saplar gibi rüzgar türbinlerini yerleştirmeye kalkışıyoruz. Bunun adı enerji yatırımı filan değil cinayettir.

Evet Yalıkavak'ın iyi ve güçlü

bir rüzgarı vardır ama, aynı rüzgar bakır dağları da yalayarak, Halikarnas yarımadasının üzerinden Datça'yı da aşıp, Ege denizine üfütür. Yani bu rüzgardan yararlanmak için Yalıkavak'ı seçmek, bunda inatla ısrar etmek, aklın alacağı bir iş değildir.

Başka yer mi yok, Türkiye boş ve uçsuz bucaksız hazine arazisi zenginidir. Bunlar dururken, üstelik bunların da üzerinden aynı güçlü rüzgar eserken, yerleşim merkezlerine ve değerli turizm bölgelerine el atmak, inanılmaz ve ileride telafisi güç bir hatadır.

Yalıkavak- antik Sandıma köyü ve Akyarlar civarı için yapıлып, alelacele çıkarılan RES (*Rüzgar Enerji Santrali*) imar planları, neresinden bakarsanız bakın 3194 sayılı temel imar kanununun yaşam alanları ile ilgili belirtilmiş temel hükümlerine tamamen aykırıdır. Kurulması düşünülen rüzgar türbinleri, yerleşim alanları ve kullanımları ile

iç içedir. Oysa bunların enaz 2-3 kilometre uzak bölgelere kurulması, gürültü ve görüntü kirliliği yaratmaması gerekiyor.

Bodrum Belediyesi, rüzgar üretecek firmanın yaptırdığı planları ve müracaatları reddetmiş. Ama Şehircilik Bakanlığına öyle yetkiler verilmiş ki, Belediyelere filan kulak asmadan, dilediğini dilediği yere rahatça yaptırabiliyor. Yalıkavak'ta da böyle olmuş.

Bakanlık fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerlere aldırmadan, koruma ve kullanma dengesini dikkate almadan, mülkiyet haklarını, tapuya güven ilkesini, kazanılmış hakları filan yok sayarak, üstelik ÇED raporu bile istemeyerek bir masabaşı planı hazırlamış ve yürürlüğe koymuş. Şimdi kıyametler kopuyor, dava üstüne dava açıyor vatandaşlar. Projenin, imar planının, ÇED raporu gerekli değildir kararı ile acele kamulaştırma kararının iptali için peşpeşe yüzlerce dava açılıyor.

Yalıkavak'ta başlayacak olan proje çok tehlikeli bir projedir. Bunun diğer turizm bölgelerine de düşünülmemesi bir felaket olur. Bu projelerin turizmden para kazandığımız yerleşik merkezlere yapılması, hem turizm ekonomisini büyük ölçüde çöküntüye uğratar, hem de yaratacağı geniş çaplı

psikolojik etki alanı ile turizm bölgelerine zararlar verir. Neler olur mesela?

RES Türbinleri yerleşim alanlarına yakın yerlere dikilirse, mekanik gürültü rahatsızlığı yaratır. Sağlığa zararlı düşük frekanslı sesler çıkarır. Ritmik gölgeleme etkisiyle algılama sistemini zorlar. Kopabilecek kanatlar meskün bölgelere savrulur.

Bazı ülkelerde bunun örnekleri görülmüştür.

Rüzgar Enerji Santralleri yerleşim alanlarına yakın yerlere dikilirse, mekanik gürültü rahatsızlığı yaratır.

Ayrıca yaratacağı görüntü kirliliği de işin bir başka önemli yönü. Yol yakınsa, mahkeme kararları filan beklenmeden bu projeden vazgeçilmeli, rüzgar türbinleri için yeni ve yerleşim bölgelerine uzak yerler tespit edilmeli ve vatandaşın huzursuzluğu önlenmelidir. •

canpulak@butundunya.com.tr

Sporun
Dünyası
Metin Gören

Bitmeyen Senfoni

Ünlü bestekar Franz Schubert'in sekizinci senfonisiydi. Tamamlanamadığı varsayılarak adı, bitmeyen ya da bitmemiş olarak tanımlandı.

Sanatçının; "Bir eksiklik olduğuna hissediyordum ama; nerede olduğuna bir türlü karar veremedim" şeklindeki tümcesi, Cumhuriyet döneminin spor yapısıyla sanki örtüşüyor gibi. Atatürk'ün düşünce fırtınasında oluşturduğu ve büyük bir aşkla kanun gücüne dönüştürdüğü, sporda kalkınma hamleleri, siyasal güçlerin elinde oyuncak oldu. Türk Sporunu, uzun yıllara harakiri (Japonlara özgü bir tür intihar) yaptı.1

1948 Londra Olimpiyat Oyunları'n-

da başlayan güreş egemenliği, ancak 23 yıl sürebildi. İki olimpiyat sonrası, ata sporu patentli güreş, birey uğraşlar sonucu gelen birkaç madalyanın gölgesinde küçüldü. Ahmet Ayık, Mahmut Atalay, asrın güreşçisi Hamza Yerlikaya'dan sonra, generalin apoletini minderde gözyaşları içinde söktüler. Bilimsel çalışmayı inkar eden bir düşünce yapısı güreş sporunu tarihin karanlıklarına gönderdi. Türk Güreşi Franz Schubert'in bitmeyen ya da bitmemiş senfonisi gibi şimdi.

Naim
Süleymanoğlu

Bir eksikliği var ama nerede? Naim Süleymanoğlu ile başlayan Halter senfonisi, büyük şef, cep herkülü, küçük dev adam unvanlı Süleymanoğlu ile on yıl başarıdan başarıya koştu, alkışlar arasında. Çırağı, daha sonra kalfa olan ve sonunda usta unvanı ile dünyayı kasıp kavuran Halil Mutlu'nun çabası da, bitmeyen senfoninin bitirilmesine ve onlarca sporcu tarafından icra edilebilmesine ne yazık ki; yetmedi.

Doping denilen illet, genç sporcuların adeta kanına girdi, senfoni ise boş salonlarda yankılanarak çalındı ve sonra orkestra sustu. Yine ünlü bestekar Franz Schubert'i anımsadım, "Bir eksikliğin olduğunu hissediyordum "diyordu. Sekizinci, ya da bitmeyen, bitmemiş senfoninin, en hüzün verici konseri devşirme sporcularla sunum yapmasıydı.

2008 Olimpiyat Oyunlarına giden kfilemizde 63 sporcu vardı ama bunların ondördü devşirme idi. Bitmeyen senfoni bu kez başarısız bir konser verdi. Doksaniki yıllık, asıra yaklaşan

bir dönemin, Türk Spor tarihindeki yeri, bitmeyen senfoninin nağmelerini yansıtıyor.

Tamamlanmadığı varsayılarak adı sonsuza doğru giden bir bestenin Franz Schubert'in yeniden dirilerek tamamlanması nasıl ki bir hayal ise Türk Spor'unun yarıda bırakılan işlemleri kimin işine

yaradığı da bir denklem gibi. Çaresizliği mi?. Hayır, siyasal yapıların iş bilmezliği, program üretmekteki bilgisizliğidir.

Yüce Atatürk'ün gecesini gündüze katarak, hasta yatağında bile çalıştığı, emek harcadığı 3530 sayılı spor içeren kanununun dördüncü

2008 Olimpiyat Oyunlarına giden kfilemizde 63 sporcu vardı ama bunların ondördü devşirme idi.

maddesine bir kez daha dikkatinizi çekmek istiyorum sevgili okuyucular:

"Her Türk genci spor yapmak zorundadır."

Böylesine bir zorunluluk, faşizmin ya da komünizmin ülkeyi çepeçevre saracağı, yalanlarıyla örtüştürülmesi idi, bu ülkenin ünlü sanatçıları ne senfoniler bestelerdi. Ve de Arjantin'e dek uzayan, "Olimpiyat alabilme hayali" belki de gerçek olurdu.

Başbakan'ın (şimdi Cumhurbaşkanı) liderliğinde altıyüz kişilik bir ikna ordusuyla Güney Amerika'ya giden kafilenin umut ışıkları nasılda sönmüştü.

Doping denilen illetin açtığı derin yaraları hiçe sayarak, Olimpiyat düzenleyicilerin karşısına oturan yetkililere, "Ne yazık ki; sporcularınız otuzdördü dopingli. Bizim bu olumsuzluğa göz yuman bir ülkeye olimpiyat vermemiz son derece sakıncalıdır." söylemlerine karşın, bizim "Söz veriyoruz bundan böyle sıfır tolerans" karşı yanıtı ikna nedeni olamadı.

Ünlü bestekar Franz Schubert'i yeniden anımsadım ve onun sekizinci senfonisini. Hani, tamamlanamadığı varsayılarak adı bitmeyen ya da bitmemiş senfonisini.

Sanki olimpiyat düzenleyicileri, Schubert'in söylediklerini, bize söylemiş gibilerdi; "Bir eksikliğiniz olduğun hissediyoruz. Düzeltin de karşımıza gelin." Bu olası mı? Ne yazık ki hayır. Bir tek umut, futbolda

başlatılan yeni hamlelerin uygulamadaki başarısında. Bıçak sırtı bir uğraş ama umut işte. En azından spor senfonisinin bir bölümünü daha bitirmiş olabilmenin sevincini yaşamak. •
metingoren@butundunya.com.tr

Mutluluğun Peşinde

500 kişi bir seminerdeydi. Konuşmacı bir grup çalışması yapmaya karar verdi. Herkese bir balon vererek başladı. Herkes gazlı kalemle balonuna adını yazmalıydı. Sonra bütün balonlar toplandı ve bir odaya kapatıldı. Katılımcılara 5 dakika içinde üzerine isimlerini yazdıkları balonu bulmaları söylendi. Herkes deli gibi kendi adını aramaya başladı, tamamen bir kaos ortamı oluştu. 5 dakikanın sonunda kimse kendi balonunu bulamamıştı.

Konuşmacı bu kez herkesin bir balon almasını ve üzerinde adı yazan kişiye o balonu vermesini söyledi. Böylelikle birkaç dakika içinde herkes kendi balonuna kavuşmuştu. Bunun üzerine konuşmacı şunları söyledi:

"Yaşamımız da böyle. Herkes mutluluğu arıyor ve nerede olduğunu bilmiyor. Bizim mutluluğumuz başkalarının mutluluğunda gizlidir. Mutluluk verin; sizinki size gelir. Ve insanların yaşam amacı da budur... Mutluluğun peşinden gitmek."

Bilginizi Denetleyin

1-Çayın içerisindeki ana etken madde hangisidir?

- a-**Tein**
- b-**Kafein**
- c-**Mentol**
- d-**Nikotin**

2-Aşağıdakilerden hangisi daha hızlıdır?

- a-**Uzay mekiği**
- b-**Işık**
- c-**Ses**
- d-**Formula arabası**

3-İnsanın kendisine aşırı derecede hayranlık duyması ve önem vermesine ne ad verilir?

- a-**Otizm**
- b-**Sadizm**
- c-**Narsisizm**
- d-**Nevroz**

4-İlk kez 1920 yılında kullanılan olimpiyat bayrağında yer alan farklı renklerdeki 5 çember neyi simgeler?

- a-**Dünya ırklarını**
- b-**Spor dallarını**
- c-**Kıtaları**
- d-**Erdemleri**

5-Aşağıdakilerden hangisi Japonya'da 17. yüzyıldan bu yana eğlence hayatında erkeklere şarkı, dans, sohbet ve oyunlar ile eşlik eden kadınlara verilen addır?

- a-**Kimono**
- b-**Saburu**
- c-**Odoriko**
- d-**Geşya**

6-ABD'nin simgelerinden biri olan Özgürlük Heykeli'ni hangi devlet ABD'ye hediye etmiştir?

- a-**İngiltere**
- b-**Fransa**
- c-**Osmanlı**
- d-**Japonya**

7-Pakistan 1947 yılında bağımsızlığını ilan edip Cumhuriyet kurduğunda hangi ülkeden ayrılmıştı?

- a-**Çin**
- b-**Afganistan**
- c-**Hindistan**
- d-**İngiltere**

8-Edebiyatta, insan dışındaki varlıkları insan gibi konuşturma sanatına ne denir?

- a-**İntak**
- b-**Fabl**
- c-**Akis**
- d-**Nida**

9-Peygamberi öven kasidede ne denir?

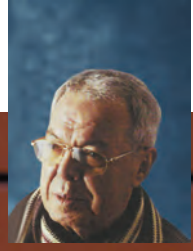
- a-**Mani**
- b-**Naat**
- c-**Sünnet**
- d-**İlahi**

10-Tiyatronun bilim ve sanat danışmanına ne ad verilir?

- a-**Dramaturg**
- b-**Rejisör**
- c-**Koreograf**
- d-**Besteci**

11-Sosyoloji Bilimi'nin ilgi alanına aşağıdaki konulardan hangisi girmez?

- a-**Demografi**
- b-**Sınıfsal eşitsizlik**
- c-**Toplumsal cinsiyet**
- d-**Fenomenoloji**

*İyiliklerle dolu
güneşin kalbi
Ve iyi şiirler
dilimin ucunda”
Şadan Gökovalı*

Ataol Behramoğlu'dan Öğrendiğimiz Çok Şey Var!

Durdum baktım ardından sen
giderken / Bana bir hoşçakal
bile demeden giderken / İnsan
neler duyar anladım o zaman / Can
alıp başını bedenden giderken

Bir Hitit prensesiyle yaptığım -
sanal-Anadolu turunun izlenimlerini
yazdığım **Masalsı Türkiye** adlı
kitabım, bu şiirle biter. Dörtlülüğü, Ataol
Behramoğlu'dan izinsiz kullanmıştım.

Çünkü bu, “yaşayan büyük
şairimiz” bana, “şiirin dostu, benim
dostum” der.

DÖRT DÖRTLÜK ŞAİR

İflah olmaz bir şiir tutkunu olarak,
şiirle ilişkisini keşfettiğim gençlere,
hangi şair(ler)i sevdiğini sorarım.
Aldığım yanıtlar, şu dört isim üzerinde
yoğunlaşır: **Nazım, Dağlarca, Attila
İlhan ve Ataol Behramoğlu.**

“Ataol” diyenlerin, hiç olmazsa
başlığını ve birkaç dizesini akıllarında
tuttukları **Yaşadıklarım**dan **Öğrendi-
ğim Bir Şey Var** şiiridir.

İzmir ve Salihli’de pek sevildiğini
bildiğim Ataol Behramoğlu’nu, 18

Şadan Gökövalı - Ataol Behramoğlu

Mayıs 1991'deki "İlkyaz / 91 İkindisi" ne çağırdım. Onca iş yoğunluğu ve çağrı çokluğuna karşın, kabul etti.

Cuma akşamı karşılayıp, İzmir'de konuk ettim kendisini. Ününü duymuş olmakla birlikte, ertesi günkü şiir etkinliğinin ne kadar ilgi göreceğini kestiremiyordu. Dahası, ertesi sabah kendisini otelden aldığımda hayli umutsuz görünüyordu. Ben, umut verici konuşmak yerine, kendi gözüyle görsün istiyordum. Ali Yüce'nin deyişiyle, "şiir düşüncüleri"ni taşıyan otobüse binince, yolcuların sevinç ve

coşkusunu görünce, yüzü güldü.

Yol boyunca, hayranları Ataol'a kitaplarını imzalatırken ben, usta spikerler Misket Dikmen, Fikret Alan ve aramızda bulunan şairler, Ataol şiirleri okuduk. Her seferinde olduğu gibi, 80 km'lik, eşdeyişle bir saat bir çeyreklik yol nasıl geçti, ayırına varamadık.

SARDİS'DE ATAOL BEHRAMOĞLU

Turgutlu'yu, Ahmetli'yi geçtikten sonra, otobüs, ilkçağın ünlü Kral Yolunun, günümüzde Ankara Asfaltının ikiye böldüğü, Lidya'nın bayındır başkenti Sardis (Sardes, Serdeis)'e ulaştı.

İzmir'den gelen dostlar arasında Ataol, kendisinden 2 bin 700 yıl önce burada yaşamış Alkman'ın günümüzdeki temsilcisi gibi, Bizans dükkanları arasından, "İkinci"nin gerçekleşeceği geniş alana girdi. Burası, ilkçağın en görkemli ve günümüzde başarılı bir şekilde restore edilmiş Gymnasion (jimnazyum) avlusuydu. Görkemli fasadın (cephenin) önünü, bini aşkın şiirseven doldürmüştü. Ataol'u görür

görmez, onca kişi, daha önce çoğaltıp ellerine verdiğim ünlü **Yaşadıklarım-dan Öğrendiğim Bir Şey Var** şiirini seslendirdi. Bu muazzam şiir korusu Ataol'u şaşırttı.

Mevsim bahardı ya, mikrofonu elime alıp, bin kişilik koroyla birlikte, misafir şairimizin Bahar Şiiri'ni sese çevirdik:

*Bu sabah mutlulu-
ğa aç pencereni/ Bir
güzel arın dünkü
kederinden / Bahar
geldi, bahar geldi gü-
neşin doğduğu yerden
Çocuğum uzat ellerini
/ Şu güzelim, bulut göz-
lülü buzağıyı / Duy böyle
koşturan sevinci / Din-
le nasıl telaş telaş çar-
pıyor / Toprak ananın
kalbi. / Şöyle yanibaşı-
ma çimenlere uzan /
Kulak ver gümbürtüsü-
ne dünyanın / Baharın gençliğin ve
aşkın/ Türküsünü çığır bir ağızdan.*

İzleyiciler sabırsızdı. Ataol'un sesini duymak, onun şiirlerini kendi sesinden dinlemek istiyordu. Ataol, tüm zarafetiyle aldı sazı (pardon, mikrofonu) eline. Alkış tufanı arasında, şu sözleri duyuldu:

*"Salihli Şiir İkindileri'ne çağrıl-
mak, Nobel Edebiyat Ödülü almak
gibi bir şey. Bunu yaratan sanatçı
Belediye Başkanınız Zafer Keskiner
ile, neresine dokunsanız şiir fıskıran
Şadan Gökovalı sağolsun. Böyle şiir
etkinliği, bırakın ilçelerimizi, hangi
ilimizde var? Gününüz, geleceğiniz*

şiir gibi olsun!"

Salihli'liler, çevreden ve İzmir'den gelen şiirseverler, "biz Ataol Behramoğlu'nu gördük. Şiirlerini kendi sesinden dinledik" diye sevinip övündüler. Dört saat kadar süren etkinliğimizde, gençler solo ve koro halinde şiirler okudular. Toplantı arasında, orkestra ve solistler, nice güzel parçalar seslendirdi.

YAŞAMINDAN KESİTLER

13 Nisan (Nüfus kaydına göre 20 Mayıs) 1942'de, İstanbul Çatalca'da doğdu, Ata Haydar, Aykut Baykal, Ataol Gürsu imzalarını da kullandı. İsmet Hanım ile Ziraat Yüksek Mühendisi Haydar Behramoğlu'nun oğlu. İlkokulu ve liseyi Çankırı'da okudu. DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu.

Çeşitli işler yaptı. Değişik dergilerde yazdı; bazı arkadaşlarıyla Hal-kın Dostları ve Militan dergilerini çıkardı. Bazı yazı ve şiirleri yüzünden veya bazı kuruluşlara üye olduğu için

birçok kez yargılandı, hepsinde aklan-
dı. Sıkı Yönetim Mahkemesi tarafın-
dan 8 yıl hapse mahkum edilince,
gizlice yurtdışına gitti, uluslararası
toplantılarda Türkiye'yi temsil etti.

Muhsin Ertuğrul'un kendisini
keşfetmesi sonucu İstanbul Şehir
Tiyatrolarında dramaturg olarak çalış-
tı; yine onun önerisiyle tiyatro oyunları
yazdı. Nazım Hikmet ile Ahmet Arif'in
toplumcu lirik şiir anlayışını
benimsedi. İkinci yeni şiirine tepki
gösterdi. 1969'da Ant Dergisinde
"Toplumcu Genç Şairler Savaş Açı-
yor" başlıklı açık oturumda şiir
anlayışını ortaya koydu.

Başta Rusça olmak üzere, bazı
batılı şairlerden başarılı çeviriler
yaptı. Türk ve dünya şairlerinin
seçme -kimilerini kendisinin çevirdiği-
şiirlerini içeren oylumlu antolojiler
hazırladı. "Şiiri şiir yapan şeyin
insanca sıcaklık ve kendiliğindenlik
olduğu" görüşünü savundu.

Ataol Behramoğlu "Şiiri şiir yapan şeyin insanca sıcaklık ve kendiliğindenlik olduğu" görüşünü savundu.

1981 Asya-Afrika Yazarlar Birli-
ği "Lotus Ödülü" başta olmak üzere
yurt içinde ve dışında birçok ödül
kazandı." (YKY, *Tanzimattan Bugüne
Edebiyatçılar'dan* özet)

Cumhuriyet Gazetesinde, sanat
ve politika içerikli "Cumartesi Yazıla-
rı"nı kaleme alıyor. Çevirileri de şiir
tadında:

*Mağara adamı resim yapmayı
öğreniyordu / Ve hiç gerek duymadan
zarif olmaya / Başladı yontmaya kaba
bir bizonu / Ağır bir taşla mağarasının
duvarına. (...) / Gönlü, yaratıcılığın
korkunç sırrıyla dolu / Anladı, bu
yoldan dönüş olmadığını; / İçinde hem
mutluluk, hem suçluluk duygusu/ Siler-
ken ilkel yumruğuyla göz yaşlarını.*

Yevgeni Vinokurov

ATAOL BAHÇESİNDEN ÇİÇEKLER

Bililir, söylenir ki; her seçki
öznel, seçene göre seçimdir. Ben
de şair dostumun bahçesine gizlice
giriş çiçekler dereceğim; şairi adına
size sunmak üzere.

İlk olarak, 1991 yılında, daha
kitaplarına girmede bana verdiği,
sonradan dillerde dolaşıp, şiir
defterlerine yazılan, sevgililere yolla-
nan "Sevgilimsin" in ilk beşliği ile
son üç dizesini takdim ediyorum;
toprak bir vazo içinde:

*Sevgilimsin, kim olduğunu
düşünmeye vaktin yok yapacak işleri
düşünmekten / Kalabalığın içinde,
kalabalıktan biri / Gecenin içinde bir
yıldız, yitip giden çocukluk gibi / Sev-
gilimsin, ak dişlerini öpüyorum, arala-
rında bir mısra gizli / Dün geceki
tamamlanmamış sevişmeden (...)
Sevgilimsin, arasına bir kağıt koyup
erteliyoruz aşkı / Otobüslerde ve tren-
de kaçamak yaşanan / Ve bedenlerimiz*

kana kana kanayamadan yan yana

KIZI BARIŞ'A

Buyrun şu dörtlüğü -varsa- kızınızın yatağının başucuna asın:

Bütün insanları dostun bil, kardeşin bil kızım, / Sevincin ürünüdür insan nefretin değil kızım, / Zulmün önünde dimdik tut onurunu, Sevginin önünde eğil kızım.

Bütün dünyada, suçsuzlara işkence eden suçlulara karşı duranların başında şairler gelir. Attila İlhan'ın dediği gibi: “*Başlangıçta daima şairler vardır, başlangıçta daima şairler olacaktır!*”

Bütün aydınlar gibi, çok işkence çeken Ataol, işkencecileri şu dörtlükle “müebbete” mahkûm eder:

Cellat uyandı yatağında bir gece / Tanrım dedi, bu ne zor bilmece / Öldürdükçe çoğaltıyor adamlar / Ben tükenmekteyim öldürdükçe...

Su karşılaşmayı ve bu karşılaşmanın ürünü olan, kısa ama ömrü uzun olacak şu şiire bakalım. Şairimiz, 1973 yılında, bir arkadaşıyla Nobel’li Pablo Neruda’yı, bir hastalığı ertesinde, Şili’nin Paris Büyükelçiliğinde ziyaret eder. Bu buluşmanın anı ve anıt şiiri şudur:

Pablo Neruda / Yüzünde ağır bir yorgunluğun izleri / Oturun Mösyöler, dedi / Nobele falan boş verin / Bana Nazım’ dan sözedin!

Ataol Behramoğlu imzalı onlarca çeviri, on kadar ansiklopedi, bir o kadar düşün yazısı, ondan fazla şiir kitabı binlerce şiir...

Siz olsanız, hangi şiirlerini seçer-

siniz? Ben, seçtiğim onca şiiri, **İz - İlk Yaz ‘91**’e aldım. Galiba, kendi hazırladığı iki ciltlik **Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi**’nden (II. Cilt) kendi seçtiği şiirlerin adlarını verelim:

Yeniden Hüzünle, Bir Gün Mutlaka, Bu Aşk Burada Biter, Yıkılma Sakın, Beyaz, İpek Gibi Yağdı Kar, Hemingway’in Bir Hikayesinden Çağrışımlarla, Unuttum, Nasıldı Annemin Yüzü, Türkiye Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum, Eski Nisan, Akşamüstü Bir Kahvede

Yazımın uzunluğu mazeretine sığınarak, buracıkta bir dörtlüğünü alayım buraya:

Belki ben boşalan bir ilkokul / Patlayan bir ağaç ilkbaharda / Belki ben hüzünle dolu / Ve ıssız bir yol yağmurda

İlkçağda Sardis gençlerinin çeşitli sanat dallarını şen şakrak icra ettikleri Gymnasion avlusundan ayrılırken şu dörtlük çınlattı Lydia (Lidy) göklerini:

Dostları özlemle kucaklamayı unutma / Çocuk sevmeyi çiçek koklamayı unutma / En zorlu anındayken bile kavganın / Gökyüzüne bakmayı unutma... •

sadangokovali@butundunya.com.tr

Yaşamdan Yansımalar Nuray Bartoschek

Seni Seviyorum

Bazı günler geçmişin sayfaları arasında kaybolmayı seviyorum. Zamanın nasıl akıp geçtiğinin ayırına varmadan, bütün gün eski güncelerimi okuyor, fotoğraflara bakıyor, anılar arasında geçmişe yolculuk yapıyorum.

Bu hafta sonu eski defterlerimden birinde yıllar önce yazdığım “Artık sevinemiyoruz yağın kara, sobanın sıcaklığına, Biz sıcak bir odada değil, sıcak bir dünyada yaşamak istiyoruz.”

sözlerini okuyunca aradan geçen bunca yılda bir arpa boyu yol alamadığımızı düşündüm.

Bilim insanları her ne denli küresel ısınmadan söz etseler de, dünya sevgisizlikten gidecek soğumakta bence. Ara sıra insana ilişkin umutlarımızı tazeleyen, yüreğimizi ısıtan sevgi öyküleriyle karşılaşsak da, dört bir yanımızı sevgisizlik, bencillik, hırs, doyumsuzluk sarmış durumda. Gözlerini hırs bürümüş, yüreği buz kesilmiş insanlar doymak bilmeksizin hep “daha” diyorlar. “Daha fazlasına sahip olmalıyım. Her şey benim olmalı. Tüm güç bende

Ne yazık ki, pek çok ilişkide eşler gösterilen olumlu çabaların ayırdına bile varmıyorlar.

Polislerin götürdüğü elleri kelepçeli adama gazeteciler soruyorlar “Neden öldürdünüz?”

olmalı.” Önlerine çıkan her şeyi ezip, yok etmekten çekinmiyorlar. Milyonları peşine takıp yok oluşa sürüklerken avaz avaz bağıryorlar “Bizim yüreğimiz insan sevgisiyle dolu!”

Hele bir sesinizi çıkarmaya kalkışın, işte o zaman göreceksiniz o yüreğin ne denli sevgi yoksunu olduğunu.

Içinde yaşadığımız tüketim toplumunda “Sevgi” de sistemin kurbanı olmaktan kurtulamıyor.

Her yıl Şubat ayında televizyonlarda “Sevginizi anlatmanın yolu, tek taş pırlanta yüzük almaktan geçer.” mesajları veriliyor.

14 Şubat sevgi günü çiçekçilerde fiyatlar ikiye katlanıyor. Sevgi günü kutlaması, bir alışveriş çılgınlığına dönüşüyor giderek. Oysa gerçek sevginin yolu hiçbir zaman maddiyattan geçmedi ve geçmeyecek. Sevginin beslenmesi için pahalı armağanlara gereksinim yok.

Adamın yanıtı: “Çünkü onu çok seviyordum. “

Sevginin yolu şiddetten geçer mi? Nasıl hastalıklı bir sevgidir ki bu, sevdiğinin canına kıymaya neden olmaktadır. Gerçekten seven insan, sevdiğinin tek kılına zarar gelmesini istemez. Sevdiğinin canı yanarsa, onun yüreği kanar. Günlerce söylenen, sayfalarca yazılan sevgi sözcüklerine karşın kuşku bir kurt gibi kemirmekte yürekleri. Sevdiği hakkında gizlice yapılan araştırmaların, güvensizliğin tavana vurduğu ilişkilerin içinde sevgiyi yaşatmak olası mıdır gerçekten? “Sevmek aynı zamanda güvenmek değil midir?

Tüm dünya tersini söylese bile “O diyorsa doğrudur” diyebilecek kadar güvenmek değil midir sevmek?

Ne yazık ki, pek çok ilişkide eşler gösterilen olumlu çabaların ayırdına bile varmıyorlar. Hep daha fazlasını bekliyorlar ve istediklerini elde ettikçe

“Daha” diyorlar. Bir taraf sürekli isterken, diğer taraf sevgi adına sürekli çabalıyor ama yine de karşı tarafı mutlu etmeye yetmiyor gücü. Sonuçta, yorucu bir ilişki çıkarıyor ortaya.

Eğer hata aramak istiyorsak, her yerde hata bulabiliriz. Gönül neyi görmek istiyorsa, göz onu görür. Oysa, en küçük olumlu çabaların ayırında

varlığını.

Sevdiğimiz için yaptıklarımız aslında kendimiz için, yüreğimizdeki sevgi adına yaptıklarımız değil midir? Öyleyse, sevgiye bir bedel beklemek neden? Sevgi gününde, yine “sevgi çığırkanları” hepimizi sevgimizi göstermek için pahalı armağanlar almaya davet etmeden önce kendimiz-

Sevdiğimiz için yaptıklarımız
aslında kendimiz için,
yüreğimizdeki sevgi
adına yaptıklarımız
değil midir?

varmanın ne denli mucizeler yaratabileceğini unutuluyor.

Cümleler ya “Beni seviyorsan...” diye başlıyor ya da “Ben senin için neler yaptım, yapıyorum...” diye. Oysa, sevgi pazarlık konusu olacak bir eşya değildir. Gerçek sevgi varsa, gücünün yettiğinin, yapabileceğinin en iyisini yapar zaten insan. Koşullu sevgi, insanı özgür kılan değil, tutsak eden bir sevgidir. Sevgi başkasına kanıtlamak için olmaz yüreklerde, insan ancak kendine kanıtlar sevgisinin

le yüzleşelim istedim.

Eğer yanı başımızda sevdiğimiz ve sevenlerimiz varsa hâlâ -ille de sevgili olması gerekmiyor - sarılaşım birbirimize içtenlikle “İyi ki varsın, soluk alıp verdiğin için, yaşantımda olduğun için çok mutluyum” diyelim ve sözcüklerin içini doldurarak ekleyelim “Seni seviyorum.”

Yaşantımızdan sevdiğimiz ve sevenlerimiz hiç eksilmesin. Sevginin yürekleri ısıttığı daha sıcak bir dünyada yaşamak dileği ile sevgi günümüz kutlu olsun. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Bulunmuş Yüzük

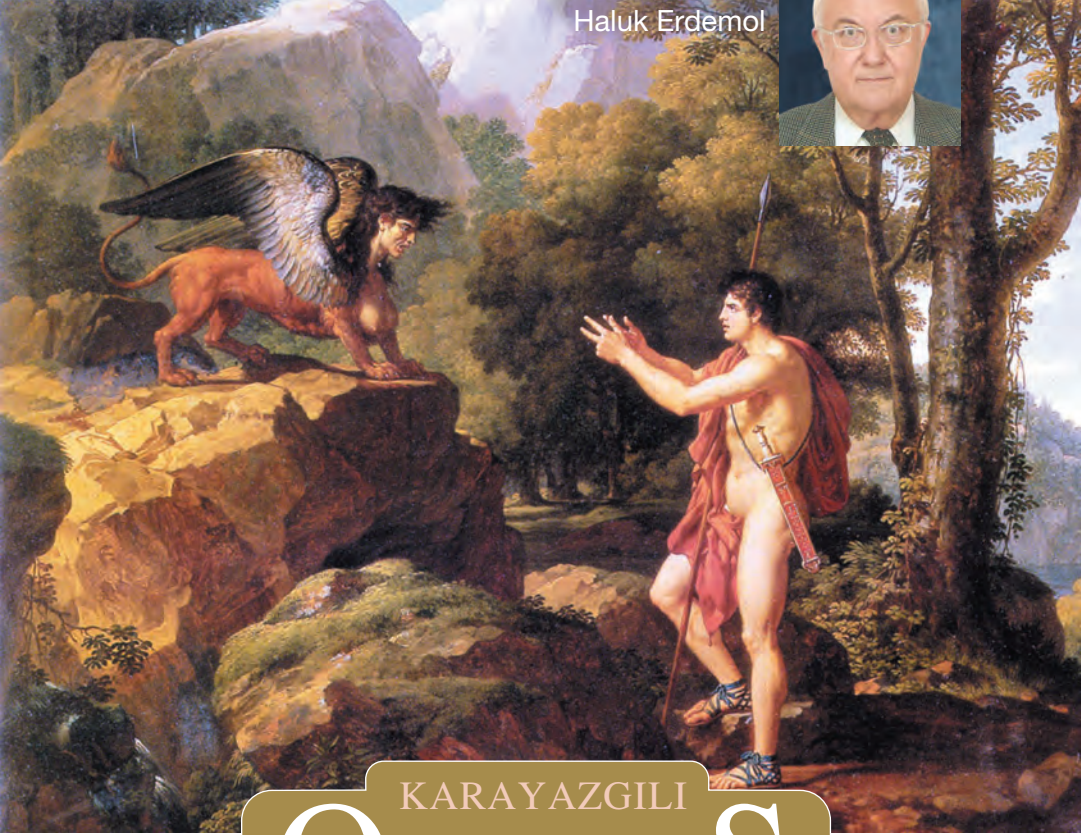
Yargıç, sanığa sordu: "Demek yüzüğü çalmadın da yolda buldun?"

"Evet efendim, yolda buldum. İnanmazsanız düşüren sahibine sorun!" "

Peki, sahibinin kim olduğunu biliyordun da, yüzüğü neden götürüp ona vermedin?"

"Verecektim ama... İçindeki yazıyı okuyunca vazgeçtim." "

Ne yazıyordu yüzüğün içinde?" "Ebediyen seninim, yazısı vardı efendim."

KARAYAZGILI OEDIPUS

François
Xavier Fabre
(1766-1837)

Bu sayımızda konu olarak seçtiğimiz Oedipus'un (Oidipus) öyküsüne başlamadan önce mitolojik zaman dizininde biraz geriye gidip onun kimliğinden söz etmek uygun olacaktır.

Dergimizin Kasım ve Aralık 2012 sayılarında yer verdiğimiz Aktaion ve Europa'nın öykülerinden hatırlanacağı üzere Europa'nın erkek kardeşlerinden Kadmus, Zeus tarafından

kaçırılan Europa'yı aramak için diyar diyar gezerken kızkardeşini bulma umudunu yitirince son uğrak yeri olan Yunan anakarasında Thebai kentini kurmuştu. Böylece Thebai soyunun da kurucusu olarak haktan bir yönetim sergileyen kral Kadmus Olymposluların beğenisini kazanmış ve Zeus'un onayıyla Ares ile Afrodit'in kızları olan Harmonia ile evlenmişti. Bu evlilik zaman içinde

Ingres (1780-1867)

meyvelerini verdiğinde ikinci göbekten Aktaion, üçüncü göbekten Oedipus isimli torunları dünyaya gelecekti.

Oedipus'un yazgısında daha ismi bile konulmadan baba ocağından ayrı düşmek vardı. Babası Thebai kralı Laius ile annesi Iokaste'nin çocukları olmuyordu. Gizlice danıştığı biliciler "Çocuksuz kalman hayrına olur," demişlerdi Laius'a. "Bir oğlun olursa o çocuk senin katilin olacak."

Fakat yazgının çarkları dönecek ve Iokaste bir oğlan doğuracaktı. Iokaste sevinmişti, ama Laius yazgısına meydan okumaya kararlıydı. Bebeği annesinin kucağından çekip aldı ve emekleyemesin diye ayaklarını

bağlayarak dağ başına bıraktı onu. Bebeği Korinth'li bir çoban buldu. 'Şişkin ayaklı' anlamına gelen Oedipus ismini verdi ona. Sonra kral Polybus'a götürdü bebeği. Çünkü kralın da çocuğu olmuyordu.

Korinth kralı Polybus ve kraliçe Periboea bebeği bağrılarına bastılar. Böylece Oedipus Korinth sarayında erişti ergenliğe. Oyunlar ve yarışmalarda birlikte zaman geçirdiği arkadaşlarının kendisinin anne-babasına benzemediği söyleyip durmaları canını sıkıyordu. Kuşularını gidermek ve geleceğini öğrenmek amacı ile bilicileriyle ünlenmiş

Delphoi Apollon tapınağını ziyaret etti. Karşılaştığı davranış kadar yüzüne söylenenler de ürkütücüydü. "Bu kutsal yeri kirletiyorsun," dediler ona, "Babanı öldürüp annenle evleneceksin, defol!"

Oedipus'un yazgısında daha ismi bile konulmadan baba ocağından ayrı düşmek vardı.

Oedipus anne-baba bildiği ve çok sevdiği Polybus ve Periboea'ya felaket getireceği endişesine kapılarak onların yanına dönmedi. Korinth'den uzaklaşırken Thebai yolu üzerindeki kayalık ve dar bir geçitte bir araba çıktı karşı-

na. Bir sürücü ve bir askerin eşlik ettiği yaşlı bir adam yoldan çekilmesini isteyince Oedipus “Tanrılar ve anne-babamdan başka kimse bana emir veremez” diyerek diretti.

Yaşlı adamın sürücüye “Sür arabayı şu küstahın üzerine” komutunu vermesi üzerine çıkan çatışmada sürücü Oedipus’un mızrağıyla, yaşlı adam da arabadan düşerken atın dizginlerine takılıp sürüklenerek öldü. Sürücünün yanındaki asker kaçmıştı. Arabadaki yaşlı adam kral Laius’tu. Oedipus yazgısından kaçamamış, bilmeden asıl babasının ölümüne neden olmuştu.

Bu talihsiz karşılaşma sonucu kendi yazgısından da kaçamayan Laius o gün Oedipus’un kovulduğu Apollo tapınağına doğru yolculuk yapıyordu. Thebai kentine musallat olan bir canavar hakkında bilicilere danışmak istemişti. Yabancı diarlardan uçarak gelip kentin girişine pusu kuran bu canavar Sphinx (Sfenks) denilen, gövdesi aslan, göğsü ve başı kadın, kartal kanatlı bir yaratıktı. Kayalık bir tepeye tünemiş, kente giren çıkan yolcuların önünü kesip onlara bilmeceler soruyor, bilemeyenleri önce aslanların yaptığı gibi boğazlıyor, sonra da yiyiyordu.

Thebai’ye yaklaşan Oedipus çevresindeki kayalıklara saçılmış kemik yığınları arasında koca kanatlarıyla tünemiş

Sfenks’le karşılaştığında yüreği korkuyla dolsa da önünden geçmek istedi.

Sfenks “Bil bakalım,” dedi Oedipus’a, “**Önce (veya sabah) dört, sonra (veya öğlen) iki, daha sonra da (veya akşam) üç ayakla yürüyen ve ayaklarının hepsini kullanırken en zayıf durumda olan yaratık nedir?**”

Tedbiri elden bırakmayıp elinde kılıcıyla Sfenks’in karşısında dikilen Oedipus hiç duraksamadan yanıtladı bilmeceyi:

“İnsandır o,” dedi, “Bebekken el ve ayakları üzerinde emekler,

Oedipus kızı Antigone eşliğinde sürgünde, Friedrich Rehberg (1758-1835)

**büyüyünce iki ayağıyla yürür,
yaşlanınca da değnek kullanır.
Emeklerken en zayıf durumdadır.”**

Gustave Moreau (1826-1898)

Doğru yanıt karşısında aşağılanmayı kendine yediremeyen Sfenks kayalıklardan aşağı atar kendini; parçalanır.

Thebai kenti yas ve sevinçle çal-

kalanmaktadır şimdi. Bir yandan kral Laius'un ölüm haberiyle üzülrken öte yandan kendilerini Sfenks belasından kurtaran korkusuz yabancıyı sevinçle karşılarlar. Ödül olarak krallık tahtını sunarlar ona. Dul kraliçe Iokaste, yani gerçek annesi de eşi olur. Bilicilerin öngörüsü aklıdan çıkmaz, ama içi rahattır; çünkü gerçek annesini bildiği Polybus ile Periboea'dan onlara bir kötülük getiremeyeceği kadar uzaktadır artık.

Oedipus ile Iokaste'nin iki oğlu, iki de kızı olur. Çocukların yetişkinliğe eriştiği yıllarda kente veba (veya kuraklık-açlık) belası çöker. Vaktiyle kenti Sfenks belasından kurtaran Oedipus bu kez de kurtarıcı olmaya kararlıdır.

Sarayda tanrı misafiri olarak ağırılan bir bilici çarenin eski kral Laius'un katilinin bulunmasına bağlı olduğu öngörüsünde bulunur. Gerçeği bulma kararlılığı içinde Oedipus Apollo rahibi kör bilici Tiresias'ı çağırır. Önce konuşmaktan kaçınan Tiresias, bildiğini saklamakla kente ihanet ettiğini, belki de bu olayda parmağı olduğunu söyleyerek kendisine hakaret eden Oedipus'a öfkelenir, aradığı katilin bizzat kendisi olduğunu söyler. Oedipus bu suçlamaya gülüp geçerken Iokaste eskilerden aklında kalan bazı anılarla teselli etmeye çalışır Oedipus'u. "Bilicilerin her söylediğine inanma," der, "Vaktiyle biliciler Laius'a ölümünün oğlunun elinden olacağını söylemişlerdi, oysa onu Delphoi yolundaki geçitte haydutlar öldürdü. Hem Laius oğlumuzu ayaklarından

bağlayıp dağ başında ölüme terketmişti. Gördüğün gibi bilicilerin öngörüsü doğru çıkmadı.”

Bunları duyunca endişeye kapılır Oedipus. Geçitteki çatışmayı ve çocukluğundaki ayak sakatlığını hatırlayınca endişesi koyulaşır. Yine de sürdürür araştırmalarını. Geçitteki çatışmadan kaçarak saraya Laius’un ölüm haberini getiren asker bulunup sorgulanır. ‘Haydutlar’ olarak bilinen saldırganların aslında bir kişi olduğu ortaya çıkar.

Bu arada Korinth’den gelen bir ulak kral Polybus’un ölüm haberiyle birlikte kraliçe Periboea’nın mektubunu getirir. Periboea kral öldüğüne göre artık gerçeği saklamasına gerek kalmadığını, Oedipus’u bebekken bulup evlat edinmiş olduklarını yazmaktadır.

Korkunç gerçek ortaya çıkar. Iokaste üzüntü ve utanç içinde odasına kaçır ve orada asar kendini. Oedipus hem annesi hem de eşi olan bu talihsiz kadının cansız bedenine sarılırken onun elbisesini tutturana iğneleri gözlerine batırıp kör eder kendini. Saraydan sürülür. Oğulları taht kavgasına girişirken elinden tutan kızı Antigone’nin eşliğinde ömrünü tüketeceği sürgün yaşamına başlar. Oedipus’un kara yazgılı öyküsü antik Yunan’da Sophocles, Euripides ve Aiskylos’un trajik oyunlarına konu olmuştur. Freud çocukluk çağındaki anne sevgisi karşısında babayı rakip gören ruh hali için Oidipus Kompleksi

Antik vazo resmi (MÖ.5.yy)

terimini ortaya atmıştır.

Mitolojik öyküde ve trajedilerde söz konusu ruh halini çağrıştıran ipuçlarına rastlanmadığından Freud’un analizini onun yapıtlarında aramak gerekmektedir. Tıpta doku yangısına bağlı şişkinlik için kullanılan ‘ödem’ tanısı (İng. Oedema, Fr. Oedème) Oedipus sözcüğünden kök almaktadır.

Not: Bazı kaynaklar Sfenks’in bir bilmecesinden daha söz etmektedir: ‘Biri diğerini doğururken diğeri öncekini doğuran iki kızkardeş kimdir?’

Yanıt: gece ile gündüz. • halukerdemol@butundunya.com.tr

Dil Derneği Beşir Göğüş Türk Dili ve Eğitimini Geliştirme Ödülü'ne değer bulunan Tanıklarıyla Deyimler Sözlüğü, ilkokuldan üniversite gençliğine kadar genç kuşaklara Türkçemizin doğru öğretilmesi ve kullanılması için çok değerli bir kaynak. 5 ciltten oluşan, yaklaşık 3.000 sayfada 21.000 deyim içeren "800 ozanın ve yazarın 1.000 yapıtının tarandığı eser, on yıllık bir emeğin ürünü.

TANIKLARIYLA DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

Muhittin Bilgin
Dr. Ahmet Can Bilgin

DİL DERNEĞİ
Beşir Göğüş
Türk Dilini ve Eğitimini
Geliştirme Ödülü

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

S

Öğretisiyle Yüzyılları Aşan Bilge

SOKRATES

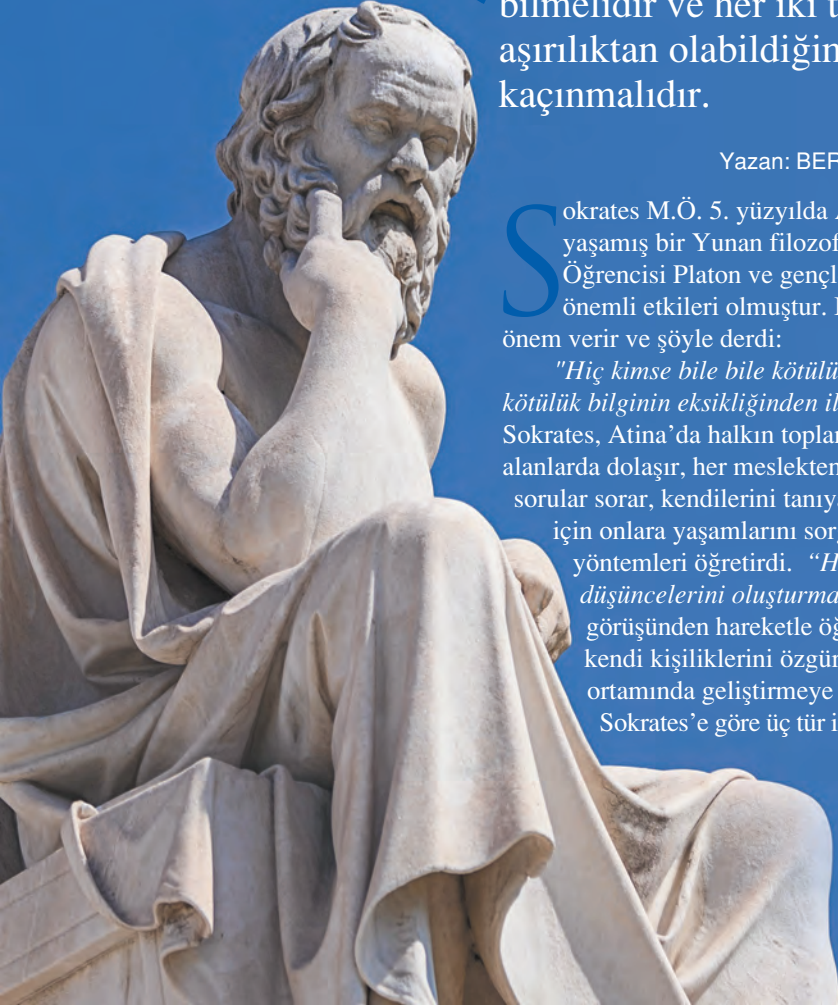
Bir adam ortayı bulmayı bilmelidir ve her iki taraftaki aşırılıktan olabildiğince kaçınmalıdır.

Yazan: BERK YÜKSEL

Sokrates M.Ö. 5. yüzyılda Atina'da yaşamış bir Yunan filozofudur. Öğrencisi Platon ve gençler üzerinde önemli etkileri olmuştur. Bilgiye çok önem verir ve şöyle derdi:

"Hiç kimse bile bile kötülük yapmaz; kötülük bilginin eksikliğinden ileri gelir."

Sokrates, Atina'da halkın toplandığı alanlarda dolaşır, her meslekten kişilere sorular sorar, kendilerini tanıyabilmeleri için onlara yaşamlarını sorgulamak yöntemleri öğretirdi. *"Herkes kendi düşüncelerini oluşturmalıdır"* görüşünden hareketle öğrencilerini, kendi kişiliklerini özgür düşünce ortamında geliştirmeye yöneltirdi. Sokrates'e göre üç tür insan vardır:

“Birinci tür insan: Bilmediğini bilmeyen insan. Bütün kapılarını kendi eliyle kapatıp uykuya dalmıştır.

İkinci tür insan: Bilmediğini bilen insan. Uykudan uyanarak eksikliğini fark eden, kararlı bir şekilde eksiklerini tamamlamaya istekli ve uyanan insandır.

Üçüncü tür insan: Bildiğini bilen insan. Buna uyanık ve olgun-kâmil insan da denebilir.

Bu özelliklere sahip bir insan, varoluşun, hayatın anlamını sezip, istemlerini ve nefsinin bu anlama uygun bir biçimde yönlendirebildiği ölçüde huzuru ve mutluluğu elde edebilecektir.”

Öğrencilerine şu öğüdü verirdi: *“Okuduklarınızı ve duyduklarınızı değil, kendi öz düşüncelerinizi, kendi içinizde olup bitenleri söyleyin. Başkalarının ağaçlarından meyve yeme alışkanlığından sıyrılarak, kendi bahçenizin fidanlarını yetiştirin. İşte o zaman, meyve yemenin zevkini tadacaksınız.”*

Özgür bir yaşamın gökyüzünden bağış olarak inmediği, ona sahip olabilmek için her gün çalışmak ve hatta savaşım vermek gerektiği gerçeğinin savunucusu Sokrates, *“Özgürlüğü kısıtlayıcı baskıcı yapıdan kaçarak da özgürleşilmez”* görüşünü şu sözü ile özetlemektedir:

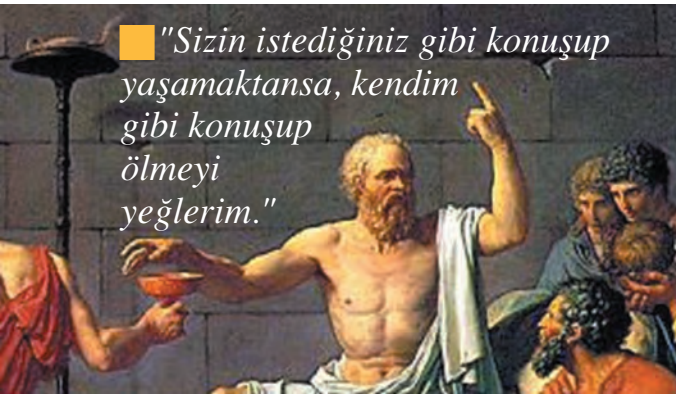
“Sizin istediğiniz gibi konuşup yaşamaktansa, kendim gibi konuşup ölmeyi yeğlerim.”

“Sokrates’in Savunması” adlı eserinde Platon onun, şehrin tanrılarına inanmayı, onların yerine başka tanrılar koyarak gençliği zehirlemekle suçlandığı ve sonunda ölüme mahkûm edildiği mahkemede savunmasını anlatmaktadır. Kendini bilmenin güçlüğünü bilmesine karşın Sokrates, bunun önemini ve yapılabirliği gerçeğini hiçbir zaman gözden uzak tutmamıştır. O, erdemi söylemleri doğrultusunda yaşayarak gösteren ve toplumsal önyargılardan hoşnut olunmaması gerektiğini savunmaktadır.

Onun *“Kendini tanı”* sözündeki öz konu, “bireyin içe bakışta kaybolması değil, daha çok yeteneklerinin

ve sınırlarının bilincine varmasıdır”.

“Kendini tanı” özdeyişinin bir anlamı da, *“Ne kadar az bildiğinin bilincine var!”* dir. O, *“Kendini tanı, o zaman başkalarını ve evreni de tanıyacaksınız”* derken, insanın kendini tanıma yolunda çıkacağı yolculuğun, kendi

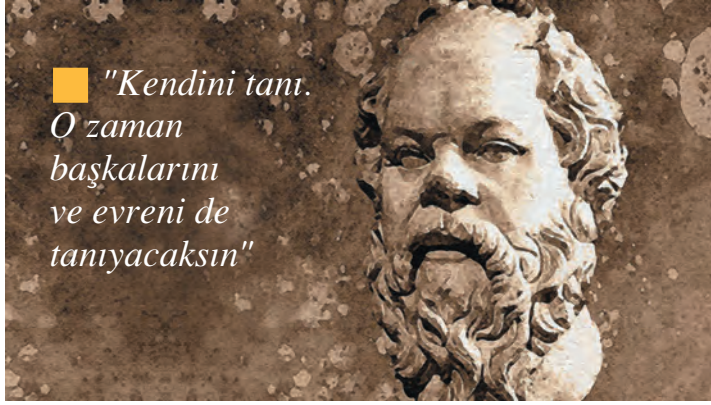
mikro kozmosundan başlayarak, evrenin büyük sırlarının saklı olduğu makro kozmosa doğru genişleyeceğine de işaret etmektedir. Sokrates, “Kendilerini Tanımaları” için insanların önce kendi yaşamlarını incelemelerini

önerir. Kişinin, kendi ile objektif hesaplaşması budur. Bilinçli, farkında, “Gerçek İnsan”ın kendini tanıma serüveni çok zor ve çileli, ancak bir o kadar da zevkli ve heyecan verici bir serüvendir.

“Sorgulanmamış bir yaşam, yaşamaya değmez” görüşünün sahibi bu ünlü düşünürün savunma konuşması ve ölümü, özgür insan düşüncesini, yaşayan bir gerçeğe dönüştürmesinin çapaksız bir tablosudur. O, yaşamı boyunca inandığı ve ödün vermeden savunduğu düşünceleri uğruna ölüme giderken, kendi “*Bir insanın kendini tanıma uğraşı, ömür boyu devam eder*” sözünü, kendi yaşam biçimiyle örneklemiş olmasının yanısıra, tüm insanlara verdiği bir insanlık öğüdünün kişiliğinde oluşturduğu somut bir simgesini de, önündeki yüzyılların sonsuzluğuna her zaman canlı kalacak bir armağan olarak bırakıyordu.

Sokrates’i burada kısaca anmamızı, hakkında anlatılan öykülerden alıntılıdığımız iki küçük anekdotla, ya da ders notuyla noktalayalım:

■ *"Kendini tanı. O zaman başkalarını ve evreni de tanıyacaksın"*

Kendini ölümün sonsuzluğuna götürececek olan baldıran zehirini içmeden az önce bir öğrencisinin elinde değişik yapıda bir müzik aygıtı görmüştü.

“*Bana bunun nasıl çalındığını anlatsana*” dedi öğrencisine. Öğrencisi üzgün bir biçimde başını öne eğdi şöyle karşılık verdi:

“*Öğretelim ama Sokrates*” dedi. “*Sanırım bunu çalıp keyif alacak zamanınız olmayacak.*”

Sokrates’in yanıtı, yalnızca o gün, o öğrencisine değil, gerçekte tüm zamanlardaki öğrencilerine verdiği bir derstir: “*Evet bunu çalıp keyif alacak zamanım yok ama, öğrenmenin keyfi var ya...*”

Hakkında anlatılan öykülerden birinde de onun, ölümünden birkaç saat önce vedalaştığı eşiyile arasında geçen şu konuşma anlatılmaktadır: “*Ah, bu kötü adamlar, seni haksız yere öldürecekler*” diyerek ağlayan üzgün eşine Sokrates şu karşılığı vermişti: “*Evet, haksız yere öldürecekler ama... Ya haklı yere öldürmeye kalksalar?...* •

Kitap Türkiye'nin 200 yıllık demokrasi macerasını anlatmaktadır. Osmanlının tarihi ve kültürel mirasını devraldığımız belirtilerek Atalarımızı ve Atamızı sevmek üzerine bir sentez denemesine yer vermekte, Yeni Osmanlılık heveslerine karşı çıkmaktadır. Tarihi belgelerle demokrasi ve çok partili hayata geçişimiz, 1950 den sonraki bütün milletvekili seçim sonuçları ile anlatılmaktadır. AKP iktidarının demokrasiye aykırı bütün uygulamaları birer birer eleştirilmektedir. Bu kitapta dünyada ilk defa siyaset bilimi 21. yüzyıl literatürüne geçmek üzere bir tez ileri sürülmektedir :
Adı "**Bukalemun Yeni Sultanist Rejimidir.**"

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Denize indirildiği gün batan ve 333 yıl sonra gün yüzüne çıkartılan gemi

İsveç’deki Titanik VASA

İsveç Kralı Gustav 2. Adolf’un emriyle inşa edilen ve 1628’de çıktığı ilk seferinde batan Vasa isimli gemi, 17. yüzyılın el değmemiş bir parçası olarak Stockholm’deki Vasa Müzesi’nde her yıl binlerce insan tarafından ziyaret ediliyor.

Kral Gustav II. Adolf, 1625’te İsveç Kraliyeti’nin bir güç sembolü olması için, bir savaş gemisi inşa edilmesini istedi. Yüzlerce işçinin 3

Yazan: NEVİN DEDEOĞLU

yıl boyunca uğraşarak inşa ettikleri gemiye, tahttaki Vasa soyunu temsilen Vasa ismi verildi. 10 Ağustos 1628 günü, 70 metre uzunluğundaki dev savaş gemisi Vasa’nın denize indirilişini ve ilk seferini kutlamak için toplardan selamlama atışı yapıldı. Bitirildiğinde, o güne kadar yapılmış olan gemilerin en güçlüsü ve en büyüğü olan Vasa, Stockholm Limanı’nda toplanan kalabalığın meraklı bakışları

Vasa, Stockholm'deki müzesinde sergileniyor

arasında, mürettebatıyla birlikte yola çıktı. İlk seferi için yelken açan Vasa, henüz bin 300 metre kadar yol almıştı ki, Kaptan Söfring Hansson yelkenlerin açılmasını istedi. Ve 10 yelkeninden 4'ü açılan gemi, bir anda yan yatmaya başladı. Kendi kendine tekrar toparlanarak dengede duran gemi, birkaç dakika içinde yeniden yan yatınca bu kez toparlanamadı. Çıktığı ilk seferde, önlem amaçlı olarak kapalı olması gereken top kapakları, geminin

haşmetini sergilemek üzere açık bırakılmıştı. Bu nedenle, açık top lombarlarından içeri su girmeye başladı ve dev savaş gemisi, mürettebatıyla birlikte suya gömüldü. Gemidekilerin yaklaşık 50'si, yaşanan bu olayda yaşamlarını yitirdiler.

VASA NEDEN BATTI?

Dev savaş gemisi Vasa'nın batması, onu uzun süre bekleyen Kralı çok sinirlendirdi. Kral, sorumluların

Bu yazının yazarıyla tanışın: Nevin Dedeoğlu

ilk, orta ve lise öğrenimini doğum yeri Ankara'da tamamladıktan sonra yüksek öğrenimini de Ankara'da yaptı, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. Mali ekonomi dalında yüksek lisans yaptı, Ankara'da çeşitli kurumlarda çalıştı, Antalya'ya yerleşti. Son olarak çalıştığı Akdeniz Üniversitesi Daire Başkanlığı'ndan emekliye ayrıldı. Dağcılık sporuna ilgisini, "yaşamının bir bölümü" olarak adlandırdığı fotoğrafçılıkla bütünleştirdi.

Gün yüzüne çıkartılan Vasa yenilenmek üzere nakledilirken

hemen cezalandırılmasını istedi. Kazadan kurtulan kaptan Söfring, mürettebat, tersanedeki gemi ustaları ve geminin baş marangozları Hein Jakobson ile Arent de Groot sorgulanarak yargılandılar. Fakat kimse cezalandırılmadı. Çünkü herkes işini, o günün şartlarına göre gerektiği biçimde yerine getirmişti.

Sorun şuydu ki, Kral bordoda normalden daha fazla sayıda top bulunmasını istemişti. Geminin hem ölçüleri hem de tasarımı konusunda onayı alınan Kral'ın, hem çok fazla top yüklenmesi konusundaki ısrarı, hem de geminin bir an önce bitirilmesi konusundaki baskısı, Vasa'nın sonunu hazırlamıştı. Geminin altı, suda sabit durabilmesini sağlamak için safra olarak görev yapan büyük taşlarla doldurulmuştu. Ancak Vasa'nın üst kısmı çok ağır olduğundan, taşımış olduğu 120 tonluk safra yeterli

Kralın ihtişam hırsının kurbanı olan 1200 ton ağırlığındaki **Vasa, tam 64 adet top taşıyordu. Topların ağırlığı, geminin dengesini altüst etmişti.**

olmamıştı. İsveç Deniz Kuvvetlerinin önde gelen gemilerinden biri olacakken, Kralın ihtişam hırsının kurbanı olan 1200 ton ağırlığındaki Vasa, tam 64 adet top taşıyordu. İşte bu topların ağırlığı, geminin dengesini altüst etmişti.

YENİDEN GÜN YÜZÜNE ÇIKIYOR

Yaklaşık 50 kişiye mezar olan batık Vasa'nın tekrar gün ışığını görmesi, 333 yılı buldu. Araştırmacı Anders

Vasa'yı süsleyen oyma heykeller

Franzen 1950'lerin başlarında Vasa'yı aramaya başladı.

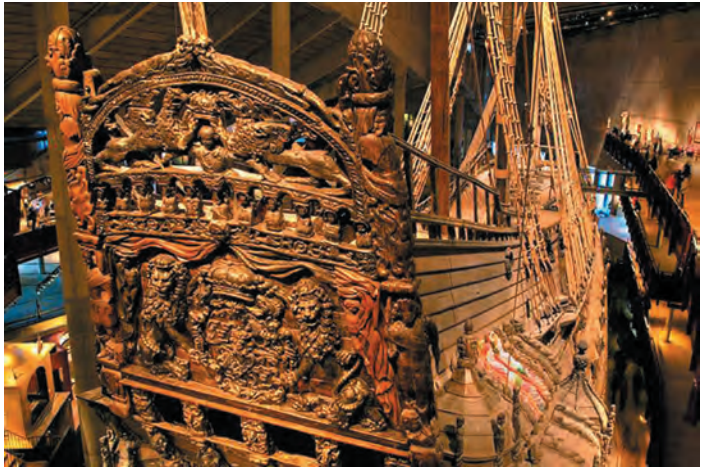
Franzen'in 1956'da bulduğu Vasa, yıllar süren hazırlıklardan sonra 24 Nisan 1961 tarihinde su üstüne çıkarıldı. Polietilen glikol ile yıllar boyunca ıslatılan ve koruma işlemleri uygulanan Vasa, geçici bir yapının içinde tutuldu. 1981'de ise, İskandinav ülkelerinin katılımına açık olarak düzenlenen bir proje yarışması ile Vasa için bir müze binası inşa edildi. Gemi, ihtiyacı olan ısı ve nem oranlarının sağlandığı bu yeni binaya 1988 yılında taşındı ve ertesi yıl da Vasa Müzesi ziyarete açıldı.

Dünyada ayakta kalan tek 17. yüzyıl ge-

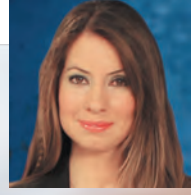
misi olan Vasa, üzerindeki yüzlerce oyma heykel ve orijinal parçalarının yüzde 95'ten fazlası korunmuş bu haliyle, benzersiz bir sanat hazinesi kabul ediliyor. Vasa ile birlikte kurtarılan 700 heykel de dahil olmak üzere 14 bin parça tahta cisim, tayfaların kemikleri, eşyaları ve gemi ekipmanları da, gemideki yerlerinde

ve Vasa Müzesi'ndeki 9 sergide yer alıyor.

İsveç Monarşisini yüceltmek, onun gücüne, kültürüne, politik hırslarına anlam kazandırmak için inşa edilen ve 17. yüzyıldan bugüne ulaşan el değmemiş bir parça konumundaki Vasa, İskandinav'daki tüm müzelerden daha fazla ilgi görüyor ve ziyaret ediliyor. •

Neler Olmuyor ki Dünyada Sezin San Sungunay

Ebola Yarasanadan Bulaştı

İlk Ebola hastası olduğu öne sürülen iki yaşındaki Emile Ouamouno'nun yarasanlarla oynamış ve virüsü onlardan kapmış olabileceği belirtildi. Bilim insanları, çocuğun yaşadığı Gine'nin ormanlık bölgesinde yer alan Meliandou köyünde ayrıntılı araştırmalar yaptı, örnekler topladı ve halk ile konuştu. Aralık 2013'te ölen Ouamouno'nun evinin 50 metre kadar

ötesinde büyük bir ağaç kovuğu bulundu. Uzmanlara göre virüs, ağaç kovuğundaki yarasanalarla oynayan çocuğa bulaştı ve ardından da salgın başladı. Tropik bölgelerde yaşayan yarasanaların, Ebola virüsü taşıdığı biliniyor.

2 Araba Kullanmak Hala Yasak

Suudi Arabistan'da otomobil kullandıkları için tutuklanan iki kadın, terör

davalarına bakan bir mahkemeye sevk edildi. Kadın hakları savunucusu bu iki kadın, otomobil kullanma yasağını deldikleri için Lahsa eyaletinde yargılanacak. İki kadına yönelik iddiaların tam olarak ayrıntısı verilmedi; ancak araba kullanmalarından çok, sosyal medyadaki faaliyetleri nedeniyle yargılanıyor olabilecekleri kaydedildi. Suudi Arabistan, kadınların otomobil kullanmasına izin vermeyen tek ülke olarak anılmaya devam ediyor.

3 Afganistan'da Etek Giyen Kadın

Dünya, geçen ay çok ilginç bir fotoğrafı konuştu. Sosyal medya üzerinden paylaşılan fotoğraf, şeriat kurallarının acımasızca uygulandığı Afganistan'ın başkenti Kabil'de çekilmiş. Hayat Esnafı adlı yerel gazeteci tarafından

çekilen fotoğrafta, genç bir kadın Kabil'in sokaklarında burka giymeden sadece etekle ve başı açık şekilde dolaşılıyor. Kimi kullanıcılar, Esnafı'nın Facebook'ta paylaştığı fotoğrafın altına kadının öldürülmesi gerektiğini

yazdı. Bir grup Afgan kadın ise, kadın hakları alanında devrim yapmak istediğini öne sürdükleri bu genç kıza destek verdi. Bazı yorumlarda, ise akli dengesinin yerinde olmadığı iddia edildi.

4 Mars'ta Görevli Robot Yaşlandı

10 yılı aşkın süredir Mars yüzeyinden NASA merkezine bilgiler yollayan robotun belleğinde sorun çıkmaya başladığı açıklandı. Hafıza kaybı yaşayan Opportunity (Fırsat) isimli robotun ömrünün sonuna yaklaşmış olabileceği vurgulanıyor.

11 yıl önce Mars'a ayak basan Opportunity'den beklenen 3 ay boyunca aktif olarak veri toplamasıydı. Ancak robot, bugüne kadar Mars üzerinde 41,8 kilometre yol kat etti ve gezegen hakkında birçok önemli bilgiyi Dünya'ya ulaştırdı.

5 Kürtaj Yasağı Çekincesi

İrlanda Dublin’de bir mahkeme, beyin ölümü gerçekleşen hamile bir kadının bağlı olduğu yaşam destek ünitesinin fişinin çekilmesine hükmetti. Ailesi, kadının “huzur içinde ölmesine” izin

verilmesini talep ediyordu. Ancak kadının karındaki fetus halen yaşıyor olduğundan doktorlar, bu işlemin İrlanda’daki kürtaj yasağını delip delmeyeceğinden emin olmak istiyorlardı. Bunun için de mahkemenin karar vermesini bekliyorlardı. Sonunda mahkeme, kadının 18 haftadır hamile olduğu ve fetüsün hayatta kalma şansının çok düşük olduğu yönündeki tıbbi verileri kabul ettiğini belirtti.

6 Üniversite İzni İçin Açlık Grevi

Yunanistan Parlamentosu, cezaevinden üniversiteye gidip gelmesine izin verilmesi için bir aydır açlık grevi yapan 22 yaşındaki Nikos Romanos’un üniversiteye giriş iznini onayladı.

Doktorlar da, Nikos Romanos’un açlık grevini sonlandırdığını bildirdi. Silahlı banka soygununa teşebbüsten 15,5 yıl hapis cezasına mahkûm edilen; diğer taraftan yükseköğretim sınavını kazanan Romanos’a üniversiteye gidebilsin diye Çarşamba günü özel yasa çıkarıldı. Parlamentoda oylanan bu ek madde sayesinde, mahkûmlar elektronik bileklik takarak, ders yılının üçte ikisinde üniversiteye gidebilecekler.

7 TV Programına Rekor Ceza

Mısırlı hiciv sanatçısı Besim Yusuf, televizyon programında 3 Temmuz darbesinin generallerini eleştirince önce programı iptal edildi; sonra

milyonlarca dolar ceza aldı. El Berna-
meg adlı televizyon programında,
aralarında darbenin lideri ve şimdiki
cumhurbaşkanı Abdülfettah el Sisi'nin
de bulunduğu generalleri eleştirildiği
için program, geçen yıl Mısır özel
kanalı CBC'den kaldırılmıştı. Yusuf'-
un kaldırılan programına, bir yıl sonra
ceza yağdı. Aslen doktor olan ünlü
mizahçı, karara karşı temyize gide-
ceğini açıkladı.

8 Bağımlı Anneler ve Bebekleri

İskoçya'da yapılan bir araştırmaya
göre, uyuşturucu bağımlısı annelerin
bebeklerinin gelişim sorunları ve
görme bozuklukları yaşadığı tespit
edildi. 80 bebeğin incelendiği

araştırmada, bu bebeklerin sosyal
iletişim, koordinasyon ve merkezi
sinir sistemlerinin, diğerlerine kıyasla
daha zayıf olduğu belirlendi. Diğer
tarafтан çocuk sağlığı uzmanları,
dezavantajlı durumun ebeveynlerin
çocuklarıyla yeterince ilgilen-
memesiyle bağlantılı olabileceğini
açıkladı.

9 Güzellik Yarışması Yasaklandı

Arjantin'de ilk kez bir yerleşim biri-
minde güzellik yarışması düzen-
lenmesi yasaklandı. Chivilcoy
Belediye Meclisi kararına gerekçe
olarak güzellik yarışmalarının cinsiyet
farkı gözetmesini ve kadına karşı
şiddeti teşvik etmesini gösterdi. Bue-
nos Aires bölgesinde bulunan Chivil-
coy'da artık güzellik yarışmaları
yerine karnaval maskesi yarışmaları
yapılacak. Latin Amerika ülkelerinde
güzellik yarışmaları genellikle tele-
vizyon ve eğlence dünyasında kariyer
düşünenler için sıçrama tahtası olarak
görülüyor.

10 Viagra'nın Babasına Ödül

Araştırmaları ile Viagra'nın bulun-
masına öncülük eden Doktor Simon
Campbell, İngiltere'de verilen Yeni
Yıl Ödülleri'nde Şövalye Nişanı ile
onurlandırıldı. Dr. Campbell, Pfizer
ilaç şirketi için çalışırken Viagra'nın
bulunmasını sağlayacak araştırmalar
yürütmüştü.

sezinsan@butundunya.com.tr

Yüzyılımızın Yeni Sigarası Oturmak

Yazan:
Dr. Mustafa Çetiner

Yirminci yüzyılda insan sağlığının en büyük tehditlerinden biri herhalde sigara idi. Araştırmacılar bu yüzyılın sigarasını ise daha şimdiden tespit etti: “Oturmak” yani “hareketsiz yaşam” biçimi.

ABD’de Mayo Kliniğın Endokrinoloji Bölümü uzmanlarından Dr. James Levine son 15 yılın en büyük sağlık sorununun “oturmak” olduğunu söylüyor. Yapılan çalışmalar, gün içinde 6 saat ve üzeri süreleri oturarak geçiren kişilerde şeker hastalığı, obezite, depresyon ve bazı kanserlerin arttığını gösteriyor. Kronik hastalığı olan kişilerin hastalık bulguları da hareketsiz

Dr. James Levine

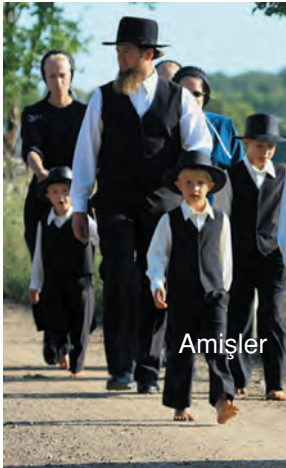
Olabildiğince uzun süre ayakta durun, olabildiğince yürüyün, yürüyün, yürüyün...

yaşam ile şiddetleniyor.

Asıl kötü haber, düzenli egzersiz yaparak oturmak ile artan risklerin önlenebileceğini düşünenler için. Eğer günde 6 saatten daha fazla süreyi oturarak geçiriyorsanız, yaptığımız bir kaç saat süren ağır egzersizler sizi kurtarmıyor. Peki ne yapmak gerekiyor?

Yanıtı 4 harf; NEAT yani “non-exercise activity thermogenesis.” NEAT pratik olarak şu demek. Olabildiğince sık ayağa kalkın, olabildiğince uzun süre ayakta durun, olabildiğince yürüyün, yürüyün, yürüyün...

Kolay mı? Her işi bir koltukta halledebilecek teknolojik donanım çağında kolay değil. Ama çalışmalar ayakta bir kişinin metabolizmasının oturan birinin iki katı daha hızlı çalıştığını ortaya koyuyor. Dolayısıyla gün içi aktiviteyi arttırmak tüm gün oturup bir kaç saat yüksek tempolu ağır sporlar yapmaktan çok daha

sağlıklı. Araştırmacılar, sadece ayakta geçirilen sürenin belirlenmesini artırılması ile kilo verilebileceğini ve sağlıklı bir yaşam sürdürülebileceğini belirtiyor.

Amişler üzerinde 2004 yılında yapılan bir klinik çalışma,

hareketsiz yaşamın zararları üzerine oldukça önemli bilgiler veriyor. Amiş topluluğu, ABD’de yaşayan, muhafazakar bir Hristiyan grubu. Genel olarak basit bir yaşama inanıyorlar. Otomobil, telefon, elektrik gibi modern yaşamın kolaylıklarından sakınıyorlar.

Işte bu grup insanlar üzerinde yapılan epidemioloji çalışması, Amişlerin çağdaş sıradan Amerikalılara göre çok belirgin biçimde düşük kanser ve obezite riski taşıdığını gösterdi. Üstelik Amişler, sıradan Amerikalılar gibi düzenli egzersiz yapmıyor, kırmızı etten zengin besleniyor, rafine şeker ve diğer yağlı gıdaları sakıncasız kullanıyorlar. Peki Amişlerin sırrı ne? Sır tabii ki NEAT... Amiş toplumunda ortalama bir kadın günde 14.000, bir erkek ise 18.000 adım atıyor, günde ortalama 12,8 km yürüyor.

Peki bizler bu

Olabilirdiğince merdiven kullanın, mümkünse **asansörün ismini unutun.**

modern dünyada bu mesafeleri yürüyebilir miyiz? Yanıt evet.

İşte size bir kaç pratik yol. Yürürken konuşun. Yani yürürken yanınızda arkadaşınız olsun ve zamanı unutun.

● Araba kullanmayın. Toplu taşıma İstanbul'da bile tercih edilebilir.

● Bir konu hakkında konuşurken, tartışırken ayakta durun, kahvelerinizi ayakta için.

Hareketsiz geçirilen her 20 dakikanın sonunda eklem ve bağlarda deformasyon başlıyor.

● Cep telefonu konuşmalarınızı ayakta yapın. Telefonu evin veya ofisin uzak bir noktasına koyun ve kaldığında ayağa kalkıp almaya gidin.

● Masa başından çalışırken küçük aralar verin. Normal şartlarda hareketsiz geçirilen her 20 dakikanın sonunda eklem ve bağlarda deformasyon başlıyor. Dolayısıyla 20 dakikada bir 1-5 dakika süreyle ayağa kalkın,

gerinin, bir kaç adım atın.

● Gözünüzü uzaktaki nesnelere odaklayın.

● Olabilirdiğince merdiven kullanın, mümkünse asansörün ismini unutun.

● Toplu taşımalarda bir durak önce veya sonra inin, yürüyün, yürüyün, yürüyün. "Home Office"te çalışmak sanıldığı gibi iyi bir şey değil, uzak durun. Mümkünse evinizin uzağında bir ofis kiralayın. Ofisinizi içinde dolaşabileceğiniz biçimde tasarlayın, mesela çöp kutusunu, dosyalarınızı uzağa bir yere koyun, kalkın, gidin alın.

● Büyük fincanlarda kahve, çay içmeyin. Küçük fincanlarda hemen çayınızı kahvenizi için ve servis için kalkın.

● Az TV izleyin. ABD'de ortalama TV izleme süresi 5 saatin üzerinde, TV izleme süresini günde bir saatin altına indirin.

● Ailenizi, arkadaşlarınızı dostlarınızı da bu yürüme ve ayakta durma seferberliğine dahil edin.

● Hep beraber yürüyün, yürüyün, yürüyün...

Garcia'ya Mektup

Dikkatli okuyucularımız bu yazımızı önceki sayılarımızdan anımsayacaklardır."Garcia'ya mektup götüreceğ" bilince sahip kişilere gereksinimin her gün daha da arttığı düşüncesiyle yazımızı bir kez daha yayımlamayı uygun gördük. [Bütün Dünya](#)

Yeryüzünde birçok şairin, yazarın şiirleri, öyküleri, romanları, yabancı

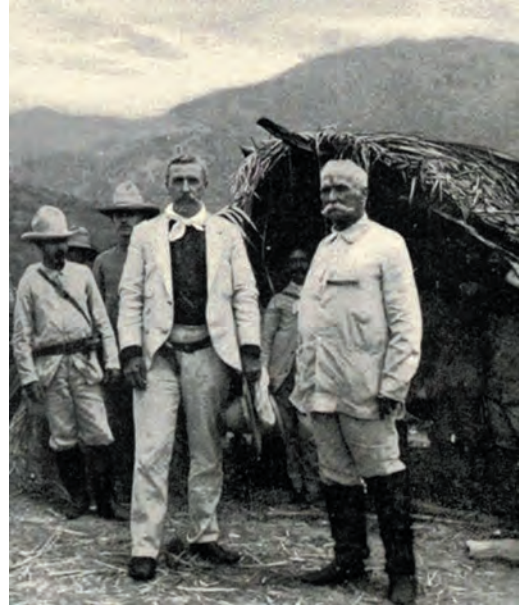
dillere çevrilmiş, kendi ülkesi dışında da yayımlanmıştır ama... Galiba yalnızca bir gazetecinin köşe yazısı birçok yabancı dile çevrilip kendi ülkesi dışında birçok ülkede yüz milyondan fazla yayımlanmıştır. O gazeteci, Elbert Hubbard, o köşe yazısının başlığı ise Garcia'ya Mektup' tur.

Gazeteci Elbert Hubbard

Elbert Hubbart'ın bu yazısının, yüz yıl boyunca çeşitli ülkelerde yapılan baskısı, yüz milyon adeti aşmıştır. Tüm meslektaşlarına örnek oluşturacak bir olgunluk düzeyindeki bu Amerikalı gazetecinin, Philistine adlı aylık bir derginin 1899 şubat sayısında yayımlanan bu yazısı, hiçbir olağanüstü özelliği olmayan, sıradan bir çavuşun görev sorumluluğunun öyküsüdür.

Hubbart'ın "Garcia'ya Mektup"undan etkilenen ilk kişi, New York Merkez Demiryolu işletmesi yöneticilerinden George Daniels oldu. Bu yönetici, Philistine dergisindeki yazıyı Genel Yönetmeni'ne okuduktan sonra ondan, bu yazıyı çoğaltıp tüm demiryolu çalışanlarına dağıtmak için izin istedi. George Daniels istediği izni aldıktan

Andrew Summers Rowan (ortada)
General Garcia (sağda)

George Daniels Garcia'ya Mektup'u beş yüz bin adet bastırdı ve **"Bu çavuşu örnek alın"** önyazısıyla tüm çalışanlarına dağıttı

sonra "Garcia'ya Mektup"u beş yüzbin adet bastırdı ve "Bu çavuşu örnek alınız" önyazısıyla işletmenin tüm çalışanlarına dağıttı.

Garcia'ya Mektup'un varlığı, kısa bir süre sonra Rus Demiryolları Genel Yönetmeni Prens Hilakoff'un kulağına ulaştı. New York Merkez Demiryolu işletmesi çalışanlarından birinden sağlanan "mektup"un bir kopyasını okuduktan sonra Prens Hilakoff, bu-

nun Rusça'ya çevrilmesini ve Rus demiryolu şirketinin tüm çalışanlarına dağıtılmasını emretti.

Garcia'ya Mektup, demiryolu işçilerinden, Rus ordusu mensuplarının eline geçti. Erler arasında elden ele dolaşan mektubu ordu komutanları okuyunca, mektubun resmileştirilmesine ve tüm ordu mensuplarına dağıtılmasına karar verdiler.

Japonlarla başlayan savaş için cepheye giden Rus askerlerin tümünün ü-

niformalarının ceplerinde Garcia'ya Mektup'un bir kopyası bulunuyordu. Japonlar, savaşta tutsak aldıkları Rus askerlerin tümünün ceplerinden çıkan bu mektubu görünce bunu ciddi bir incelemeden geçirdiler. Mektup Japonca'ya çevrildi ve bunun, tutsak alınan tüm Rus askerlerin ceplerinde bulunduğu haberiyle birlikte Japon İmparatoru'na sunuldu. Mektuptan imparator da etkilendi ve birer kopyasının Japon Hükümeti'nin tüm üyelerine dağıtılmasını emretti.

Tüm Japon bakanlar, Garcia'ya Mektup'u çoğaltıp, kendi bakanlık örgütünde görevli tüm çalışanlara gönderdiler.

ABD Deniz Kuvvetleri mensuplarına 1913'de dağıtılan mektubun özel ola-

Küba isyancılarının önderi Garcia

rak çoğaltılmış kopyaları ise, Birinci Dünya Savaşı'na katılan askerlerin önemli bir bölümünün ceplerinde bulunuyordu.

Dergide yayımlandığının ondördüncü yılında Garcia'ya Mektup'un resmi olarak çoğaltılan baskısı, kırk

milyona ulaşmıştı.

...

Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya arasındaki savaşın bir aşamasında ABD Başkanı, çok acele olarak Küba'daki isyancıların önderi Garcia'ya bir haber göndermek istedi. Garcia, hangisinde olduğu bilinmeyen Küba dağlarından birinde ve nerede oldukları bilinmeyen onlarca sığınaktan birinde saklanıyordu. Kendisine posta ya da telgraf yoluyla ulaşabilmek olanaksızdı.

ABD Başkanı'nın ona, ne denli önemli bir haber göndermek istediğini bilen çevresindekiler, Garcia'ya bir haberin, ancak elden götürülebilecek bir mektupla ulaştırılabileceğini bildirmek zorunda kaldılar.

Başkan'ın çaresiz bakışları karşısında yanıt, çevresindeki subaylardan birinden geldi.

"Benim birliğimde, Rowan adında bir çavuş vardır" dedi. "Kimsenin nerede olduğunu bilmediği Garcia'yı o bulabilir ve mektubunuzu kendisine ulaştırabilir."

Bu yanıtta Başkan'ın aklı pek yatmamıştı ama, ortada yapılabilecek başka birşey yoktu.

Rowan çağrıldı. Kendisine, Garcia'ya gönderilecek mektup uzatıldı ve... "Bunu, Garcia'ya teslim edeceksin" denildi.

Rowan mektubu aldı, üniformasının yanındaki deri kesenin içine koydu, kesenin ağzını sıkıca büzdükten sonra, göğsünün üzerine kayışla bağladı. Önce Başkan'a selam verdi, sonra komutanlara, en son da kendi komutanı-

na selam verdi, dışarı çıktı.

Rowan, yola çıktıktan tam dört gün sonra, gecenin karanlığından da yararlanarak, üstü açık bir kayıkla Küba sahilinin açıklarına vardı. Küba'nın, balta girmemiş ormanlarına dalıp, gözden kaybolduktan üç hafta sonra, adanın öteki yakasında ortaya çıktı. Ülkesinin düşmanı bir ülkeyi, yürüyerek bir uçtan öteki uca geçti ve Garcia'ya, mektubu teslim etti.

Burada size Rowan'ın, Garcia'ya mektubu götürülebilmek için ne zorluklar atlattığını, ne tehlikeler geçirdiğini anlatacak değilim. Onun, ne denli kahraman bir asker olduğunu da anlatacak değilim. Yalnızca bir noktayı, hem de çok gereksinim duyduğumuz bir noktayı, iyice belirtmek için yazıyorum size tüm bunları.

ABD Başkanı'nın makam odasındaki olayı, ana çizgileriyle bir kez daha gözden geçirelim:

ABD Başkanı Mckinley, Garcia'ya teslim edilmek üzere Rowan'a bir mektup verdi. Ona yalnızca, "Bu mektubu Garcia'ya teslim ediniz" dedi. Rowan mektubu aldı, göğsüne bağladı, selamını verdi ve odadan çıktı.

Lütfen dikkat ediniz: Rowan, "Garcia nerede?" diye bir soru sormadı. "Garcia kim?" diye bir soru da sormadı. Yaptığı tek şey, kendisine verilen görevi almak oldu. Zaten kendisinden

beklenen, onun da yapması gereken buydu.

Rowan, ülkesindeki her okula heykeli dikilebilecek ve yetişen tüm kuşaklara örnek olarak tanıtılabilecek bir ölümsüz kahramandır. Fakat bugünün gençleri onun kahramanlığından çok, başka bir özelliğini örnek almak zorundadırlar. Rowan'ın örnek alınması gereken özelliği, verilen görevi sadakatle kabullenmek, o görevi yerine getirebilmek için hemen harekete geçmek ve görevi eksiksiz tamamlayabilmek için tüm enerjilerini bir noktada toplamak disipliniidir.

Özetle, Garcia'ya gönderilecek mektubu almak, hemen götürmek için yola çıkmak ve mektubu Garcia'ya teslim ederek görevi kendinden beklenildiği güven düzeyinde tamamlamak sorumluluğu ve terbiyesidir.

General Garcia şimdi yaşamıyor, fakat yeryüzünde başka Garcia'lar var. Ve o Garcia'lara gönderilecek başka mektuplar var.

Çevremize baktığımızda ise, genellikle güçsüz, isteksiz, gönülsüz ve umursamaz kişilerle karşılaşırız. Yönetici olarak görev yaptığımız iş yerinizde, varsayın ki altı yardımcınız var. Bunlardan birini çağırın ve kendisinden şöyle bir istekte bulunun:

"Lütfen benim için ansiklopediye bakıp, Corregio'nun yaşamına ilişkin

General Garcia şimdi yaşamıyor, fakat yeryüzünde başka Garcia'lar var. **Ve o Garcia'lara gönderilecek başka mektuplar var.**

özet bir bilgi hazırlayın.”

Yardımcınız size, ”Peki, efendim” deyip, bu görevi yapmaya hemen gidecek mi?

Boş yere umutlanmayın. Büyük bir olasılıkla böyle birşey yapmayacak. Donuk bir ifadeyle yüzünüze bakacak ve size, şu sorulardan birini ya da birkaçını soracaktır:

”O kimdir?”

”Hangi ansiklopediden bakayım?”

”Fakat bu görev benim sorumluluk alanıma girmiyor ki, efendim...”

”Bismarck’ın yaşam öyküsünü istemiyorsunuz, değil mi?”

”Bunu benden daha kıdemli bir arkadaş yapsa daha iyi olmaz mı, efendim?”

”Yaşamı hakkında bilgi istediğiniz bu kişi halen yaşıyor mu, yoksa ölmüş mü, efendim?”

”Acelesi var mı, yoksa elimdeki işi bitirdikten sonra yapsam olur mu?”

”Ben ansiklopediyi bulup getirsem olur mu, yoksa oradaki bilgiyi aynen kopya çekmemi mi istersiniz?”

”Bu kişinin yaşamını niçin öğrenmek istiyorsunuz, efendim?”

”Onun yaşam öyküsünde neyi vurgulamamı istersiniz?”

Siz tüm bu soruları büyük bir sabırla yanıtlayıp, kendisinden bu bilgiyi niçin istediğinizi, onun bu bilgiyi nereden, nasıl bulacağını tane tane açıkladıktan sonra bile çalışma arkadaşınız, hiç kuşuk yok, kendi bölümüne gidecek ve kendi yardımcıları arasında Garcia’ya Mektup’u götürececek bir kişiyi aramaya çalışacaktır.

Bir stenograf ilanı için başvuranla-

rın onda dokuzu, ne imla kurallarını, ne de noktalama işaretlerini kullanmayı bilir. Daha da kötüsü, başvuruda bulunduğu iş için bunların olmazsa olmaz kurallar olduğunu aklına bile getirmez.

Böyle bir kişi, Garcia’ya mektup götürebilir mi?

Benim yüreğim, evde olduğu zaman da, işten uzakta olduğu zaman da işini yapan adamdan yanadır. Garcia’ya götürmesi için kendisine verilen mektubu alıp, cebine koyan, fakat aptalca sorular sormayan adamdan yanadır.

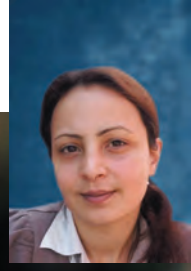
Uygurluk, işte bu çaptaki kişiler için uzun ve biraz da sıkıntılı bir soruşturma dönemidir. O her kentte, kasabada, köyde ve her büroda, mağazada ve fabrikada vardır. Dünya, işte bu çaptaki kişilerin sorumluluk bilinci ve iş terbiyeleriyle ayakta durabiliyor. Tüm insanlık, evrimini biraz daha, biraz daha hızlandırabilmek için, tüm gücüyle, işte bu bilinç ve bu terbiyedeki, bu çaptaki kişiler için haykırıyor:

“Garcia’ya mektup götürececek kişilere gereksinimimiz var... Hem de en kısa sürede, her yerde ve her zaman.”•

Mükemmellik eklenecek

bir şey kalmadığında
değil, çıkarılacak bir şey
kalmadığında oluşur.

Exupery

40 yıl içinde hepimiz böcek mi yiyor olacağız?

Böcekler, bazılarımız için karşılaşmak istemediğimiz, karşılaştığımızda ise huzursuzluk veren 'küçük teröristler'dir fakat Asya ve Afrika'daki pek çok ülkeyi de içeren dünyanın büyük bir yüzdesi için ise, besleyici ve çevre dostu lezzetler olarak yükselişte...

Dünya nüfusuna her yıl yaklaşık 70 milyon insan ekleniyor. Büyüme bu hızla devam ederse, 2050 yılında dünya nüfusunun 9 milyarlık bir büyüklüğe ulaşması bekleniyor. Tüm bu insanların beslenmesi

için, bugün üretilen yiyecek miktarının en az iki kat artırılması gerekiyor. Fakat hayvancılığın artırılması için gerekli olan tarım arazilerinin halihazırda yüzde 70'ini kullanıyoruz, okyanuslarda aşırı avlanma yapılıyor, kirletiliyor

ve iklim değişikliği ile hastalıklar tarımsal üretimi tehdit ediyor. Bugün dünya üzerinde yaklaşık 1 milyar insan aç ve gıda israfını önlemek, gıda üretimini daha verimli hale getirmek için yeni fikirler bulmamız gerektiği çok açık. Olası bir çözüm mü? Böcekler...

1.900 üzerinde
böcek türünün
'yenilebilir nitelikte'
olduğu
belirtiliyor.

Örgütü de açlıkla mücadele etmek, beslenmeyi desteklemek ve çevre kirliliğini azaltmak için alternatif besin kaynağı olarak böcekleri işaret etti. Örgütün 'Yenilebilir Böcekler: Gıda ve Yem Güvenliğinin Geleceği için Öneriler' adlı raporunda, dünyanın farklı bölgelerinde 2 milyar kişinin halihazırda sofralarında protein ve mineral açısından zengin böceklere yer verdiği belirtildi.

Bu fikre açık olmayabilirsiniz, size mide bulandırıcı geliyor olabilir ama böcek tüketimi on binlerce yıldır süren yaygın bir uygulama. Yaklaşık 2 milyar insan, günlük beslenmelerinin bir parçası olarak böcek yiyor ve 1.900 üzerinde böcek türünün 'yenilebilir nitelikte' olduğu belirtiliyor. En yaygın tüketilen türler ise, turtillar, arılar, eşekarıları, çekirgeler, larvalar, kurtlar ve karıncalar.

BM GIDA ÖRGÜTÜ'NÜN 'BÖCEKLER' RAPORU

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım

Gıda ve yem güvenliğinin sağlanması için böcek çiftliklerinin kurulabileceği ifade edilen raporda, 'böceklerin hemen her yerde yaşayabildiği, kolayca üreyebildiği ve çevreye zarar vermediği' vurgulandı. Örgüt, kırmızı et ve balık eti ile karşılaştırıldığında protein açısından son derece zengin olan böceklerin yetersiz beslenen çocuklar için çok iyi bir besin kaynağı olabileceğine işaret etti. Raporda, böceklerin aynı zamanda zengin demir, magnezyum, manganez,

fosfor, selenyum ve çinko kaynağı olduğunun da altı çizildi.

HALİHAZIRDA TÜKETMEKTE OLDUKLARIMIZ

Böcek yemek fikri size iğrenç geliyorsa, zaten düzenli olarak böcek tüketmekte olduğunuzu bir düşünün.

Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi'nin hazırladığı raporda, her gün kaç böcek tüketmekte olduğumuz yer alıyor.

Örneğin bira yapımında kullanılan şerbetçiotunun 10 gramında 2.500 kadar yaprak bitinin olması kabul edilebilir bulunuyor. Meyve sularında 250 mililitre başına 1 kurtçuk olması normal karşılanırken, köri tozunun her 25 gramında 100 böcek parçası olmasının, doğranmış hurma paketlerinde 10 ölü böcek olmasının kabul edilebilir olduğu ifade ediliyor. Liste uzuyor ve uzuyor.

Midenizi mi bulandırıyor? Bulandırmamalı çünkü onları yıllardan bu yana yiyorsunuz ve sizi hiç rahatsız etmiyor.

NEDEN BÖCEKLER?

Çünkü sürdürülebilir bir besin kaynağı. Besleyici ve böcek yetiştiriciliği pek çok insana istihdam sağlayabilir. Öyle görünmeyebilirler ama böcekler; et ve balıkla kıyaslanabilecek ölçüde yüksek yağ asitleri, protein, vitamin, lif ve mineral içeriyorlar.

Örneğin cırcır böceği 205 gr/kg

Böcekler, Asya ve Afrika ülkelerinin mutfaklarında yaygın olarak kullanılıyor

protein içerirken, sığır eti 256 gr/kg protein içeriyor. Protein açısından zengin bir tür olan termitlerin, yüzde 64 protein içerdikleri belirtiliyor. Bazı böceklerde bu oran yüzde 80'e kadar çıkabiliyor.

Böcekler aminoasitler ve omega 3 yağ asitleri bakımından da zengindir, un kurtları balık kadar omega 3 ve 6 yağ asitleri içerirler. Bazı böceklerin demir zenginlikleri de oldukça şaşırtıcı. Örneğin, sığır eti 6 mg/gr demir içerirken; çekirgeler 20 mg/gr, turtullar 31 mg/gr demir içeriyor.

Hayvancılığın aksine böcek tüketimi, daha çevre dostu. Böcekler soğukkanlı hayvanlar ve bu nedenle vücut ısılarını korumaları daha az enerji gerektirir. Bu da yemi, yenilebilir vücut kitlesine dönüştürmeleri konusunda oldukça verimli oldukları anlamına geliyor. 1 kilogram cırcır böceği için 2 kilogram yem yeterlidir ve yüzde 80'i yenilebilirdir.

Diğer taraftan, aynı miktarda sığır

Bazı ülkelerde Böcek Üretim Çift- likleri için teşvikler bile çıkartıldı.

ve amonyak gibi sera gazları üretir. Bu da böceklerin, çevre kirliliğini azaltabileceği anlamına geliyor.

Böcek üretiminin, başta kadınlar olmak üzere, çok büyük tecrübe ve ciddi ekipmanlar getirmediği için, insanlara istihdam da sağlayabileceği öngörülüyor. Ayrıca bu tür çiftlikler için bazı ülkelerde teşvikler bile çıkarıldı. Çin, Zimbabwe gibi bazı ülkelerde bu tür çiftliklere ciddi yatırımlar yapılıyor.

FESTİVALİ BİLE VAR

Asya ve Afrika ülkelerine kıyasla, Batı dünyasında böcek tüketimi konusunun halen bir tabu olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bu, Avrupa ülkelerinde böcek tüketilmediği anlamına da gelmiyor.

Pek çok büyük Batı ülkesi kentinde de, henüz sınırlı da olsa böcekler yeniliyor. Hatta Avrupalıların bu tabusunu kırmak için, 'bir böcek yeme festivali' bile düzenleniyor. İlki 2006'da gerçekleştirildi ve her yıl ilkbahar aylarında Londra'da gerçekleştiriliyor. Adı "Pestival"...

Bu, alternatif yiyecek kaynakları arayışında, zengin besin değeriyle böcekler gelecekte ne ölçüde değerlendirilecek ve yaygınlaşacak şimdiden kestirmek elbette güç. Fakat ilerleyen yıllarda bu konuların üzerinde çok daha ciddiyetle durmak zorunda kalacağımız apaçık. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

eti için 8 kilogram yem gerekir ve bunun ancak yüzde 40'ı yenilebilir. Böcek üretimi için, canlı hayvan üretiminde gerekli olan tarım arazisi, sulama ve tarım ilaçlarının çok daha azı yeterlidir.

Ayrıca, böcekler hayvan yemi olarak da kullanılabilirler, balık yemi gibi.

Böcekler, geleneksel çiftlik hayvanlarına kıyasla daha az tarımsal arazi ve suya ihtiyaç duydukları gibi, çok da hızlı ürerler. Kısa bir yaşamsal döngüleri olduğu için, çabuk büyürler ve çok küçük alanlarda, çok sayıda üretilebilirler. Böcekler, diğer canlı hayvanlara göre –özellikle sığira göre, daha az metan

Çevre dostu yapı
düşüncesinde
devrim yaratan
dünyanın ilk akıllı
gökdeleni

PEARL NEHİRİ KULESİ

Yazan: GİZAY TEMİZSOYLU

Teknolojinin gelişimiyle birlikte faydalandığımız imkânlar artarken, her gün daha iyi ve daha güçlüsünün yapımı için harcanan çabalar, olumsuz sonuçlar da doğurabiliyor. Her geçen gün bir yenisi eklenen ve hızla yükselen binalar, son teknoloji ürünü arabalar, daha fazla üretim için yapılan fabrikalar yüksek maliyetlerle hayata geçiriliyor. Daha iyi ve konforlu bir yaşam için sunulan pek çok yeniliğin bedeli, yüksek oranda enerji kayıpları, çevre

kirliliği ve bütçeleri zorlayan koşullar olabiliyor .

İşte tam bu nedenle teknolojiyi geri dönüşüm avantajlarıyla birleştiren,

Guangzhou'dan
bir görünüş

çevre dostu ilk akıllı gökdelen Çin'in Guangzhou şehrinde inşa edildi.

Çin'in güney ucunda, Pearl Nehri'nin yanında bulunan Guangzhou şehri, 1000 yıl öncesinde doğuyla batıyı birbirine bağlayan İpek Yolu'nun önemli bir limanıydı. Şimdi teknoloji ve ticaretin birleştiği bir önemli merkezlerden biri...

Guangzhou şehri çevresinde yükselen pek çok önemli iş merkezi ve kule var ama hiç biri 2006 yılında yapımı tamamlanan Pearl Nehri Kulesi'ne benzemiyor. 71 katlı bir bina olan Pearl Nehri Kulesi, çevre dostu bir yapı anlayışının devrim sayılacak bir sistemle hayata geçirildiği dünyadaki ilk örnek. Yapı kendinden sonra yapılan binalara ilham vermesi nedeniyle günümüzde de önemini koruyor.

Ünlü kule bu boyutlardaki bir binanın tüketeceğinden %60 daha az enerji tüketiyor, kendi enerjisini üretmek için güneşin ve rüzgarın etkisinden yararlanıyor. Dünyadaki en

fazla enerji tüketen ikinci ülke olan Çin için, enerjiyi tüketirken tekrar üreten bir yapı örneği hayati derecede önem taşıyor.

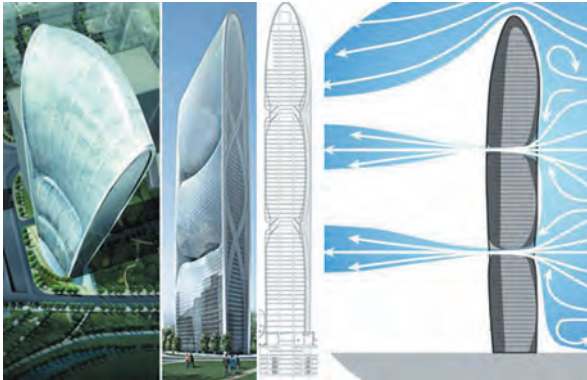
Mühendisler sadece doğanın güçlerini kullanmakla kalmayıp, aynı zamanda onlara direnen bir "kule" inşa etmişler. Binanın tasarımı 1 hafta içerisinde çizilmiş ve bu aşamadan tam 4 yıl sonra proje hayata geçirilmiş.

Gökdelenin inşaatının yapılacağı temel, binanın 3 katı uzunluğunda bir çukur açılmasıyla başlamış. Binada bir bedenin damarlarındaki gibi her katı birbirine bağlayan bir boru sistemi kurulmuş. Bu sayede yüksek katlara da betonun taşınması mümkün olmuş. Depremlere dayanıklı olması için çelik iskelette kaynak yerine aşırı güçlü somun ve cıvatalar kullanılmış

Tüm binayı iki katlı ve yüksek teknolojiye özel bir cam yüzey kaplıyor. Camların içinde daha fazla elektrik üretebilmek için yerleştirilmiş güneş panelleri bulunuyor. Çift katlı cam sistemi aynı zamanda, binaya giren ısının derecesini de belirleyebiliyor.

Ayrıca çoğu binada tercih edilen hava ile serinleme yöntemi yerine, bu binada tavandaki metallerin arasından soğuk su geçirilen bir sistem uygulanmış. Bu uygulama ile yapıdaki odaların ısısını istenen seviyede

tutmak mümkün olabiliyor.

Kule, enerji üretmek için rüzgar etkisini kullanıyor

Çinliler, enerjiyi tüketirken tekrar üreten Pearl Nehri Kulesi ile gurur duyuyor.

Guangzhou'da hava yoluyla bulaşan hastalık tehlikesi çok fazla. Bu hastalıkların başında da bir dönem 10 kişiden birinin ölümüne yol açan SARS hastalığı geliyor. Bu nedenle bu konuda da büyük bir hassasiyet gösterilmiş. Normal bir binada hava

akımı beş ya da altı kez kendini tekrarlarlarken, bu binada hava özel bir sistemle temilenirken yapıyı sadece bir kez dolaştırıyor.

Yapının bir diğer avantajı da çok daha az malzeme kullanarak yapılmış olması. Bu sayede her katta %80 gibi çok önemli oranda bir maliyet tasarrufu sağlanmış.

Binanın rüzgâr yükü hafifletilip, basınç dayanıklılığı artırılırken, hava akımlarını enerjiye dönüştürecek bir özelliği bulunuyor. Şiddetli rüzgârlar kimi zaman diğer binalarda sarsılmaya yol açarken Pearl Nehri Kulesi, rüzgârı enerjiye dönüştürmek

Enerji üreten rüzgâr türbinlerinden biri

- Temelin, genişliği yaklaşık 800 aracın park edebileceği genişlikte.
- Binanın yapımı için çelik üretimi gerçekleştiren fabrika, bina için 18 binden fazla çelik parça üretmiş. Yaklaşık 3 Eyfel Kulesi yapılabilecek çelik kullanılmış.
- Bu akıllı gökdelenin inşasında tam 1000 işçi çalışmış.

için tasarlanan hava delikleri sayesinde diğer binalardan daha sağlam duruyor.

Projenin mühendisi Dr. Cui Xiaoqing büyük bir baskı altında çalıştığını ve proje bitene kadarki sürede yaşlandığını hissettiğini söylüyor.

Yapıdan bir iç görünüşü

Pearl Nehri Kulesi'nin proje aşamasında enerji kaybı yaşatmayan bir bina olması fikriyle yola çıkılmış. Ancak bürokrasi yüzünden enerji

Gordon Gill

sağlayacak 50 mikro türbinden vazgeçilmesi nedeniyle 'sıfır enerji' fikri tam anlamıyla hayata geçirilememiş.

Yapının mimarlarından Gordon Gill, "Çığır açan bir şey yaptığımızda önemli olan, bir fikrin başlangıcıdır. Bizim yaptığımızı başka biri geliştirirse beni bundan daha fazla mutlu edecek bir şey olamaz. Sıfır enerji fikriyle yola çıktık fakat projemize bu fikri tam olarak uygulayamadık. Umarım bu bir adım, bir başlangıç olur." diyor.

Hava kirliliği yaratan, fazlasıyla enerji tüketen ve çevre ile uyumsuz yapılmış gelişigüzel tüm tasarımlar insanları umutsuzluğa düşürürken, Pearl Nehri Kulesi tüm ihtişamıyla daha yaşanır bir dünya için binaların bile savaştığını gösterir nitelikte. •

Tıptaki Gelişmeler

Top oynarken ayağını inciten adam, şişen bacağı için doktora gitti. Doktor şöyle bir baktıktan sonra: "Şişen yerin üstüne sıcak havlu koy" dedi.

Geceyi yine ağrılar içinde geçiren adam, sabah soluğu yine doktorda aldı. Doktor bu kez "Şişen yerin üstüne buz koy" dedi. Adam şaşırıp ve biraz da öfkeyle "Ama doktor bey" dedi. "Dün sabah sıcak havlu koymamı söylemişsiniz, şimdi ise buz koymamı istiyorsunuz... Bir terslik yok mu bu işte?"

Doktor da sert bir sesle karşılık verdi: "Son 24 saat içinde tıpta ne ilerlemeler kaydedildiğini sen biliyor musun?"

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Bitkiler Sayı Sayıyor

Backster'in bilimsel dergilerde yayımlanan çalışmaları, sadece Amerika'da değil tüm dünyada büyük ilgi uyandırdı.

Japonya'da Yokohama yakınlarında yaşayan bir felsefe doktoru ve aynı zamanda başarılı bir elektronik mühendisi olan Dr. Ken Hashimoto, Backster'in bildirimlerini okuduktan sonra çok duyarlı bir aygıt geliştirdi. (*Kendisi aynı zamanda Japon polisine yalan makinası konusunda danışmanlık yapmaktaydı*). Akupunktur iğneleri yardımıyla kaktüs ailesinden bir bitkiyi bir yalan makinası (poligraf) aygıtına bağladı. Amacı, karşısına aldığı bir bitkiyle gerçek bir konuşma yapabilmektir. Kişilerin

konuşmalarını yani seslerini nasıl elektronik çizgiler haline getirebiliyorsa, sistemi tersine çevirip, grafik çizgilerini de sese dönüştürebilmeyi amaçlamıştı.

Ancak, yaptığı çok sayıda deneyden bir sonuç alamadı. Ne Backster'in çalışmalarında ne de kendi aygıtlarında bir yanılma olduğuna inanmak

istemeyen Hashimoto, sorunun, kendisinin bitkilerle iletişim kurmasında olabileceğine karar verdi. Ama eşinin bu konuşmayı gerçekleştireceğinden emindi.

Nitekim, Bayan Hashimoto, bitkileri çok seven, onlarla bıkmadan usanmadan saatlerce ilgilenebilen ve de çok iyi çiçek yetiştirici olarak tanınan biriydi; bitkiye olan sevgisini dile getirdiğinde yanıt gecikmedi. Çıkan titreşimler sese dönüştürüldüğünde, uzaktan gelen ince bir vınlamayı andırıyordu. Ama hoş ve değişken ritm ve tonları ile daha çok bir şarkıya benziyor, zaman zaman duygulu ve neredeyse neşeli bir havaya bürünüyor. Çalışmalar ilerledikçe, bayan Hashimoto bitkiyle öyle bir yakınlık kurmuştu ki, çok geçmeden ona sayı saymasını ve yirmiyeye kadar toplama yapmasını öğretti.

Bayan Hashimoto'nun bitkileriyle konuşmalarından birine tanık olan genç Amerikalı John Francis Doug-

“Japonca konuşan Bayan Hashimoto’ya, bitki de kaktüsçe yanıt veriyor.”

herty şaşkınlığını şu sözcüklerle dile getiriyordu:

“Japonca konuşan Bayan Hashimoto’ya, bitki de kaktüsçe yanıt veriyor.” (*)

Dr. Ken Hashimoto, Japonya’da kitapları en çok satan yazarlar arasındadır. “Duyu Ötesi Algılamaya Giriş” kitabı 60, “Dördüncü Boyut Dünyasının Gizemi” ise 80 baskı yapmış.

Kendisinden, konuşmayı ve toplama yapmayı beceren kaktüs fenomenini açıklaması istendiğinde, bunun fizik

biliminin bugün için bilinen kuramları ile açıklanamayacağını, bildiğimiz üç boyutlu dünyanın ötesinde başka dünya bulunduğunu söylemiştir. Dr. Ken Hashimoto’nun çalışmasında, kendisinin değil de eşinin başanlı

olması, çok önemli bir koşulun göstergesiydi: Çalışmalar ya da deneylerde, mutlaka bitkilerle özel yakınlık kurulması gerekiyordu. Bu koşul, Backster'in çalışmalarını izleyip uygulamak isteyen dünyanın diğer birçok grubunda da kanıtlandı.

Şöyle ki: Yaratıcı deneyler, ancak deneyi yapan kişi deneyle bütünleşince gerçekleşir. Çeşitli ülkelerde yapılan sayısız deneyler, olumsuz ve düşmanca duyguların, etkin iletişimin en büyük engeli olduğunu gösterdi. Bitki deneylerinin de izleyiciler önünde uygulanması sırasında bu etkiye karşı koymak ya da bu engeli aşmak, işin en güç yanıdır. Bu başarılmazsa, bitki ve dolayısıyla aygıt devreden çıkar. Yeniden olumlu bir bağlantı kurulana dek hiç yanıt alınmaz.

CAN VEREN SEVGİ

Backster çalışmalarını ABD'nin doğusunda sürdürürken, Marcel Vogel isimli araştırmacı kimyager de Kaliforniya'da çeşitli seminerler veriyordu. Bir gün öğrencilerinden biri Vogel'a, Backster'in **Bitkilerin duyguları var mıdır?** başlıklı yazısını içeren bir dergi gösterdi. Vogel, *"Bu tür şarlatanların yazarlarını okuyup zamanımı öldüremem"* diyerek dergiyi çöp sepetine attı. Dergiyi çöp sepetine attı ama düşünceyi zihninden atamamıştı. Birkaç gün sonra yazıyı tekrar bulup çıkardı ve bu konuda çalışması gerektiğine karar verip kolları sıvadı.

Çalışmalarından birini, psişik yetenekleri olan arkadaşı Vivian Wiley ile birlikte planladı. Bayan

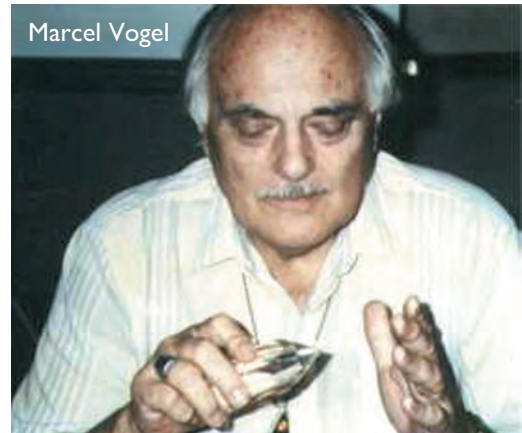
Wiley, evinin bahçesindeki "taşkıran" çiçeğinden iki yaprak kopardı; birini yatağının yanındaki etajerin üstüne, diğerini de oturma odasına koydu.

"Her sabah kalktığımda başucumdaki yaprağa bakıp onun yaşamasını diliyorum, öbürüne ise hiç ilgi göstermiyorum. Ne olacağını birlikte göreceğiz" dedi bayan Wiley.

Bir ay sonra Vogel'i arayarak evine gelmesini ve yaprakların resmini çekmesi için fotoğraf makinasını da mutlaka yanında getirmesini istedi.

Vogel gördüğüne inanamıyordu. Bayan Wiley'den ilgi görmeyen yaprak kararmış, buruşmuş, çürümeye başlamıştı. İlgisini hergün üzerinde yoğunlaştırdığı yaprak ise sanki yeni koparılmışçasına yaşam dolu ve yemyeşildi. Sanki bilinmeyen bir güç, doğa yasasına meydan okuyarak yaprağı sağlıklı tutuyordu.

Vogel, bu çalışmadan çok etkilendi ve kendisi de bir deney planladı. Üç "karaağaç" yaprağı koparıp evine

Marcel Vogel

getirdi. Bunları bir cam plaka üzerine yerleştirip yatağının yanına koydu.

Hergün kahvaltıdan önce yaklaşık bir dakika süreyle düşüncelerini yoğunlaştırarak iki kenardaki yaprağa bakıp, sevgisiyle onları yaşamaya zorluyordu. Ortadaki yaprağı ise kasıtlı olarak görmezden geliyordu.

Bir hafta sonra ortadaki yaprak kararmış, büzüşmüş, dıştakiler ise hâlâ yeşil ve canlı görünüyordu. Alınan sonuç yine çok etkileyiciydi. Vogel psikik enerjinin gücüne tanık olmuştu.

Vogel, bir başka deneyinde, bir devetabanı bitkisinin yapraklarını galvanometreye bağladı. Bitkinin önünde duruyor, tümüyle gevşemiş olarak derin soluklar alıyor ve parmaklarını bitkiye dokunurcasına yaklaşıtıyordu. Aynı zamanda da bir dosta yöneltilebilecek türden sıcak duygularını aktarmaya çalışıyordu. Her seferinde de aygıtın yazıcı ucu titreşimler kaydediyordu. Üç beş dakika sonra Vogel'in sevgi sinyalleri gittikçe azaldı ve sonunda bitkide hiçbir hareket saptanmadı; sanki onun çağrılarına karşılık olarak tüm enerjisini tüketmiş gibiydi.

Vogel, yaptığı sayısız çalışmalar

Bitkiler aşırı duyarlıdır. Çevrelerine enerji verirler, insana yarar sağlayan güçler yayarlar.

sonucunda edindiği izlenimleri ve düşüncelerini şöyle açıkladı: *“Bitkiler aşırı duyarlıdır. Çevrelerine enerji verirler, insana yarar sağlayan güçler yayarlar. Kişi, kendi güç alanına akan bu enerjiyi hissedebilir. Kişinin güç alanı da, karşılıklı olarak bitkiyi besleyebilir.”*

Vogel, Amerikan yerlilerinin bitkilerin bu özelliğini çok iyi bildiklerini söylüyordu. Yerliler, gereksinim duydukça ormana gidip, kollarını iki yana açıp sırtlarını çam ağaçlarına yaslayıp, kendilerini ağacın gücüyle tazelerlerdi.

Gerçekten de günümüzde bu yöntemi çoğu kimse fırsat buldukça uygular; büyükçe bir ağaca sırtını dayayıp bir süre dinlendiğinde, enerji depoladığını duyumsar. Ayrıca, ormanlarda ya da ağaçlık alanlarda yapılan yürüyüşlerin de insanı dinlendirdiği, enerji verdiği bilinen bir gerçektir. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Gelecek ay: Severim ama küserim de

(* İnternette arama motoruna “Mrs Hashimoto and Her Plants” yazıp tıkladığımda, Bayan Hashimoto'nun bitkisiyle konuşmasını içeren bir video görüntüsüne ulaşıyorum.

Michio Kaku ile Geleceğe Bakış

Dünyanın en zeki 100 insanından biri olarak kabul edilen bilimadaminin geleceğe ait öngörülleri

-2-

Yaşayan en zeki insanlardan biri olarak kabul edilen ünlü fizik ve gelecek kuramcısı Michio Kaku, geleceğin teknolojilerinin hayatımızı ve işimizi nasıl değiştireceğini, 27 Kasım 2014 günü ülkemizde konuk olduğu bir toplantıda anlattı. Bilim dünyasının en ünlü isimlerden biri olan Michio Kaku, Einstein'ın "birleşik alan kuramı" ile "iş, ticaret ve finans alanlarını etkileyen eğilimlerin geleceği" konularında çalışmaktadır. Dr. Kaku'nun, Teknoloji Zirvesi'nde yaptığı "Bugünden Geleceğe Bakış" başlıklı konuşmasının ikinci bölümünü okuyucularımıza sunuyoruz...

Sayın Hikmet ULUĞBAY ve Sayın Selen EKİN'e teşekkürlerimizle

Moore Kanunu'nu modern tarihin en önemli kanunlarından biri olduğu söylenebilir. Milletlerin serveti bu basit eğriye bağlı. Bu eğriye göre, bilgisayar gücü her 18 ayda bir ikiye katlanıyor. Şimdi düşünün. Bugün posta ile

bir doğum günü kartı aldınız diyelim. İçinde bir çip var, kartı açıyorsunuz ve "Mutlu yıllar sana" şarkısını söylemeye başlıyor. O çip, 1945'teki tüm müttefik kuvvetlerin teknolojisinden daha fazla bilgisayar gücüne sahip. Stalin, Hitler, Churchill, Roose-

velt, o çip için savaş başlatırlardı.

Peki siz o çiple ne yapıyorsunuz? Çöpe atıyorsunuz. 1969'a bakalım. 1969 yılında iki insanı aya gönderdik. Ancak grafiğe dikkatlice bakarsanız Uzay Programının sahip olduğu bilgisayar gücünün 64k işlemciden ibaret olduğunu göreceksiniz. Dinozor mu bunlar?

Çiplerin maliyeti 1 sent olduğunda bilgisayar gücü hem her yerde olacak hem de hiçbir yerde olmayacak.

Şu an ise cep telefonunuz 1969 senesindeki tüm Uzay Programı'ndan daha fazla bilgisayar gücüne sahip. O roketlerden birine beni koymayacaksınız. Bir cep telefonundan güç alıp uzay boşluğuna beni göndermeyeceksiniz. Suç olur resmen. 1969'da yaptığımız da büyük bir suç. Bir cep

telefonundan aldığımız güçle insanları aya göndermek.

Şimdi bir de 2020'ye bakın. 2020'ye baktığımız zaman, geleceği görüyorsunuz. Önümüzdeki 10 yıl içerisinde bilgisayar çiplerinin maliyeti 1 sent olacak. Yani bilgisayarlar hem her yerde olacak hem de hiçbir yerde olmayacak. Aynı elektrik gibi. Bugün elektrik

nerede? Elektrik yer altında, tavanın içinde, duvarların arasında. Elektrik görünmezdir. Elektrik hem her yerdedir, hem de hiçbir yerde. Elektrik kelimesi de dünya dillerinden kaybolmaktadır. Kimse artık elektrik demiyor. Bilgisayarlara da aynı olacak. Çiplerin maliyeti 1 sent olduğunda bilgisayar gücü hem her yerde olacak hem de hiçbir yerde olmayacak. Bilgisayar kelimesi de dildeki yerini kaybedecek. İnternet de aynı şekilde hem her yerde olacak hem de hiçbir yerde olmayacak. Tamamen mobil teknoloji sayesinde.

Şimdi içinizden, "Bizim bilgisayarlarımız farklı ama." Diyorsunuz. "Bizim bilgisayarlarımız diğer teknolojilerden farklı." Hayır!

Kâğıdı ele alalım. Kağıt. 4000 yıl önce Çinliler, Mısırlılar papirüsü icat etti. Sonrasında 100 bilim insanı, özür diliyorum 100 yazman, 100 yazman bir papirüs

parşömeni koruyordu. 100'e 1. Böylece eski çağ uygarlığı kurulmuş oldu. Bu birinci aşamayı.

İkinci aşama, sene 1450. Gutenberg, matbaayı icat etti. 1 insan, 1 kitap. 1450 yılında ilk kişisel kitap. Sonrasında 1930'lu yıllarda kişisel kütüphaneyi oluşturduk. 1 insan bir kütüphane.

Bugün dördüncü aşamadayız. Kâğıt hem her yerde var, hem de hiçbir yerde yok. Moda deyimi oldu. Artık kâğıdı düşünmüyoruz bile. Musluk suyu da aynı bu aşamalardan geçti. Bilgisayarların ise hiçbir farkı yok. Tek fark, sürecin daha hızlı işlenmesi. 50'li yıllarda ana bilgisayar vardı. 100 bilim insanı 1 ana bilgisayarı korurdu. İkinci aşamada, kişisel bilgisayarlar karşımıza çıktı. 1 insan, 1 bilgisayar. Bugün üçüncü aşamadayız. 1 insan ve İnternetin milyonlarca bilgisayarı.

Nihayet dördüncü aşamaya geçeceğiz. Dördüncü aşamada bilgisayar ortadan kalkacak. Hem her yerde olacak, hem hiçbir yerde. Gözlükleri-

nizde bile olacak. Bu gözlükler, Google Glass'tan daha güçlü olacak. Bu gözlükler, sizi gördükleri zaman, yüzleri tanıyacaklar. Yani gelecekte birini gördüğünüz zaman, bir biyografisini göreceksiniz. Görüntülerinin yanında bilgileri yer alacak. Sizinle Çince konuşmalar bile sorun olmayacak. Gözlükler Çinceyi alıp İngilizceye, Türkçeye, istediğiniz dile anında çevirecek. Çok kullanışlılar.

Acaba kaç kez böyle bir konferansa gittiniz ve biriyle karşılaşıp “Nereden tanıyorum ben bu adamı?” dediniz. Jim, John, Jack, kimdi bu adam? Gelecekte, gözlükleriniz size “Jim o, salak.” diyecek.

Her yıl Turkcell Zirvesi'nde karşılaşıyorsunuz. Bu akşamı ele alalım mesela. Kokteyle gidiyorsunuz ve kokteylde de çok önemli kişiler olacak ama kim olduklarını bilmiyorsunuz. Gelecekte, bu tür kokteyllerde kime yağ çekeceğinizi anında öğreneceksiniz. Ama Hollywood'dan çıkan bir

*Bu gözlüklerle
gelecekte birini
gördüğünüz
zaman, bir
biyografisini
göreceksiniz.*

bilim kurgu filmindeki uzaylılar gibi görünmek istemeyebilirsiniz.

Çocuklar bilgisayarların hem her yerde hem de hiçbir yerde olması fikrine bayılıyor. Bu teknolojinin arkasındaki itici güç çocuklar.

Sayısal uçurumdan bahsedilen zamanı hatırlıyor musunuz? 10 yıl kadar önce herkes sayısal uçurumu konuşuyordu. Dijital zenginler ve dijital fakirler olacaktır. Yanlış!

Bu devrimi günümüzde kim gerçekleştirecek? Fakir çocuklar. Çocuksanız ve İnternette değilseniz, aslında yoksunuz. Bunu yapmanın birçok yolu var. Görüntüyü doğrudan retinaya düşürebilir lensleri ekran olarak kullanabilir veya göz cihazı takabilirsiniz. 3 şekilde bilgi hem her yerde hem de hiçbir yerde olur. Nihayetinde mankenler de bu teknolojiyi kullanacak.

Nihayetinde bu sizin ofisiniz olacak. Ev eğlence merkeziniz olacak. Nasıl çalıştığınızı bu tanımlayacak. Ama bir sorun var. Gözlük kullanmıyorsunuz diyelim. Gözlükleri sevmiyorsunuz diyelim. O zaman ne mi yapacaksınız? Gelecekte, gözlük istemezseniz göz kırpacaksınız. Kırptığınız gibi çevrimiçi olacaksınız. İnternetli kontakt lensleri ilk kim alacak diye sorarsanız final sınavlarına girecek olan üniversite öğrencileri derim. Göz kırpacaklar ve sorduğum tüm soruların cevapları lenslerine gelecek. İnternetli lensleri öğrencilerden sonra kim alacak? Politikacılar, aktörler, aktristler. Böylece televizyonda konuşma yaparken prompter kullanmaları gerekmeyecek.

Bu internetli kontakt lensleri başka kim alacak? Turistler her şeyin rehberini görecektir. Sanal gerçeklik çocuklar için. Bir gözlük takıp çizgi film izlediğinizde olur. Buna sanal gerçeklik denir.

Bu farklı. Buna artırılmış gerçeklik denir. Bilgiye, biyografilere, filmlere, her şeye eriştiğiniz anlamına geliyor. Hepsi de tek bir göz kırpmayla oluyor. Bunu daha önce gördünüz. Artırılmış gerçekliği ilk gösteren bir Hollywood filmi var. Neydi o filmin adı? Karşınızda eski California valisi. Çok kötü bir halde. Karşınızda, Terminatör filminden Arnold Schwarzenegger. Terminatör robot sizi gördüğünde görüntünüzün yanında bir biyografinizi görüyor. Ordu, bunun çalışan bir sürümünü kullanıyor.

“Bu bilim kurgu değil mi?” diye soruyor olabilirsiniz. Böyle bir şey olabilir mi yahu? “Bilgi hem her yerde olacak, hem de hiçbir yerde olmayacakmış!” Bu zaten var. Orduda büyük boyutlarda bir artırılmış gerçeklik cihazı var. Miğferinize takıyorsunuz. Gözünüzün önüne getiriyorsunuz ve bitti. Savaş alanının İnterneti karşınıza

Kontakt lenslerle koca eşinin, eşi de kocasının ne gördüğünü görebilecek.

çıkıyor. Düşman güçleri, ittifak güçler, ağır silahlar, saldırılar. Bu hali hazırda var.

Peki bu teknolojiyi kim ister? Herkes. Eşleri düşünün.

Kontakt lensleri birbirine bağlanacak. Böylece koca, eşinin ne gördüğünü eşi de kocasının ne gördüğünü görebilecek. Çünkü kocalar hep yanlış şeyleri satın alır. Hep alışverişini onlar yapar ama hep yanlış elmayı, yanlış ayakkabıyı, yanlış maaşı alırlar. Bu sayede kadın, kocasının gözünden her şeyi görebilir.

Bunların hepsi hayatın dijitalleşmesi anlamına geliyor.

Gelecek ay: Hayatımızdaki robotlar

Not Defterimden
Nergis Öztürk

Bir Kahramanın Öyküsü

Size şimdi, iki öyküden oluşan bir olay anlatacağız. Önce, birinci öykümüzden başlayalım.

Al Capone'un Chicago'daki tüm devlet mekanizmasına hâkim olduğu, 1930'lu yıllarda, içki kaçakçılığından, fuhuş ve cinayete kadar pek çok karmaşık suça adı karışmaya başlamıştı.

Al Capone'un, bu kanunsuz işle-riyle uğraşırken kendisine yardımcı olması için tuttuğu bir avukatı vardı. 'Basit Eddie' lakaplı avukat, yasalarla ilgili manevralar yapma konusunda çok yetenekliydi. Bu nedenle, karşısına çıkan yasal engelleri müvekkili için basitçe bir bir kaldırması ve Büyük Patron'u uzunca bir süre hapse tıkmaktan kurtarması zor olmadı.

Tabii Al Capone da, avukatına olan minnetini ifade etmek için ona hatırı sayılır ödemeler yapıyordu. Eddie'ye yalnızca büyük paralar değil, özel kâr

Al Capone

payı bile veriliyordu.

Eddie ve ailesi, bir konağa yerleştirilmişlerdi ve günün tüm olanaklarından yararlandırırlarak yaşıyorlardı. Konak, göz alabildiğine büyük bir arazi üzerine kuruluydu. Eddie yüksek standartlarda yaşıyor ve çevresinde yaşanan gaddarlığı pek de dikkate almıyordu. Her insanın olduğu gibi, elbette Eddie'nin de bir yumuşak karnı vardı: Taparcasına sevdiği oğlu.

Ondan hiçbir şeyi esirgemiyor, pahalı giysiler, arabalar ve çok iyi bir eğitim imkânı gibi, neye gereksinimi varsa sağlıyordu. Tutar önemli değildi. Eddie, kanunsuzluklara bulaşmış olmasına karşın, oğluna her zaman neyin doğru neyin

Edward Joseph O'Hare

yanlış olduğunu öğretmeye çalışırdı. Oğlunun kendisinden daha iyi bir insan olmasını istiyordu. Ancak, sahip olduğu tüm nüfuzu ve servetine karşın, oğluna veremediği iki şey vardı:

Temiz bir isim bırakmak ve ona örnek olmak...

Ve bir gün... Eddie zor bir kararın eşliğine geldi. Bu yol ayrımında, o güne dek yaptığı tüm yanlışları düzeltmeye karar verdi. Savcıya giderek Al Capone hakkında ne biliyorsa anlatmayı, lekelenmiş adını temizlemeyi ve oğluna dürüst bir adam olduğunu göstermeyi aklına koydu. Bunu yapabilmek için, suç çetmesine karşı tanıklık yapmak zorundaydı ve bunun da kendisine pahalıya patlayacağını biliyordu. İfadesini verdi. Ve aynı yıl içinde Eddie'nin yaşamı, ıssız bir Chicago sokağında açılan yayılım ateşiyle son buldu.

Oğluna, verebileceği hediyelerin en büyüğünü, ödeyebileceği en büyük bedelle vermişti. Yaşamıyla...

Polis Eddie'nin ceplerinde, bir tespih, bir haç, bir dini madalyon ve bir dergiden kesilmiş şiir kupürü buldu. Eddie'nin cebindeki şiirde aynen şöyle yazıyordu:

“Yaşamın saati yalnızca bir kez kurulur ve hiç kimse, akrep ve yelkovanın ne zaman duracağını bilemez. Sahip olduğun tek zaman bugündür. Yaşa, sev ve azimle mücadele et. Zamana hiç güvenme. Çünkü saat birdenbire duruverir.”

Şimdi sıra, ikinci öykümüzde: İkinci Dünya Savaşı pek çok kahraman yarattı. Bunlardan birisi de Binbaşı Butch O'Hare idi. Güney Pasifik'te görevli Lexington uçak gemisinde savaş uçağı pilotuydu. Bir gün, tüm filo göreve gönderilmişti. Havalandıktan sonra yakıt göstergesine baktığında, deposunun doldurulmadığını gördü.

Yakıtın, görevini tamamlayarak gemiye dönmesine yetmesi mümkün değildi. Filonun komutanına durumu bildirince, komutanı ona gemiye dönmesini söyledi. İstemeyerek, filodan ayrıldı ve gemiye doğru dönüş geçti. Bu sırada gördüğü bir şey, adeta kanını dondurdu. Bir filo Japon savaş uçağı, Amerikan uçak gemisine doğru hızla yol alıyordu. Amerikan filosundaki uçaklar, uzakta bir sortidelerdi ve uçak gemisi tümüyle savunmasızdı. Binbaşı Butch O'Hare'nin, dönüp filosuna haber vermesi ve filonun zamanında yetişerek uçak gemisini kurtarması olanaksızdı. Gemidekilere de yaklaşan tehlikeyi haber veremiyordu. Yapacak tek şey vardı: Japon filosunu gemiden uzak tutmak.

Canını hiçe sayarak, Japon uçaklarının arasına daldı. Uçağının kanatlarına monte edilmiş silahları, şaşkına dönen düşman uçaklarına doğru tek tek ateşledi. Ve cephanesi bitene kadar, mümkün olduğunca fazla uçağı

vurmaya çalıştı. Cephanesi bitince de usta manevralarla düşman uçaklarının hassas bölgelerine dokunarak uçamaz hale gelmelerini sağladı.

Sonuç olarak, bu cesur adamın tehlikeli manevralarından usanarak Japon filosu, yönünü değiştirerek uzaklaştı. Tek başına bir bölük Japon uçağına karşı koyarak onları püskürten Binbaşı, hasar görmüş uçağıyla gemisine indiğinde, derin bir nefes aldı ve olayla ilgili raporunu yazdı. Zaten, uçağına yerleştirilmiş kameranın kaydettiği görüntüler de, tüm olan biteni gözler önüne seriyordu. Gemisini ve filosunu korumak için cesurca mücadele etmesi, Japonlara beş uçak kay-bettirmişti.

20 Şubat 1942'de yaşanan bu olayın ardından, Binbaşı terfi etti ve Kongre'den onur madalyası aldı. Butch bir yıl sonra, 29 yaşındayken katıldığı bir hava muharebesinde yaşamını yitirdi. Fakat doğduğu şehir, onun kahramanlığını asla unutmadı ve Chicago Havaalanı'na onun adı verildi. Eğer yolunuz Amerika'ya düşerse, Chicago'daki O'Hare Havaalanı'nda, bu cesur adamın heykelini ve boynundaki kahramanlık madalyasını görebilirsiniz.

Butch O'Hare, bir suç imparatoruna dönüşen Al Capone'un, yasaların açıklarından en iyi biçimde faydalanarak hapisten sıyrılmasını sağlayan ama bir noktada, vicdanının sesine kulak verip yanlışlarını düzeltmeye çalışan avukatı Edward Joseph O'Hare'nin, yani Eddie'nin oğluydu...•
nergisozturk@butundunya.com.tr

Yaşamdan Kesitler

Sema Erdoğan

Adana Demirspor'un

Efsane İsmi

Füze Selami

Fotoğraf: Gülen Özyüzücüler

Selami Tekkazancı namı diğer Füze Selami, Devlet Demir Yolları' nın takımı olarak kurulan Adana Demirspor' un efsane isimlerinden.

1953-1954 sezonunda Hacettepe' ye attığı unutulmaz golle iki ilke imza attı. Hem Adana Demirspor şampiyon oldu hem de Türkiye Kupası ilk defa Adana' ya geldi. Kazancı ustası olarak Eskişehir'den Adana'ya gelen Ömer Tekkazancı'nın 7 çocuğunun en küçüğü.1933 doğumlu. Sakıp ve İhsan Sabancı ile ilkokul arkadaşı

Jübilesinde 25 yıl giydiği formasını Fatih Terim'e verdi.

olan Selami Tekkazancı'nın aklı hep futboldaydı. Bu yüzden onu çok döven ağabeyinin kendi elleriyle götürdüğü Adana Demirspor'da takıma kabul edildi. 16 yaşındaydı, öğrenci olması lisans almasına engeldi. "Ya okul ya futbol" seçeneği kondu önüne. Çok karşı çıksa da tasdiknamesini alan annesi oldu.

Füze şutlarıyla Selami Demirspor'da

1950 yılının başlarında Demirspor formasıyla ilk maçına çıkan Selami Tekkazancı, attığı sert şutlarla adını kısa sürede duyuracak ve "**Füze Selami**" lakabını alacaktı.

"Füze" lakabının nasıl takıldığına tanık isimlerden biri 1951 yılından beri acı tatlı bir çok anıyı paylaşan takım arkadaşı Coral lakaplı Ali Hikmet Aydınlioğlu idi.

"Demirspor'un Galatasaray'ı 2-0 mağlup ettiği maçta Galatasaray kalesinde Türkiye'nin en iyi kalecisi

Turgay Şeren vardı. Bizi Ankara takımı yapmışlardı ama Devlet Demir Yollarını temsilen oynuyorduk. Selami'nin 30 metreden attığı 2 şut Turgay Şeren'in ellerinin arasından kayarak filelerle buluştu. Ertesi gün gazeteler '**Selami'nin 2 füzesi Turgay'ı avladı**' manşeti attılar. O günden sonra Selami hep 'Füze Selami' olarak yazıldı".

"Coral" Ali Hikmet Aydınlioğlu

Ankara'da oynanan bir maçta Adanalı bir elçilik görevlisinin 'Hadi hemşerim bir füze gönder' tezahüratı da bu lakabın tribünlerde yankılanmasına vesile olur. Tesadüf odur ki her tezahürat sonrası Selami gol atar.

Selami Tekkazancı ile 1954 yılında o unutulmaz şampiyonluğu yaşayan, futbolseverlerin Kartal Yaşar olarak tanıdığı Yaşar Kartal füze şutların en yakın tanıklarından.

"İnönü Stadında Fernerbahçe ile oynuyoruz. Yağmur yağmış, saha çamur içinde. Hakem lehimize bir direkt vuruş verdi. Fenerbahçe'de sol

bek oynayan, tek başına baraj kurmasından dolayı Mehmetçik denen Basri Dirimlili 9,15 te elini arkasına attı baraj kurdu. Firikikler ya da penaltı olduğu zaman bizim takımda topun başına kimse gitmezdi. Selami çamurdan 3-4 kilo olmuş topun

Yaşar Kartal

başına gitti. Ben de 'Basri abi tek başına baraj kurmuşsun ama topun başında kim var sen Selami'yi bilmiyor musun, bir tarafına değerse ne yaparsın?' diye sordum. Şakayla karışık beni kovdu. Selami gerildi ve topa vurdu. Basri abi de topa kafasıyla karışık vermez yere yıkıldı, sedyeyle kaldırdılar. İstedığı yere akıllıca vuran ve her vuruşunu gole çeviren biriydi.'

Demirspor Sevdası

Adana ve Adana Demirspor sevdası hep ağır basar ve futbol kariyerini çıkan fırsatlara karşın mavi lacivert renkli formada tamamlar. 1951 yılında Selami'nin adı Galatasaray'ın ilk Türk teknik direktörü Gündüz Kılıç'a kadar gider. Genç takımla idmanlara çıkar, Galatasaray formasıyla iki maçta oynar. Bir akşam Adana Demirspor'da ağabeyleri, kaptanları, hocaları kısaca takımın her şeyi Muharrem Gülergin'i karşısında bulur. Galatasaray'a söz verdiğini söyleyerek itiraz etse de boşunadır. Adana'ya döner ve Adana İdmanyurdu maçına çıkar 2 gol atar.

1952 yılında ise Macar Antrenör Ignace Molnar'ın çağrısı üzerine Fenerbahçe ile sözleşme imzalar. Macar antrenörün onu özel olarak çalıştırması, sert şutlarını kahkahalarla izlemesi takımdaki Ankaralılar gurubunu çok rahatsız eder. Fenerbahçe ile üç özel maç oynar. (Beşiktaş, Ankara Demirspor ve Ankaragücü) Beşiktaş'a iki gol atar. Takımdaki gruplaşma artınca ağabeyimin düğünü var bahanesi ile Adana'ya izinli döner ve döner

2 gol attığı kaleci Turgay Şeren jübilesinde yanındaydı.

Asker futbolcu olarak oynadığı Karagücü'nde şampiyonluk yaşadı.

dönmez de Devlet Demiryolları'nda işe başlar. Fenerbahçeli bir yönetici onu almaya gelir ama arkadaşları yöneticiyi döverek gönderirler. Fenerbahçe macerası da böyle sonuçlanır.

Hastalıkta sağlıkta sahada

Adana Demirspor'un şampiyonluğa koştuğu 1954 yılında finale iki maç kala ayağındaki rahatsızlıktan dolayı bir maçta oynamak ister ama kabul edilmez. Bursa maçına çıkar, finale kalırlar. Hacettepe'nin kazanacağına kesin gözüyle bakıldığı son maçta da sahadadır ama son 15 dakikaya kadar oyunda yoktur. O acılar içinde kıvrılırken trübünler kızgınlık tezahüratlarıyla inler. İşte o günü bir röportajında öyle anlatır: *“Son 15 dakika ve skor 0-0. Güzel bir pas geldi, topu kaleye sürdüm, kaleci şut atacağım diye korktu, çıkar gibi yaptı, ben de topu sağından yavaşça bıraktım. Top kalenin sağ direğine çarptı, diğer direğe doğru gidiyordu, gol olacaktı*

ama yavaş vurduğum diye korktum, kalecinin solundan dolandım, topa doğru koştum, zaten bu sırada top kaleye girdi, gol oldu. Maç yeniden başladı, yine bir pas attılar, ceza sahasına girdim, çok hızlı bir şut attım. Top fileleri balon gibi şişirdi, geri önüme düştü. O sevinçle topa bir daha vurduğum, yine filelere girdi. Biz gol diye sevinirken hakem golü vermedi. Maç 1-0 bitti, şampiyon olduk.”

Demirspor'un ilk şampiyonluğuna attığı bir gol yazılsa da hakeme diğer golü vermediğini soracak ‘Selami ne yapacaksın bir tane attın şampiyon oldunuz’ yanıtını alır. Dönüş yolunda her istasyondaki sevgi gösterilerini ve Adana’da ise omuzlarda sokaklarda dolaştırıldıkları günü hiç unutmaz.

“Asker Futbolcu”

Selami askerliğini hakem albayın çağrısı ile Karagücü'nde yapar ve burada da şampiyonluğa ulaşır. Karagücü'nün kamlarını yakından takip eden takımlar çoktur ve askerliğinin bitmesine yakın Beşiktaş, Altınordu, İstanbulspor ve Fenerbahçe'den teklif alır. 40 bin lira ya da 4 daire ile dönemin en yüksek teklifini Beşiktaş yapsa da Adanalılara verdiği sözü unutmaz ‘Ölürüm de başka yere gitmem’ der, 1956 da askerlik bitince Adana'ya döner. Demirsporlu yöneticilerle ilk mukaveleyi imzalamaya gittiğinde üzerinde eski bir gömlek ve pantolon ayağında ise terlik vardır. Cebinde ise

beş kuruşu yoktur. Hiç bir şey sormadan notere giderler mukaveleyi imzalar. Hiç bir zaman futbolu kazanç kapısı olarak görmez hatta cebinden verir. Herkes 30 lira alıyorsa o 15 lira alır. Beş lirası sonra diye 10 lirayı verir ardından filanca'yı takıma alacağız sonra veririz deyip 10 lirayı da isterler. Dışarıdan gelene mahçup olmamak için itirazsız çıkarır verir. Kazandığı para hep bu şekilde parça parça olur. Apandisit ameliyatı olduktan onbir gün sonra sahaya çıkar, kimseye iyileşmediğini söyleyemez, kırılan burnunun ameliyatı sonrası tamponları çıkarılır sahaya sürülür.

Selami'yi üzen jübile

Füze Selami 25 yıl formasını giydiği Demirspor'da 1972 yılında 39 yaşında iken futbolu bırakır ama jübilesi 1974 yılında yapılır. Üç büyüklerin şöhretler karması ile 5 Ocak Stadı'nda yapılan Adana Demirspor ve Adanaspor karşılaşmasına Adanalı sporseverlerin akın etmesi en büyük mutluluğu olur. Birinci devrenin sonunda omuzlara alınarak saha dışına alınmadan önce 25 yıl onurla taşıdığı formasını, elinden tutup takıma getirdiği ve Türk futboluna adını yazdıran Fatih Terim'e verir. Birkaç yıl sonra Demiryolları'ndan emekli olur, antrenörlük belgesi alır ve bir süre Adanaspor ile birkaç takımı çalıştırır. Ardından en büyük hobisi olan avcılıkla geçirir günlerini. Jübilesini yaptığı günden sonra 25 yılını verdiği Demirspor'a uğramaz, maçlarına gitmez. Çünkü kırgındır. Neşeli, sevecen, ailesine

FÜZE Selami, Adana Demirspor - Adanaspor maçının ilk yarısında arkadaşlarının omuzunda sahaya koştu. Çaplı kuruşları ve şahırlar, Milli futbolculara hediye verdiler. Merin İnançtarında Kallıba Anadolı Kalın. (FOTO : HA - ADANA - RAMİT DUTKİ)

Eski şöhretlerle Demirspor ve Adanaspor Selâmi için top koşturdu

Füze uğurlandı

A DANA (HA) — Adana Demirspor'un eski futbolcuları "Füze" Selami'nin jübilesi için Adanaspor ile karşılaşarak futbolcuların Adanaspor'da oynadığı maçta Selami ile karşılaşarak Adanaspor'un eski futbolcuları Recep Adan, Hüseyin Çelik, Metin Öksüz, Turan Karay, Arslan, Ayhan, Metin Akman, Mustafa Çelik, Mustafa Kemal, Sırt Yavaş, Kallık Basmacı ve Fatih Terim'in jübilesine katkıları için Adanaspor'un eski futbolcuları ile bir araya geldiler. Maçın galibi, Turany (3), Metin...

Selami, geç de olsa jübilesini şöhretler karması karşılaşmasıyla yaptı.

bağlı, çocukları ve torunları en büyük mutluluğu olan Füze Selami'nin 2 kızı, bir oğlu, 5 torunu var. Demirspor altyapısında yetişen profesyonel olarak 10 yıl futbol oynayan oğlu Ömer tek-kazancı ondan geriye kalan fotoğraf-ları, yer aldığı gazeteleri vb. tüm belgeleri trilyonluk bir miras gibi saklıyor.

"Babam 25 yılını verdiği, uğruna hayatını değiştirecek teklifleri reddettiği takımında jübilesini yapmayan dönemin yöneticilerine kırgındı. O yüzden futbola küsmüştü ama tek kelime etmedi. Jübilesine Adanaspor öncülük ettiği için o da ahde vefasını orada antrenörlük yaparak gösterdi." •
semaerdogan@butundunya.com.tr

Görüşürüz!

Türkiye'deki insanların %65'i yanlış arama geldiğinde bile telefonu "Görüşürüz" diyerek kapatıyor.

Sırların Yükü Ağır

Araştırmalara göre, taşınan sırların insan vücuduna fiziksel ağırlık olarak etkisi vardır.

Solakların Farkı

Solak insanların beyinleri farklı çalıştığı için, bilim adamları yaptıkları araştırmalara solak insanları dahil etmezler.

Dünya'nın neredeyse her yerinde kullanılan Wi-Fi teknolojisi, bir kadın tarafından bulunmuştur.

Dünya'nın en meraklı hayvanı sincaptır.

Zürfalar 1 ay boyunca su içmeden yaşayabilir.

Paralı devlet okulları Roma Uygarlığı döneminde açılmıştır.

"Gündüzsefası" adıyla da bilinen, kenarları mavi bir çizgi ile çevrili beyaz, mavi veya mor çiçekler açan bitki kakhaha çiçeğidir.

Meyve Değilmiş

Ananas meyve değildir. Tarlada yetiştir.

Orantısız Ceza

Bangladeş'te kopya çekerken yakalanan öğrencilere 15 yaşından büyükse hapis cezası verilebilmektedir.

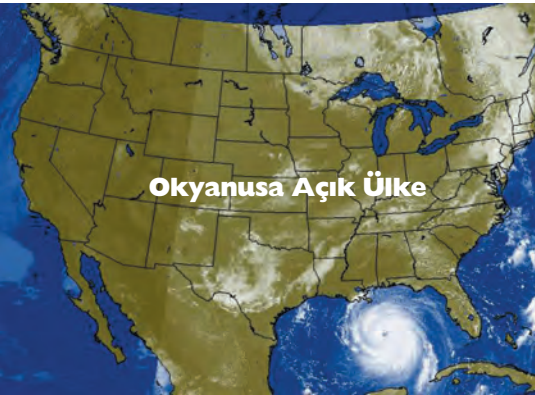

KITALARARASI GRUP
Antartika dahil 7 kıtada konser vermiş tek grup, Metallica'dır.

10 GÜNLÜK KAOS
Ağustos 2010'da Pekin'de yaşanan trafik sıkışıklığının açılması tam 10 gün sürmüştür.

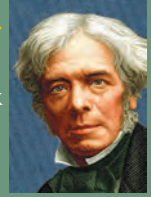

Okyanusa Açık Ülke
Kasırgalar en çok Büyük Okyanus'ta ve Amerika Birleşik Devletlerinde görülür.

Michael Faraday

(1791-1867)

19. yüzyılın en büyük bilim adamlarından biridir. Ekonomik nedenlerle yeterli eğitim alamamış olsa da kendini iyi yetiştirmiş, bir bilim insanıdır. Küçük yaşlarda ciltçide çalışan Faraday, ciltlenmek üzere gelen fizik kitaplarını okuma merakı ile bilgilerini genişletti. Elektromanyetik indüklemeyi, manyetik alanın ışığın kutuplanma düzlemini döndürdüğünü buldu. Klor gazını sıvılaştırmayı başaran ilk kişidir. Elektrik motorunu icat etmiştir. Deneysel olarak, bir maddeden geçen elektrik akımının, o maddenin bileşenlerinde belli oranda bir çözülmeye yol açtığını gösterdi. Bu sonuç ilk elektrik sayaçlarının üretimine olanak vermiştir. Faraday'ın bir başka önemli katkısı da "amper" denilen akım biriminin kesin tanımını vermiş olmasıdır. Elektrolizde geçen "elektrot", "anot", "katot", "elektrolit", "iyon" gibi terimler de Faraday'a aittir. Faraday, ayrıca mıknatıs kutupları arasında döndürdüğü bir bakır yuvarlak ile devamlı bir akım elde etmeyi de başarmıştır. 1840 yılında ışık enerjisi ile elektromanyetik enerjinin birbirine çok benzer, hatta aynı olduğu kuramını geliştirdi. Mekanik elektriği mıknatıs yardımı ile elektriğe dönüştürmesi, şimdiki jeneratörlerin esası sayılmaktadır. Faraday 25 Ağustos 1867'de ölmüştür.

Düşünceleri Evrensel Yalnız Adam

"Dinle neyden kim şikâyet etmekte
Ayrılıklardan hikâyet etmekte..."

Yazan: YAHYA AKSOY

Üflemeli- nefesli çalgılar arasında yer alan ve gönül seslerini musikinin nağmelerine dönüştürerek arşa yükselten *ney*, sevgiliden ayrı düşen yalnız adamın feryadıdır. Ney, yalnız adamın arkadaşı, gönül dostu, gönül sesi, aşk nefesi ve can yoldaşdır. Umutla, sevgiyle, heyecanla ve hevesle yalnız adama eşlik eder. Ney'de bir nefes, bir ses olur yalnız adamın duygu ve düşüncelerini sevgiliye taşır ve mesajını arşa ulaştırır. Ney'in sesinde ve nefesinde

âşık ile maşuk sevgi salıncağında buluşurlar. "Kim gördü ney gibi hem bir ağı hem ilaç Ney ki hem bir hemdem hem bir yoldaş Ney kan dolu bir yoldan söz etmekte Mecnûn' un aşk kıssalarını söylemekte..." Sevgisini sonsuz yaşama potasında eriten gönül eri Hz. MEVLÂNÂ (1207-1273) , insanların kin ve nefretten arınarak akılla ve aşkla yüceleceğine ve ilâhi sevgiye erişeceklerine inanmıştır. "Biz birleştirmek için geldik, ayırmak için değil" diyerek insanlığı ilâhi sevgi

Güneşin etrafında dönen tüm varlıklar ve zerreler gibi ilahi sevgiyle bütünleşmek isteyen insan, gönlünü ve ruhunu yüceltmek için Semâ döner..

yolunda birleştirip, yüceltmeyi amaçlamıştır. **Semâ**, gönüller alan yüce sevgiliye kavuşmak içindir. **Semâ**, insanların Hakk'tan aldığı ihşanı,halka açmasıdır, sağdan sola kalbin etrafında dönerek ,bütün insanları, bütün yaratılmışları, bütün kalbiyle sevgi ve aşkla kucaklayışıdır. Sema töreni, 7 bölümdür ve her bölümün ayrı bir manası bulunmaktadır: "Na't-ı Şerif" bölümü, 'Kün' yani 'Ol' emrini temsil eden bölüm, 'nefes', 'ruha selam', 'selam' bölümü dördttür, 'maşık' da Allah'ındır, mağrib de, 'fatiha ve dua' bölümü ile semâ biter.

Güneşin etrafında dönen tüm varlıklar ve zerreler gibi ilahi sevgiyle bütünleşmek isteyen insan, gönlünü ve ruhunu yüceltmek için **Semâ** döner...

Yalnız adamı Mesnevi'nin beyitleri arasında dolaştığımız zaman bulmaktayız.

*"Ayrılıktan parça parça olmuşum/
Yürek isterim ki özlemimi açayım/
Herkes kendince beni dost bildi /Ama kimse içimdeki gizi deşmedi / Ten candan can tenden gizli değil / Gel ki canı görmeye kimse izinli değil..."*

Yalnız adam içinde insana özgü bir sevgi taşır, ilahi sevgi ile bütünleşir. Hz. Mevlânâ döneminde yaşanan tarihi olaylar, savaşlar ve insanların yaşadığı tüm koşullar ele alınarak incelendiği zaman, "insan, akıl-ruh ve ahlâk üçgeninden ibarettir" diyen yalnız adam ama evrensel Mevlânâ'nın ne demek istediği ve öğütleri daha iyi anlaşılacaktır. Bütün dünyanın aradığı evrensel sevgi ve hoşgörü bu felsefenin temelinde ve ruhunda bulunmaktadır. Bütün insanlığın aradığı ışığı ruhlara serperken hoşgörü temelini güçlendirmenin bütün yollarını ve kanallarını gönül ve akıl gözüne

bağlayan Mevlânâ, şöyle demektedir:
*"Âşık nedir bilmiyorsan gecelere sor, /
 Şu sararmış yüzlere, kurumuş dudak-
 lara sor..."*

Büyük düşünürlerin düşünce ve yorumları tarih boyunca insanlığa ışık tutmuş ve yol göstermeye devam etmektedir.

UNESCO, 1995 yılını **Hoşgörü Yılı** olarak ilan etmişti. O yıllarda Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndaki görevim nedeniyle, uzun yıllar, Şeb-i Arus törenlerinde Bakanlık adına konuşma yapmış olmaktan, yurt içinde ve dışında anlamlı etkinlikleri uygulamaya koymuş bulunmaktan kıvanç duymaktayım.

Uluslararası Hoşgörü Kongresi (10-12 Haziran 1995- Antalya) Siyasette Hoşgörü / Kültü-lerarası Hoşgörü / Dinlerarası Hoş görü / Türk

Halk Kültüründe Hoşgörü / Türk Kültüründe Hoşgörü başlıkları altında beş ana başlıkta yapılan uluslararası toplantılara çok sayıda bilim ve kültür adamı ve araştırmacı bildirileri ile katıldı ve bunlar kitap olarak hemen yayımlandı.

Ayrica Uluslararası Hoşgörü Kongresi **Dünyaya Ortak Mesaj** yayımladı. Bu etkinlikler kapsamında iki önemli kalıcı kaynak eser çıkarıldı:

Hoşgörü Yılı'nda Mevlânâ. ve Yunus Emre, Hasrettin Hoca, Hacı Bektaş-ı Veli Düşüncesinde Hoşgörü.

UNESCO 2007 yılını **Mevlana Yılı** olarak ilan etti. Çok sayı etkinlik yapıldı. Büyük düşünürlere, felesefe adamlarına ve bilginlere ve gönül erlerine aylar, günler ve yıllar yetmemektedir. Büyük düşünürlerin düşünce ve yorumları tarih boyunca insanlığa ışık tutmuş ve yol göstermeye devam etmektedir. Kitaplara ve yıllara sığmayan bu değeri bir makaleye sığdırma olanağı bulunmamaktadır.

"...Şu toprağa sevgiden başka bir tohum ekmeyiz / Madem ki sen bensin, ben de benim / Niceye şu senlik benlik... / Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız ! / Bizim mezarımız âriflerin gönüllerindedir."

"Senin gözündeki ışığın da gönül ışığıdır; göz ışığı, gönüllerin ışığından meydana gelir," diye insanlığa seslenen, yalnız ama düşünceleri evrensel gönül eri Hz. Mevlânâ'ya selam olsun... •

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Uvw! Dondum Dondum!

Ay ne olmuş, ne olmuş? Okulun kaloriferi bozulmuş. Bizim evde de kalorifer var, hiç bozulmuyor. Onun ayarını annem babam biliyorlar. Bizi ne aşırı ısıtıyor, ne de üşüyoruz. Oh, odamız sıcacık!

Zaten kış geldi miydi odalardaki kaloriferlerin hepsini açmıyoruz.

Oturma odasında oturuyoruz. Küçük bir oda ama biz seviyoruz bu odayı. Hıh, bazen de yere serdiğimiz minderlerde oturuyoruz. Uf, minderde

oturmak çok hoş. Otur, uzan, yan dön, ellerini başımın altına koy. Sonra düşler kur... kuşlarla uçmak, balıklarla yüzmek, tavşanlarla arkadaşlık etmek... ne güzel.

Ama şimdi?.. Şimdi düş kuramıyorum ki. Zaten ders bile yapamıyoruz. Öğretmenimiz de üşüyor, eldiven-

lerini takıyor. Bize de: “Çocuklar eldivenleri olanlar ellerine geçirsinler” diyor. Benim eldivenim yün. Bir anda ellerimi ısıtıyor. Sonra

atkımla da boğazımı sarıyorum.

Uf!.. Uf!.. Yine de üşüyorum. Salt benim değil, bütün arkadaşlarım üşüyorlar... Gözümüz öğretmenimizde. Sanki kalorifere bir el atmasıyla hop diye kalorifer çalışacak, biz de ısınacağız...

Ih... Ne yapsak donuyoruz. Öğretmenimiz de, biz de ikidebir kalorifer peteklerini elliyoruz. O sıcacık petekler gitmiş, yerine buz gelmiş.

Öğretmenim, “Haydi çocuklar,” diye bize sesleniyor. “Şimdi ayağa kalkalım, tahtanın yanına toplanalım, hep birlikte zıplayalım.” Hop!.. Hop!.. “Bir de şarkı söyleyelim mi çocuklar?”

Akın bağıyor, “Bahar geldi, heryer yemyeşil, şarkısını söyleyelim öğretmenim...” Hep birden gülüyoruz ama şarkıyı da söylemeye başlıyoruz. Sesimiz çok cılız çıkıyor. Yalnız Nehir’le Akın bangır bangır bağıyorlar.

Öğretmenim önce Nehir’in saçlarını okşuyor, “Oh oh Nehir, tastamam çağlayan bir nehirsin...” diyor. Eh, bunu duydu ya Nehir. Daha çok bağıyor. Akın durur mu, ondan daha çok bağıyor. “Dallarda erikleeeeer...”

Ah Akın ah, ağzımızı sulandırıyor, bu soğukta. Ama yine de ısınamıyoruz. Öğretmenim çok üzülüyor. Soruyor, “Bugün hava sıcaklığı kaç derece olacaktı?..”

Hepimiz birden bağıyoruz.

“Sıfırın altında...”

Arkın’ın sesi gümbürdüyor: “Çoook altındaaaa...”

Canım öğretmenim, bize hemen çocukluğumu anlatmaya başlıyor. Kaloriferli değilmiş evleri. Soba yakarlarmış ama sobada salt odun yakarlarmış. Odun iyice sobada yandıktan sonra onun korlarını mangala atarlarmış. İşte asıl sıcaklığın tadı o zaman çıkarmış. Kedileri sarman sanki közlerin mangala konmasını beklermiş. Mangal orta yere konduktan sonra Sarman gelir, mangalın altına yatarmış, ama nasıl yatma, böyle upuzun. Kuyruğunu da uzatmış iyice.

Ondan sonra hır hır diye uyumaya başlar, mangalın keyfini en çok da o çıkarırmış.

Kendileri de mangal keyfi yaparlarmış, hep Sarman mı yapacak? Kestane patlatırlarmış pat pat... Anneleri mısır kavurmuş, çat çat... Bazen de maşayı koyarlarmış közün üzerine, ekmek dilimlerini dizerlermiş üzerine... Oh, nar gibi kızarırmış ekmek

Oh, Tuna yemeye başlamış bile. Yanakları iki kocaman balon gibi şişmiş gözleri de yumulu...

Annemin hazırladığı peynirli tostı çıkardım. Uvvv buz gibi... Kalorifer yanıyor olsaydı, tostlarımızı kağıt havlu-

dilimleri. Sonra da bu ekmek dilimlerinin üzerine tereyağı sürerlermiş...

Uf, uf, kardeşler birbirlerine baka baka, gözlerini yuma yuma yağlı ekmek dilimlerini yerlermiş...

Hiç tereyağının kokusunu alır da Sarman hır hır yatar mı? Hemen gözlerini açar, mangalın altından çıkar, Miyav miyav... “Hani bana hani bana?” dermiş.

Öğretmenim ne güzel anlatıyordu çocukluğunu, mangal keyfini. Bir de şu üşümek olmasaydı... Uf uf, çok üşüyoruz!

“Öğretmenim bugün beslenme saatini öne alalım...”

Tuna acıkmış bile. Eh Tuna bu, her zaman acıkır. Kantine gider, birşeyler alır yer, aaa bir bakarız ki ikinci dinlenmede de Tuna kantinin önünde.

“Ne o Tuna, yine mi acıktın?”

Salt başımı sallar, gözleri hep yiyeceklerdedir.

Öğretmenim, “Haydi bakalım çocuklar, size kalori olur, ısıtır. Beslenme çantalarımızı çıkaralım.”

lara sarıp, kalorifer peteğinin üzerine koyuyor, birazcık ısıtıyorduk. Ama şimdi birşey yapamıyoruz, soğuk soğuk ağzımızın içinde bir bu yana bir o yana döndürüyoruz.

Ya babamın hazırladığı ayran? Onu nasıl içeceğim? O da buz gibi donmuş. Arkadaşlarımız birbirimize bakıyoruz, üşüye üşüye getirdiklerimizi yemeye çalışıyoruz. Uf, peynirin tadı yok... I h ayran içilmiyor.

Üçüncü sınıftayım. Şimdiye dek hiç böyle bir soğuk yaşamadım. Tostu-

Üçüncü sınıftayım. Şimdiye dek hiç böyle bir soğuk yaşamadım.

Tostumu çiğniyorum ama bir yandan da sıcacık evimizi düşünüyorum.

mu çiğniyorum ama bir yandan da sıcacık evimizi düşünüyorum. Ohhh, o kocaman minderin üzerindeyim. Dizlerime dek de o ince battaniyeyi örtmüşüm. Elimde de kitaplıktan aldığım son öykü kitabı var... Ne güzel

öyküler, ne güzel düşler...

Öğretmenim, "Çocuklar, ben müdür beyin odasına dek gidip bir konuşayım" dedi. Öğretmenimiz tam kapıdan çıkıyordu ki, müdür yardımcısı Canan öğretmen içeriye girdi.

"Çocuklar" dedi, "Şimdi size sevineceğiniz bir haber vereceğim..."

Uuv birdenbire canlanıverdik, Canan öğretmenin gözlerine bakmaya başladık. "Okulu tatil ediyoruz çocuklar..." Uuuvaav!.. Sınıfta bir sevinç, bir alkış... "Servislere de telefon ettik. Şimdi geleceklek..."

Uuuvaav!.. Öyle güçlü bir alkış ki... "Yarın okula gelmeyeceksiniz..."
Aaa, ısınıverdik birazcık galiba...
"Yarın kaloriferleriniz onarılacak."

Sevinçten zıplıyoruz. Biliyoruz, servis arabalarının içerisi şimdi sımsıcaktır. Evlerimiz sımsıcaktır. "Öbür gün okula geleceksiniz..."
Şimdi servislerin yolunu gözlüyoruz...

Öğretmenim de çok mutlu, biz de... Bir de şu servisler bir an önce gelse de doluşuversek içine...

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Evlad Edinilmek

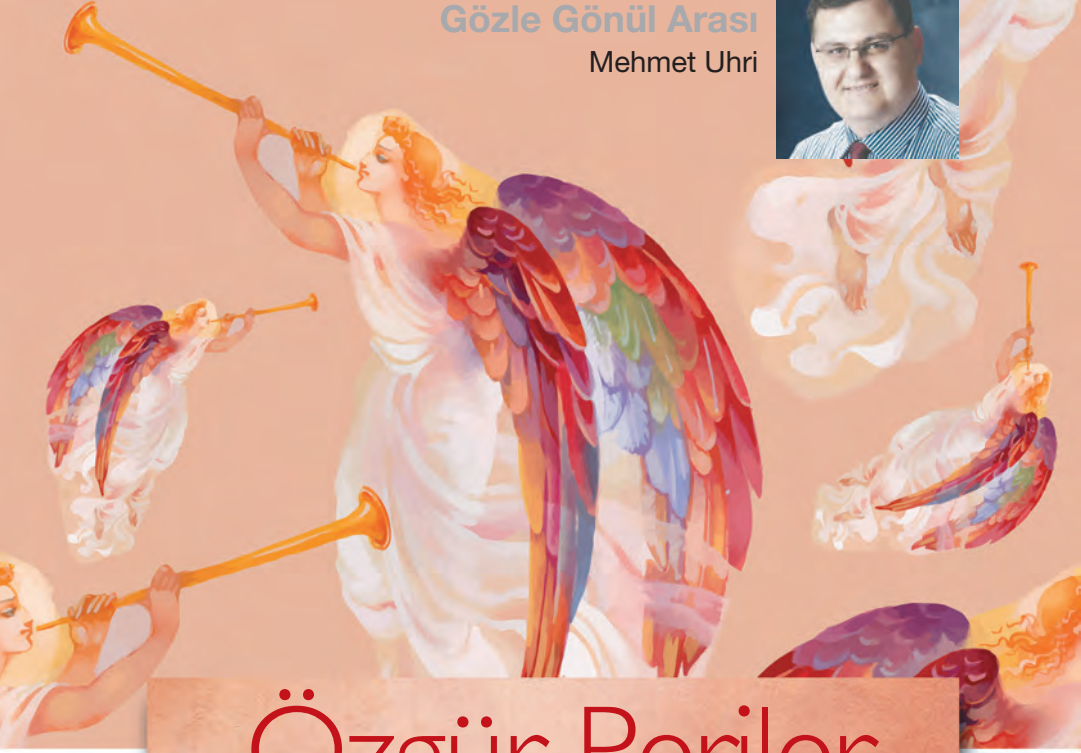
Okulda birinci sınıf öğrencileri, bir aile fotoğrafı üzerinde tartışıyorlardı. Fotoğraftaki küçük çocuğun saç rengi ailenin öteki bireylerinin saç renginden değişti. Öğrencilerden biri o çocuğunun belki de evlat edinilmiş olabileceğini söyledi. Bu sözü duyan bir küçük kız öğrenci, sesini yükseltti: "Ben evlat edinme konusunu

bilirim, çünkü bende evlatlığım!"

Arkadaşı sordu; "Madem biliyorsun, bize de anlatsana... Evlat edinilmek ne demektir?" Küçük kız öğrenci kendinden emin bir biçimde bilgisini özetledi:

"Annenin karnında değil, yüreğinde büyümüşsün demektir."

Gözle Gönül Arası Mehmet Uhri

Özgür Periler

Emekli öğretmendi. Uzun yıllar ilköğretim okullarında müzik öğretmenliği yapıp emekli olduktan sonra küçük bir dükkan açıp müzik kitapları, notalar ve aksesuarlar satıyordu. Müzikten hiç ayrılmamıştı. Zaman içinde dükkanı müzikseverlerin buluşma noktası olmuştu. Hastanede işi olduğu zaman önceden telefon açıp uygun olup olmadığını sorar, hasta-

ne ortamının keşmekeşinden ürktüğü için yardımcı olmamı rica ederdi. Sıra önceliği veya öncelikli muayene gibi bir şey değildi, aradığı. Pek çok hastamız gibi hastane kalabalığından ürküyor, elinden tutup yönlendiren olmasını istiyordu.

O gün düzenli kullandığı ilaçları için süresi biten raporunu yenilemeye gelmişti. İlgili dahiliye uzmanı doktor arkadaşıyla görüşüp yarım saat

kadar sonra yanına gitmek üzere randevulaşınca odama davet ettim. Çalışma ortamımı işgal edip vaktimi alıyor olmanın tedirginliği içindeydi.

Dostça muhabbetle tedirginliğini gidermek için “Bildim bileli müzikle uğraşıyorsunuz. Sizin için müziği özel yapan nedir? Başka sanat alanları ilginizi çekmiyor mu?” diye bir soru yönelttim. Muhabbet erbabı olduğunu bildiğim için günün sıradanlığı içinde keyifli bir sohbet için fırsat kovaladığımı da itiraf etmeliyim.

Sorduğum soru üzerine bir süre düşündü. Hafiften gülümseyip kafasını salladı.

“Bu konu üzerinde konuşup tartıştığım çok dostum oldu. Onlar da hep aynı soruyu sordular. Hatta müziğin şiirle yakınlığına işaret edip hiç olmazsa sözleri olan müziğe yakın durmam gerektiği üzerinden yüklen-diler. Benim aradığım ise sanatın özgür

olması, özgür kalmayıydı. Onlara müziğin ele gelmeyen şekilsiz halinin gerçek özgürlük olduğunu, özgürce sanat yapabilmeyi müzikte bulduğumu anlattım. Yine de pek anlaştığımız söylenemez.”

“Anlamadım. Diğer sanatlar size yeterince özgür gelmiyor mu?”

“Yazılı anlatım, şiir, öykü, roman

sözcük ve cümle kalıplarıyla sınırlıdır. Seçtiğiniz sözcüğe veya cümle kuruluş yapısı içine hapsolursunuz. Heykel,

■ Onlara müziğin ele gelmeyen şekilsiz halinin gerçek özgürlük olduğunu, özgürce sanat yapabilmeyi müzikte bulduğumu anlattım.

resim gibi plastik sanatlarda ise kullandığın malzemenin izin verdiği kadarını ortaya çıkarabilirsin. Müzik ise kulağa ulaşan bir ezgidir. Özgürce uçar gelir kulağına konar. Onu içeri alıp almamak sana kalmıştır. Müzikte işittiğini anlat deseler sözcüklerle anlatamaz oturur yine çalar, seslendirirsin.”

“Müzikte de kullandığımız enstrü-

mana bağlı değil misiniz?”

“Enstrüman aracıdır. Müzik önce kafada başlar. Beethoven meşhur 9. Senfoniye sağır haliyle bestelemiştir. İşitmediği halde beyinde üretmiş sese ve notaya dökmüştür. Hatta en geniş anlamda içinde bulunduğumuz evren bir sanat eseri ise evrenin başlangıcını anlatan kutsal kitapların 'önce söz veya ses' vardı” diye başlaması çok anlamlıdır. Veya kıyamet gününün İsrail'in Sur'unu öttürmesi ile başlayacağı inancı müziğin özgünlüğüne işaret etmiyor mu?”

Cayların gelmesi ile konuşmaya ara verdik. Bizimkinin mütevazı da olsa klasik müzik alanında çalışmaları olduğunu biliyordum. Besteleri pek ilgi görmese de umurunda olmamıştı. Şimdilerde bir bale süiti yazmaya çabaladığından söz etti. Çayının şekeriyle uğraşırken az önce söylediklerini düşünüyordum. İkna olmamıştım.

“Müziğin en özgür sanat olduğunu iddia ediyorsunuz. O zaman sanatlar içinde en ileri olanın müzik

olması gerekmiyor mu?”

“Öyle zaten. Diğer sanat alanları egemenlerin baskısı altında kalıp sansüre uğrarken müziğin ele avuca gelmez yapısı onu hepsinden ileriye sıçratmıştır. 250 sene önce avrupa monarşilerle yönetilip tek ses iradesi altındayken müzisyenler çok sesli müzik yapıyordu. İçinde buldukları toplumun 250 sene ötesinde günümü-zün çok sesli, çok renkli, çok kültürlü toplumunu ve yönetim modelini bir senfoni içinde gösterebiliyorlardı.

Her bir enstrümanın kendi özgün kimliğini koruyarak çalınan esere katıldığı senfoni-nin günümüzün demokratik toplumla-rından ne farkı var? Dahası iktidara rağmen farklı sivil toplum önderlerinin ortaya çıkıp toplumları etkileyebilme-lerine olanak sağlayan yönetim sistemi 250 sene hayal bile edilemezken müzisyenler konçertolarını yazıyordu.

Bilirsin keman, piyano, obua her neyse her hangi bir müzik aleti için yazılmış olan konçertolar bir sivil toplum önderi gibi orkestrayı peşine

takar birlikte muhteşem müzik eserlerine dönüştürür. Günümüzün sivil toplumunun gücünü ve anlatımının karşılığını zamanın müzisyenleri eserleriyle işaret ediyordu. Egemen otorite zamanında fark edebilse sanırım sansür uygulamaktan kaçınmazdı. Örnekleri çoğaltabilirim. Ama müzik bu, ilham perilerinden ismini alır ve ele avuca sığmadan şekilden şekle girerek özgürce salınır. Duygular gibi akışkan ve özgürdür, müzik.”

Bu sözleri söylerken gözlerindeki heyecanı, inanmışlığı ve enerjiyi görmeyi isterdim. Ortamı, günü, mekanı unutmuş gibiydi. Çayını soğutmamasını hatırlatınca tekrar o çekingen haline döndü.

■ Müziğe bulandığında sözler çoğu kez ezgiyi baskılar, ardındakini gizler.

“Sanırım o nedenle müzik eserlerinin söz ile birleşmesine pek sıcak bakmıyorsunuz. Müziğin anlatmak istediğini sözlerle kısıtlayıp sınırlamak istemiyorsunuz. Doğru mu?”

“Şiir de sanatların en eskilerindedir. Ancak şairin seçtiği söz ve nükteler anlamlı olsa da hep bir şeyler eksik kalır. Okuyucusuna o eksik sözcüklerle ulaşan şiir, zihinlerde anlama ve nükteye dönüşürken iyiden iyiye aşınır. Müziğe bulandığında sözler çoğu kez ezgiyi baskılar, ardındakini gizler. Sözlere takılıp müziğinden uzaklaştığımız pek çok güzel beste

sayabilirim. Fahir Atakoğlu'nun bestelediği sözlerini Sezen Aksu'nun yazdığı “Lal” isimli parça çok iyi bir örnektir. Sözler o kadar anlamlı ve içtendir ki, müziği örter bastırır. Halbuki şarkının müziği sözlerinin çok ötesindedir.”

Çaylarımızı bitirip rapor işlemi için birlikte dahiliyeci arkadaşımın yanına giderken hastanenin kalabalık koridorlarına yöneldiğimizde tedirginliği arttı. Koridorlardaki kalabalığa bakıp “buradakilerin hepsi mi hasta?” diye sordu. Artık her yerde, her ortamda konuşacak konu bulamayanların birbirine hastalıklarından söz ettiğini ve böyle giderse sağlıklı olduğunu düşünen insanların muhabbet konusu bulamayıp yalnız kalacağından endişelendiğini söyledi. Tedirginliğini biraz olsun yatıştırmak için az önceki ilgi çekici konuya dönmeyi seçtim.

“Müziğin çağının yüzlerce yıl ilerisinde olduğunu söylemişsiniz. O zaman günümüzde yapılan müzik geleceğin toplumu için de ipucu veriyor olmalı. Bugünkü müziğe bakıp geleceğin toplumunu hayal etmeye çalışabilir miyiz?”

“Çok zor. Geçmişte hayal edebilselerdi, önlem almaktan çekinmezlerdi. Yine de müziğin elektronikle birleşip enstrüman bağımlılığından kurtulması çok daha özgür bir topluma doğru ilerlediğimizi düşündürebilir. Dahası rock müzik veya klasikteki karşılığı olduğunu düşündüğüm atonal müzik örneklerine bakıp bireyin kimlikler ve etiketlerinden kurtulup

çok daha özgürce kendini ifade edebildiği bir toplum düşleyebiliriz.”

Koridorda durup sağına soluna bakındı. Sonra sesini alçaltıp bunları yüksek sesle söylemek gerektiğini, duyan bilen olsa önlem almaktan çekinmeyeceğini, müzik perilerinin özgür olması ve öyle kalması gerektiğine inandığını söyledi.

İşlemlerini kısa sürede yapıp raporunu ve reçetesini hazırladı. İşimiz bitmişti. Gerek olmadığını söylese

de tedirginliğini bildiğim için hastane kapısına kadar eşlik ettim. Teşekkür edip ayrılırken “Şimdi dükkana gidip hastanenin uğultusunu kulaklarımdan atlatabilmek için ölüp gitmiş kemikleri bile kalmamış birinin 350 yıl önce yazdığı kantatlara, Bach’a sığınacağım. Müziğin özgürlüğüne bırakacağım kendimi” dedi.

Hastane bahçesine çıktığımızda az önceki tedirginliğinde eser kalmamıştı. Ağır adımlarla bahçenin kalabalığına karışıp sessizce uzaklaştı. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

Makine İğnesinin Öyküsü

Mühendis Elias Howe, uzun zamandır dikiş makinesi yapmaya çalışıyordu. Sorun iğnedeydi. Bu ise Howe’u derin derin düşündürüyordu. Beyni gece gündüz hatta uykuda bile bununla meşguldü. Bir gece düşünde vahşi kabilelere esir düştüğünü gördü. Kabile reisinin önünde iğnesiz bir dikiş makinesi durmaktaydı. “Elias Howe!” diye kükredi kabile reisi. “Bu makineyi hemen tamamlamanı emrediyorum. Aksi halde öleceksin!..”

Elias’ın dizlerinin bağı çözüldü. Muhafızlar onu ölüm meydanına doğru sürüklediler. Kan, ter içinde kalan Howe dikiş makinesini unutmuş can derdine düşmüştü. Bir kazığa sıkıca bağlanan Howe her şeyin bittiğini anladı. Sonra, kabile reisinin emri kulaklarında yankılandı.

“Öldürün!..”

Muhafızların mızrakları gövdesine saplanmak üzere havaya kalkmıştı ki, Howe aniden bir şey fark etti. Mızrakların ucunda bulunan göz biçimindeki delikler, düşünüp de bir türlü keşfini başaramadığı dikiş iğnesinin ta kendisiydi. Mızraklar tam göğsüne saplanırken sıçrayarak uyandı, yataktan fırladığı gibi laboratuvarına koştu. Düşteki mızrağın ucundaki deliğin benzerini iğne üzerinde açarak yapıtını tamamladı. Artık dikiş makinesi başarılı bir biçimde çalışıyordu.

Mühendis Howe’un keyfine diyecek yoktu. Yalnız akıl erdiremediği konu, uyanikken yapamadığını düşünde başarmış olmasıydı.

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Como
Gölü'nün
İncisi

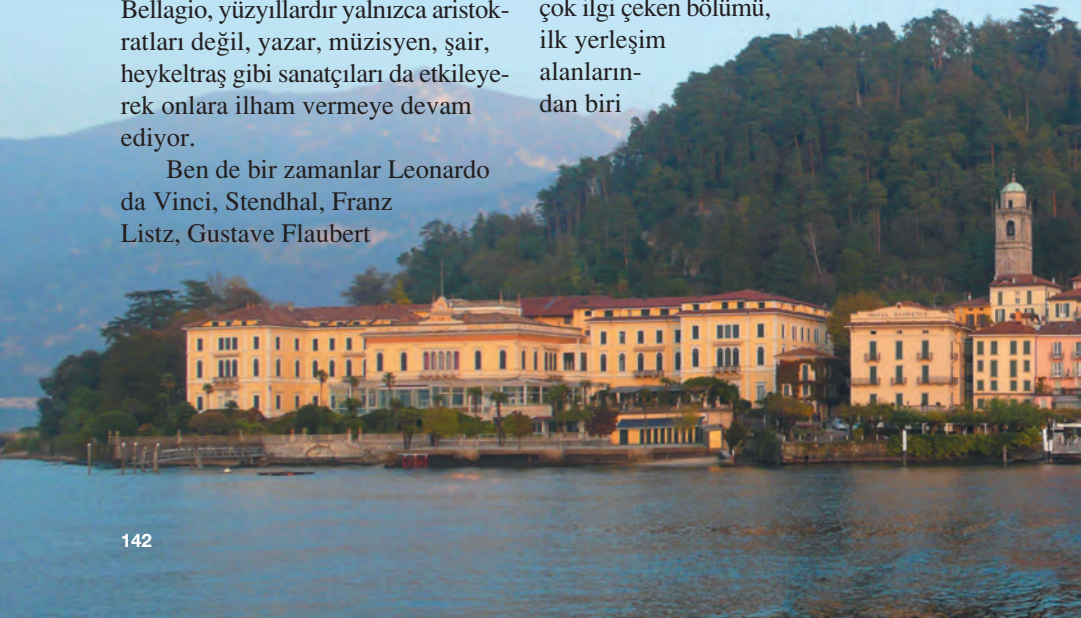
Bellagio

İstiridye kabuğunun tam ortasındaki eşsiz bir inci tanesi gibi Bellagio da Y şeklindeki Como gölünün merkezinde yer alıyor.

İtalya'nın Lombardiya bölgesinde, göl kıyısındaki bu zarif ve bakımlı kent, yüzyıllar önce yapılan binaları, görkemli villaları, taş döşeli dar yolları ve merdivenli sokaklarıyla ziyaretçilerini büyülüyor. Bellagio, yüzyıllardır yalnızca aristokratları değil, yazar, müzisyen, şair, heykeltıraş gibi sanatçıları da etkileyerek onlara ilham vermeye devam ediyor.

Ben de bir zamanlar Leonardo da Vinci, Stendhal, Franz Listz, Gustave Flaubert

ve Mark Twain'in de ziyaret ettiği kente gitmek üzere Como'dan tekneye biniyorum. 700 kişinin yaşadığı kent, göl kıyısından San Primo dağının tepesine doğru yükselen alana yayılmış bir çok mahalleden oluşsa da en çok ilgi çeken bölümü, ilk yerleşim alanlarından biri

olan Borgo denilen tarihi kent merkezi. Benim bindiğim tekne de göle doğru uzanan ağaçlarla kaplı burnun kıyısındaki Borgo'nun sarı, pembe ve bej renkli binalarının önündeki küçük iskelede yanaşıyor.

Üzerinde Bellagio yazan küçük iskelede inip, buradaki turizm ofisinden bir harita alıyorum. İskelenin önündeki cadde ile kentin üst bölümündeki caddeyi birbirine bağlayan dar sokaklar ve merdivenlerden ibaret olan kent merkezi kısa sürede yürüterek gezilebiliyor. Ben de sola doğru yürüyorum.

Göl kıyısındaki ağaçların arkasındaki banklarda oturanlar Ekim ayının son gününde güneşin tadını çıkarıyor, tıpkı önlerinde göle girip, çıkan ördekler gibi... Çoğu neoklasik tarzdaki binalar çok bakımlı, özenle pastel renklere boyanmış, pencerelerin etrafı, bazılarının

Bellagio-Punta Spartivento

duvarları desenlerle süslenmiş. Duvarlar ve balkonlar sarmaşıklarla, çiçek saksılarıyla renklenmiş. Piazza Mazzini adlı göl kıyısındaki yoldan Roma caddesine dönüp, Grand Hotel Villa Serbelloni'nin bahçe duvarı boyunca yürüyorum. Duvarı kaplayan sarmaşığın kırmızı renkli yaprakları yolun karşısında rengarenk ipek

Bellagio, yüzyıllardır yalnızca aristokratları değil, sanatçıları da etkileyerek onlara ilham vermeye devam ediyor.

eşarplar satan dükkanın vitrinine yansıyor.

Sağa dönüp kilise meydanına devam etmek yerine, soldaki yoldan ilerliyorum. Bu yol beni burnun ucunda “Rüzgarın bölündüğü nokta” anlamına gelen “Punta Spartivento”ya getiriyor. Gölün üç kola ayrıldığı bu nokta, sağda Lecco, solda Como, karşıda da Colico bölgelerinin görüntüsüyle gölün başka hiçbir yerinde görülemeyecek eşsiz bir manzara sunuyor. Buradaki küçük parkın ardındaki tek katlı restorandan balık

kokuları geliyor. Ağaçların dalları arasından süzülen güneş, kıyıdaki banklarda oturup, gölü çevreleyen görkemli dağların görüntüsünü izleyenleri ısıtıyor. Ben de bir süre manzarayı izleyenlere katıldıktan sonra geri dönüp San Giacomo kilisesinin olduğu meydana yürüyorum.

Köşedeki dükkanda Noel süsleri satılıyor. Raflar ve vitrinler çoğu camdan yapılmış renk renk melekler, hayvanlar, çanlar, çiçekler, çam ağaçları, yıldızlar, kalpler ve rüzgar gülleri ile dolu.

Kilisenin önündeki Piazza Della Chiesa meydanının köşesinde ise Villa Serbelloni'nin giriş kapısı yer alıyor. 1845 yılında burada kalan Gustave Flaubert seyahat günlüğüne şu satırları yazmış: “...gözleri memnun etmek için yapılmış bir gösteri... Burada

yaşamak ve ölmek istenir.”

Ortaçağ'da kale, sonrasında özel mülk olan villa 18. yüzyılda Serbelloni ailesi tarafından alınmış; binanın bahçesi geliştirilip, güzelleştirilmiş. 1905 yılında otele dönüştürülen villa burada kalmaya gelen Prenses Ella Walker tarafından satın alınmış. Onun ölümünden sonra 1959'da New York Rockefeller Vakfı'na bağışlanarak bir konferans ve araştırma merkezine dönüştürülmüş. Villanın Bellagio burnunun tepesindeki geniş bahçesi, Nisan'dan Ekim

sonuna kadar Pazartesî hariç her gün günde 2 kez yapılan rehberli turlarla gezilebiliyor. Aralarında nadir ve egzotik bitkilerin de olduğu, güller, yaseminler, zeytin, limon, portakal, manolya ve nar ağaçları ile dolu bahçedeki yürüyüş yollarının toplam uzunluğu 18 km'yi buluyor.

Meydandan Borgo'nun üst bölümündeki caddesi olan Garibaldi'de yürümeye başlıyorum. Bu cadde ve onu göl kenarındaki yola bağlayan dar sokaklar ve merdivenlerde evler, çeşitli mağazalar, kafe ve restoranlar var. İpek, takı, seramik, ahşap ve cam eşyalar satan mağazaların vitrinleri çok güzel düzenlenmiş.

Önünden geçtiğim bir şarküteri vitrini bir hediyelik eşya mağazasıymış gibi rengârenk. Zeytinyağı ve sirke şişeleri, şaraplar, şekerleme, bisküvi ve çikolata kutuları ve zeytin kavanozları şık ambalajları içinde

özenle vitrine yerleştirilmiş. Bir süre sonra sağda aşağıya inen, çakıl taşları ile kaplı geniş merdivenlerden oluşan Salita Serbelloni sokağına geliyorum. Bu sokağa halk hâlâ hendek diyor çünkü Ortaçağ zamanında burası tarihi kenti korumak için kullanılan hendekmiş.

Göle doğru inerken, sağda hâlâ Ortaçağ'dan kalan kalın tarihi duvarların bir kısmı görülebiliyor. Bu yolun sonu

göl kenarındaki caddeye çıkıyor. Belediye Binası, St. George Şapeli, kütüphane ve bir zamanlar neo-gotik tarzda bir Anglikan kilisesi olarak inşa edilerek 1950'lerde konut olarak düzenlenmiş Villa Gotica tarihi kent merkezinde öne çıkan diğer yapılar. 2-3 saat süren farklı yürüyüş rotalarıyla Bellagio etrafındaki köyleri de görebilir; Loppia, Pescallo, Oliverio, San Giovanni'ye giderek Villa Melzi'nin bahçesini ve Navigasyon Aletleri

Müzesi'ni gezebilirsiniz. Yürümeyi tercih etmezseniz yaz aylarında feribot iskelesinin yanından hareket eden motorize turist trenine de binebilirsiniz. Bellagio'da yalnızca doğal güzellikler ve tarih yok; göl balıkları, yerel şaraplar, kahveler, çevredeki dağ köylerinde yapılan peynir, salam ve sucuklar, Bresalo ve Missoltini gibi eşsiz lezzetler de var. Geleneksel aile işletmeleri olan Trattoria'lar, pizza servis eden Pizzeria'lar, gurme restoranları ve kafeler farklı lezzetler sunuyor. Ben de iskelenin karşısındaki binanın giriş katındaki kafede oturup mis gibi kokan bir kahve içiyorum.

Yaz aylarında daha kalabalık olduğunu düşündüğüm Bellagio, şimdi çok sevdiği konuklarını uğurladıktan sonra yalnız kalıp hüznülenen bir ev sahibi gibi. Yaz aylarındaki kadar hareketli ve neşeli olmasa da dar sokaklarında rahatça yürüyüp göl manzarasının tadını çıkaracağım bu sakin halini o kadar seviyorum ki ayrılmak zor geliyor. •

izlensen@butundunya.com.tr

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

A msterdam'da Bir Çatı Katı

Ortalıkta kar kokusunun olduğu gecelerden biri. Her an ilk taneler düşmeye başlayabilir. Kanallar ve özgürlükler kenti Amsterdam'dayız. Yanımda bana eşliğinden büyük keyif aldığım kafa dengi bir dostum var.

Kanal boyundaki şirin bir caz kulübünden henüz çıkmışız. Son iki saatimiz bir blues sanatçısının kulaklarımıza adeta ziyafet çeken kadife sesini dinleyerek

geçmiş. O güzelim ezgilere can veren sesi hala kulaklarımızda çınlıyor. Vakit gece yarısına yaklaşmış. Artık eve dönme zamanı. Serin havanın tadını çıkartmak istercesine kanal boyunca

ağır ağır yürüyoruz. Göz alabildiğine tüm ağaçlara ışıklı fenerler asılmış. Binaların kapıları, pencereleri ve vitrinler yeni yıl için ışıklandırılmış. Yediden yetmişe herkesin gelecek için kurduğu güzel düşler kentin bir iyimserlik atmosferine bürünmesini sağlamış. İnsanlar gecenin bu geç saatinde bile hâlâ açık kalan mağazalardan sevdiklerine hediyelik bir şeyler alma çabasında. Ana caddede çın çın seslerle tramvaylar dolaşüyor. Hepsi de dolu.

Bir köprüden geçip kaldığım evin bulunduğu meydana doğru ilerliyoruz. İşte tam o anda kar taneleri düşmeye başlıyor. Adımlarımızı hızlandırıyoruz. Caddeler ve kanal boylarına Amsterdam'ın birbirinden şirin gotik evleri sıralanmış. Hepsinin de kapılarında pencere-

lerinde rengârenk yılbaşı ışıkları yanıp sönmekte. Hızını arttıran karla birlikte daha bir hoş görünüyorlar. Çatı katında yaşadığım ev tramvayların geçtiği geniş bir meydana ve diğer binaların çatılarına bakıyor.

Kar hızını iyice arttırdığında eve varıp çatı katına çıkıyoruz. Üşümüşüz. Buna karşın içerisi düzenli çalışan ısıtıcılar sayesinde sıcacık. Uykumuz çoktan gelmiş. Aslında bir an önce yataklara uzanmalıyız. Buna karşın bir kuş yuvasına benzettiğim çatı odasının penceresinden tozu dumana katarak yağmakta olan karı bir süre seyretmek istiyoruz. Minderleri pencere kenarına koyup yerleşiyoruz. Aşağıdaki meydana tamamen beyaza boyanmış durumda. Tramvayların far ışıklarında savrulurken yağın oluşturduğu

masalsı görüntüleri keyifle izlemeye başlıyoruz.

Bir saat sonra tüm çatılar üç parmak kalınlığındaki beyaz bir örtüyle kaplanmış durumda. Buna karşın hayat devam ediyor. Meydandan tramvaylar yine geçiyor, insanlar çeşitli yönlerde doğru hareket ediyorlar, kimileriye o havada köpeklerini gezdiriyor. Bulduğumuz yerden baktığımızda başka kentlerden ve Avrupa ülkelerinden gelen trenlerin dizi dizi ışıklarının ana gar binasına girdiğini seçebiliyoruz. Üzerimizden geçen hava trafiğinin de hiç durmadığını evin içine kadar gelen uçak motoru gürültülerinden anlıyoruz. Kar fırtınasına karşın her şey olağan akışında sürüyor.

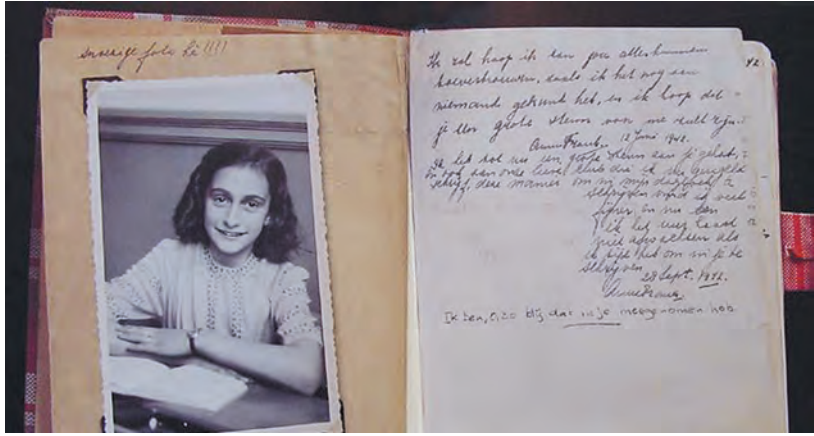
Yataklara çekilmeden önce yakınlardaki havaalanına inişe geçen bir uçağın motor homurtusu bir kez daha çatı odasını sarsıyor. Kim bilir nereden geliyor? Belki Dallas-New York-Amsterdam seferini yapan dev bir jumbo jet, ya da Jakarta, Singapur üzerinden gelip inişe geçen bir başka uçak. Dünyanın en yoğun havaalanlarından birine sahip olan Amsterdam kenti halkı bu trafiğe alışmış olmalı. Gece sıcacık yataklarımızda kâh uçak homurtularıyla, kâh camlara vuran rüzgârın uğultusuyla geçiyor. Sabah uyandıığımızda kar tüm kenti iki karıya yakın beyaz bir örtüyle kaplamış durumda. Pencereden bakıp göz alabildiğine uzanan bir

çatılar denizini seyrediyoruz. Binlerce binanın beyaza boyanmış çatısını ve hala ilk başladığı anki hızıyla yağmakta olan karı keyifle seyrederken acıktığımızı hissediyoruz. Böyle güzel bir günde kahvaltımız özel olmalı. İlk aklımıza gelen; hemen bir arka sokakta bulunan bir Türk şarküteri. Avrupa'nın göbeğinde, Türkiye'dekiler kadar kaliteli pek çok kahvaltılık çeşidi buradan temin edilebilir. Çay suyunu ocağa koyup sokağa fırlıyoruz.

Türk şarküterişi bize o karlı günde tam bir ev keyfi yapacak kadar bol ve lezzetli çeşit sunuyor. Erzincan usulü deride tulum peyniri, Kars gravyeri, tuzlu Trabzon tereyağı, Yağlı Ezine peyniri, Afyon kaymağı, Kayseri pasturması, Ege zeytini, mısır ekmeği ve daha neler neler. Türkiye'den binlerce kilometre uzakta Türk usulü bir kahvaltı yapacak olmanın keyfiyle çatı katına dönüyoruz. Çay suyu çoktan kaynamış. Demliyoruz. Odayı mis gibi buhurlu bir çay kokusu kaplıyor. Kahvaltılıklara yumuluyoruz...

Artık yiyecek halimiz kalmadığında son bardak çaylarımızı pencere kenarında içmeye karar veriyoruz.

Yoğun kar yağışına karşın aşağıda meydana ışıl ışıl kafeler, hatıra eşyası satan dükkânlar, çiçekçiler ve kitapçılar çoktan açılmışlar. İnsanlar sağa sola koşuşturup, tramvaylara binip, iniyorlar. Yaşam her günkü gibi devam ediyor. Az sonra biz de onlara katılacağız. Amsterdam'da beyaz bir günün keyfini çıkartmak için parkları, kanal boylarını ve yaklaşan yılbaşı için kurulmuş olan şirin hediye pazarlarını gezeceğiz. Yorucu bir gün olacak. Akşam çatı odamıza çekilmeden önce uzun zamanın özlemiyle bir Meksika restoranında bol bol burritos yiyeceğiz.

Bugün özgürlüğün, refahın ve eğlencenin başkenti olarak yaşanan Amsterdam kenti İkinci Dünya Savaşı sırasında Hitler'in yarattığı zalim Nazi güçlerinin eline geçmişti. Şimdilerde içinde keyifle yaşanan çatı katları o zamanlar Nazi'lerden saklanmaya çalışan Yahudi ailelerin sığınakları olmuştu. Anne Frank da onlardan biriydi. Ailesiyle

Ann Frank'ın günlüğü

birlikte Amsterdam'da kanal kıyısındaki bir evin çatı katına sığınmışlardı. Küçük çatı katında bir Yahudi aile daha vardı. Aylarca hiç dışarı çıkmadan orada saklandılar. Yiyecek ihtiyaçlarını zor da olsa sağlayan dostları sayesinde var olmaya çalıştılar. Gün geldi onca insan üç tane patatesi ve iki sosisi bölüştüler. Kimi geceler aç uyudular. Yakalanma korkusuyla kafalarını pencereden uzatıp bakmaya çekindiler. Gün ışığına hasret kaldılar. Yine de olmadı. Başaramadılar. Nazi'ler eve baskın yapıp onları yakaladı. Çatı katında saklandıkları günleri hatıra defterine yazarak o karanlık dönemi herkesin gözlerinin önüne seren Anne Frank, ailesiyle birlikte toplama kampında ölüme yollandı. Sadece baba Frank bu soykırımdan sağ olarak kurtuldu ve kızının güncesini yayımlayarak insanlığa bugünün mutlu Amsterdam'ında bir zamanlar ne acılar yaşandığını göstermiş oldu.

Bir daha yaşanmaması dileğiyle...•

mehmetunver@butundunya.com.tr

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

KURGUMAT: Umut Sayman 2
(Sahmatya 2014) 1.d5 Kxd5
2.Ka2+# (1...Fxd5 2.Kc5+#,
1...Ac3 2.Ac4+#)

OYUN SONU: Recebov-
Wojtaszek, 2015 Beyaz Kazanır
1.a6 Fh2 2.Fc4 Kc2 3.Şxe4 Kxc3
4.Kf5+ Şg7 5.Kxf7+ Şg6 6.Fd5
Fg1 7.Kf1 Kc5 8.Şe5 Ka3 9.Kf6+
Şh5 10.Kf4 (Ff7 #) Şg6 11.Kg4+
Şh7 12.Fe4+ Şh8 13.Kg6 h5
14.Kc6 Ff8 15.Şf6 Şg8 16.Fd5+
Şh7 17.Şf7 1-0

1-(c) Olay, olgu	9-(a) Resim sanatı
2-(a) Gömlek kolları	10-(a) Sertüven, macera
3-(c) Gösteriş	11-(d) Birlik, birleşmiş
4-(a) Çözümleme	12-(a) Tema ile ilgili
5-(a) Bölüntü	13-(b) İkinci müteahhit
6-(a) Yetkilendirme	14-(c) Sıkıntı
7-(b) Büyük bir balık	15-(b) Tarla bölümü
8-(b) Roma asker birliği	

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(a) Tein
2-(b) Işık
3-(c) Narsisizm
4-(c) Kıtaları
5-(d) Geyşa
6-(b) Fransa
7-(c) Hindistan
8-(a) İntak
9-(b) Naat
10-(a) Dramaturg
11-(d) Fenomenoloji

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	A	L	İ	R	I	Z	A	B	E	Y		B	A	D	E
2	L	O	L	İ	T	A		A	R		Z	İ		E	
3	İ	T	A		I	R	A	K		E	R	E	S	T	
4	R	U		K	R	İ	Z	A	N	T	E	M		T	İ
5	I	S	K	A		F	A	R	O	E		A	R	E	L
6	F		R	İ	M		M	A	R	K	O	N	İ		L
7	A	M	E	L	İ	Y	E		A		K	Y	O	T	O
8	T	E	M	E	L		T	A	L	İ		A		A	
9	Ç		A		A	S		A	Y	N	A		A	L	A
10	A	V		O	N	A	T		A		R	A	B	A	T
11	Ğ		O	T	O	N	O	M		P	A	R	İ	T	E
12	A	K	N	E		E	N	İ	S		B	A	Y		H
13	T		U	L	A	M	A		İ	S	A	B	E	T	
14	A	A	R		T		J	A	L	E		A		R	O
15	Y		S	U	A	T		D	İ	L	E	N	C	İ	
16		H	A	R	M	A	N		K						
17	H	A	L		A	L	E	K	O	K					
18	O	Z		İ	N	E	K		N	Ü					
19	R	A	S	T		B	E	L		R					
20	A	N	İ		M	E	S	İ	R	E					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Çınar Alış, Ankara

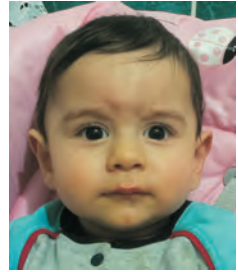
Derin Alış, Ankara

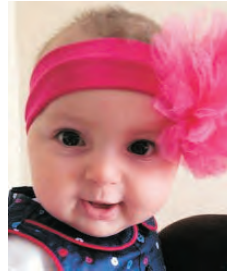
Karen İşçimen, Ankara

Nil Şahin, Ankara

Eymen Kambur, Ankara

Aslı Sultan Ermezyan,
Adana

Bilge Su Kesim,
Trabzon

Aslı Zeynep Baloğlu,
Tekirdağ

Cem ve Nehir Akgünlü, Ankara

Belka Sular, İstanbul

Doğa Ekinci, Ankara

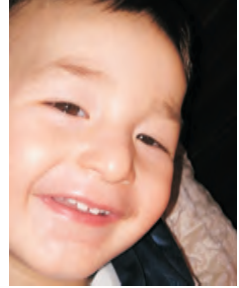
Zehra Beren Başarı,
Lefkoşa, KKTC

Emine Duru Usta, İstanbul

İpek Aydın, Ankara

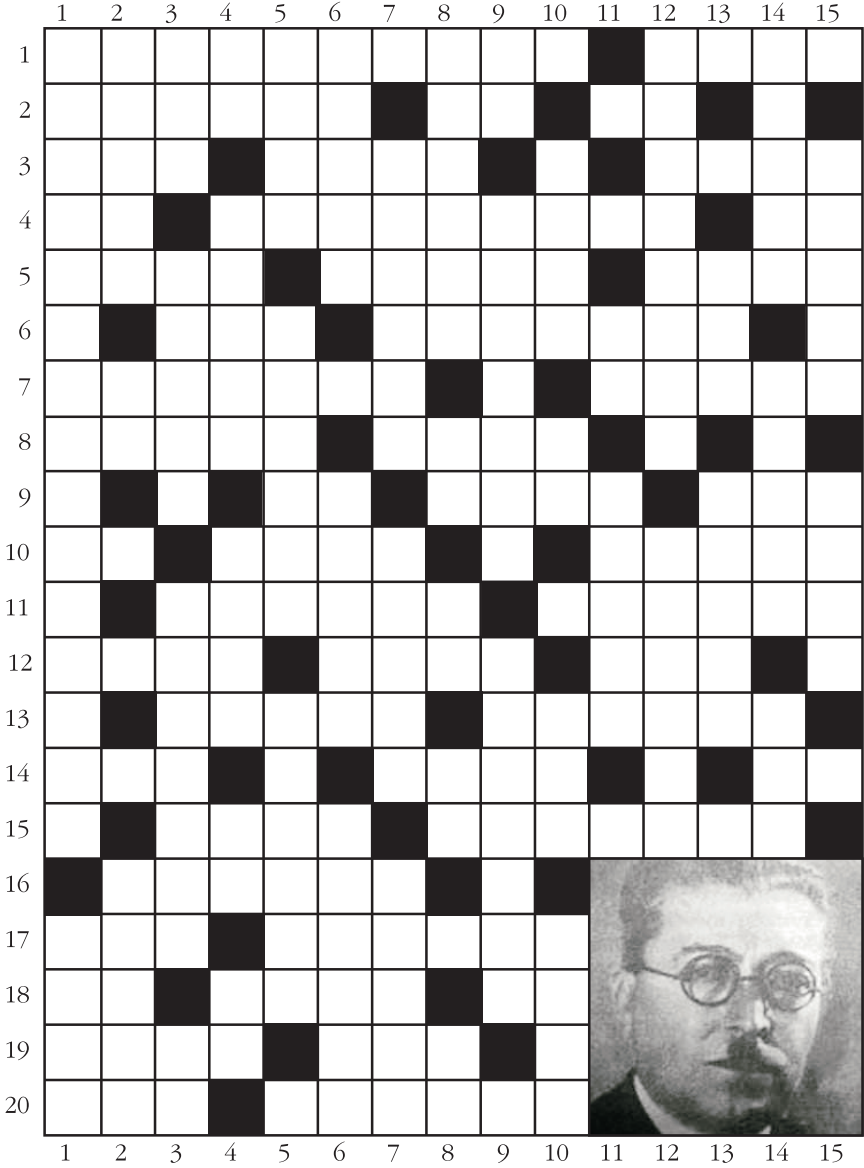
Eymen Aydemir, Bolu

Toprak Yücegök, K.Maraş

Ziya, Evren ve Erek Karadeniz, Atlanta, ABD

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-“Kaptanzade”(fotografda görülen Türk Sanat Müziği bestekarımız).- İçki. 2-Vladimir Nabokov'un bir yapıtı.- Güzel sanat.- Sahibi anlamı yükleyen bir ön ek. 3-Verme, ödeme.- Uzak.- Pokerde oyuncunun önündeki paralar. 4-Eski dilde yüz, çehre.- Kasımpatı da denilen ve sonbahar kış arası açan bir çiçek.- Boru sesi. 5-Hedefi tutturamama.- İskoçya'nın kuzeyinde yer alan bir adalar topluluğu.- " Hüseyin Sadeddin"(müzikologumuz). 6-Roma'nın eski adı- Radyoyu icad eden mucit. 7-İş, eylem.- Japonya'da bir kent.- 8-Esas niteliğinde olan.- Yan yol. 9-İskambilde birli.- Varlıkların görüntüsünü veren cıvalı ve sırlı cam.- Karışık renkli. 10-Tuzağa düşürülen şey.- Özenli, düzgün.- Afrika'da bir başkent. 11-Özerk.- Bir para biriminin başka bir para birimi değerine olan oranı. 12-Ergenlik sivilcesi.- '.... Fosforoğlu' (tiyatro sanatçımız).- Erkeklerin ad veya soyadlarının önüne gelen saygı sözü. 13-Gramerde sessiz harfle sona eren bir kelimeyi kendinden sonra gelen kelimeye başka bir sessiz harfe bağlama.- Hedefe varma. 14-İsviçre'de bir akarsu.- Gece yağın ve yapraklara konan ince nem.- Yunan alfabesine bir harf. 15-Mutlulukla ilgili.- Hayatını dilenerek kazanan kişi. 16-Birçok çeşitten birer parça alınıp yeni birleşim oluşturma işi. 17-Sebze ve meyvelerin toptan satıldığı yer.- Yumurtanın bir pişirilme şekli. 18-Basit şekerlerin genel adı.- Nazım Hikmet'in bir yapıtı.- Çıplak vücut resmi. 19-Türk musikisinde bir makam.- Dağ sırtlarında geçit veren çukur yer. 20-Kars ilindeki ünlü harabeler.- Gezilecek yer.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1869-1935 yılları arasında yaşamış olup, İstiklal marşımızın ilk bestekarı olan müzisyenimiz.- Trakya yöresine özgü bir halk oyunu. 2-Nilüfer cinsinden bir bitki türü.- Kuzu sesi.- Sonbahar. 3-Bir bağlaç.- Bir çeşit yumurtalı süt tatlısı.- Onurla ilgili.- Bir nota. 4-Endonezya'nın plaka imi.- Eski dilde dağ başı.-Yolcu ve turistlere geceleme imkanı sağlayan işletme.- Tümör.- '... Dalaşı'(Frederic Forsytn'nin bir yapıtı). 5-Güzel koku.- İtalya'nın, dünyanın moda merkezi olan ili.- Kazak başkanlarına verilen ad. 6-Nazik ve hoş konuşan kibar kimse.- Çok güzel kadın anlamında bir sözcük.- Öğrenci. 7-Ululuk, yücelik.- Bir taşıtın alabileceği ton miktarı.- Cimri. 8- Kur'an'da bir sure.- Bir haber ajansının kısa yazılışı.- Bir nota.- Yemen ile Umman arasında yaşamış eski bir arap kavmi.- Lityumun simgesi. 9-Rütbesiz asker.- 'Matmazelnın Koltuğu' (Peyami Safa'nın bir yapıtı).- Kapı ve pencere kenarlarına sızdırmazlık amacı ile sürülen kimyasal madde. 10-Giysinın belden aşağı kalan bölümü.- Küçük mağara.- Doğal bir afet.- Kastamonu'nun bir ilçesi. 11-Yahya Kemal Beyatlı'nın hece vezni ile yazdığı tek şiir.- '..... Sevdası' (Recaizade Mahmut Ekrem'in bir yapıtı). 12-Güneydoğu Asya'da küçük bir ülke.- Türk müziğinde bir makam. 13- Brezilya'da plajları ile ünlü bir kent.- Gösterişli, göz alıcı kıyafet. 14-Aynı cinsten oluşan onluk küme.- '.... Halman' (Türkiye'nin ilk kültür bakanı olan ve geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz siyasetçimiz).- Yapısına girdiği sözcüğe üç anlamı katan yabancı bir ek. 15-Siirt'in bir ilçesi.- Bunama.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

ZAYIF KARELER

“Zayıf kare” kavramını anımsayalım: Kendi alanımızda bulunan ve piyonla koruyamadığımız kare zayıf karedir.

Botvinnik – Flohr, Moskova, 1936

1.c5 İki fikri birleştirilen hamle: b3-b4-b5 ilerlemesi ve atın d6'ya yerleşmesi. 1...a5, ilk fikrin gerçekleşmesini engelliyor. 2.Ab1 Vf8 3.Aa3 Fd8 4.Ac4 Fc7 5.Ad6 Beyaz, d6'da taş değiştirmekten çekinmiyor, çünkü, bağlı geçer piyonlar kazanır.

5...Ka8 6.Kb1 Vd8 7.b4 axb4 8.Kxb4 Fxd6 9.exd6 Va5 10.Kdb3 Ke8 11.Ve2 (11.Kxb7 Kxb7 12.Kxb7 Vxa4'ten daha kuvvetli.) 11...Va8 12.Ke3 Şf7 Beyaz, şahını uzun çaprazdan çıkarıp Vc4 oynayarak kazanmayı garantiye alabilir. (Başarıya Giden Yol'dan alınmıştır.)

77. TATA STEEL TURNUVASI'NDAN İLGİNÇ KONUMLAR

Bir Açmazdan Saldırarak Kurtulmak *Ding – Saric, Wijk Aan Zee, 2015*

27. Axd5 Çinli Ding, siyah filin korumasız oluşundan yararlanarak açmazdaki atıyla d5 piyonunu alıyor. Böylece hem açmazdan kurtuluyor hem de kuvvetli bir atak başlatıyor. 27...Vxd5 (27... Kxc3 oynanamaz; 28.Axe7+ Şf8 29.Axc6 nedeniyle.) 28.Vxh3 Ve4 Beyaz, kalite ve piyon öne geçti, daha dikkatli oynamalı! 29.Kac1 Fg5 30.Kc3 Ff4 31.Vd3 Vd5 32.Vf5 Fxe5 33.Kc8 f6 34.Kdc1 Siyah terk etti. 1-0

Dünya Şampiyonuna Karşı Oynamanın Zorluğu

Carlsen – Hou, Wijk Aan Zee, 2015

Siyah, bir piyon geride olmanın yanı sıra f7'deki kalesinin açmazda oluşundan ötürü de zor durumda. Dünya Bayanlar Şampiyonu Çinli Hou, Dünya Şampiyonu Carlsen'in atma ve kalesine çatal atıyor, en azından atları değiştirmeyi umarak 52...Axf2?? oynadı. 53.Axe5 ile tüm aletleri tehdit altında kaldı. (52...Ac5 53.Axe5 Axe6 54.Axc6 Kc7 55.Axa5 yolu, oyundaki sürdürümünden daha dirençli olmasına karşın sonucu değiştirmeye yetmezdi.) 53...Axh3+ Son çırpınış. 53...Şh2. "d6" piyonunun açmazda oluşu nedeniyle siyah e5'teki atın yol açtığı tehditleri savuşturamadı ve terk etti. 1-0

Kaçırılan Vezir Fedası

Ding – Caruana, Wijk Aan Zee, 2015

Caruana, yandaki konumda 33...Vd7 oynatarak kazandı. (Ancak vezir fedasıyla başlayan şu devam yolunu kaçırdı: 33...Vxc5! 34.Axc5 f5 Vezir tehdidinin yanı sıra fil çifti matı da gündemde 35.Va3 Fd4+ 36.Ke3 Fa8 ve kaleyi geri alırdı.) Caruana bu artistik kazanç yerine taşları tahtada tutan bir yol seçti. 0-1

KURGUMAT

Umut Sayman

(Şahmatnaya Kompozitsiya, 2014)

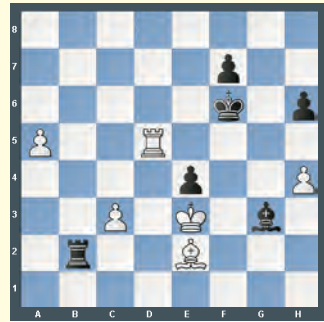

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Recebov - Wojtaszek, 2015

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Dünyayı Değiştiren Fizik Devrimi ve Yedi Büyük Fizikçi

Étienne Klein
Say Yayınları

Türkiye’de matematik, fizik, kimya ve biyoloji gibi temel bilimlere olan ilginin düştüğü ve üniversitelerde bu bölümlerin öğrenci bulamadığı için kapanma ile yüz yüze bırakıldığı bir süreçte “en doğru yol gösterici bilim”e yönelmeye çağrı yapan kitaplardan biri. İsmail Yerguz’un akıcı çevirisi ile bilime katkıları büyük, dahası bir devrimi gerçekleştiren fizikçileri yakından tanıma olanağı doğuyor. “Bazı devrimler yavaş ve kansız olur. 1920’li yıllarda fizik böyle bir devrimle karşılaştı. Bu sadece düşünce dünyasını ilgilendiren barışçı bir devrimdi. Fizikçiler atomların bir kaç yıl önce keşfedilen bu küçücük madde parçalarının sıradan şeyler olmadığını anladılar. Tepkileri bilinen fizik kurallarına uymadığından bunların anlaşılması gerekiyordu. Bu girişim bilim adamlarını kimi zaman acı çekerek, çoğu zaman büyük coşku duyarak, klasik fiziğe kök salmış bazı

ilkelerden vaz geçmeye götürdü. Fizikçiler yeni bir fizik icat etmek zorunda kaldılar: sonsuz küçük kuantum fiziği.” Mutlak bir yalnızlık içinde çalışan Einstein, Bilimi halkın anlayabileceği biçimde anlatmayı başaran Gamow, az sözle çok şey anlatan, matematiğin güzelliğine tutkun Dirac, 31 yaşında gizemli biçimde kaybolan Sicilyalı Majorana, düşüncelerini 25 yıllık sabırla kanıtlayan, Jung’la da çalışan Pauli, fizikçiler arasındaki bağları kurup güçlendiren ama intiharı seçen Ehrenfest, kadınlardan ilham alan ve bir kaçamak sırasında önemli bir denklemi kuran kedisi ile ünlü Schrödinger ve “İçlerindeki pusula, özel eğilimlerin bilimsel güzergahlarını da derinden etkilediği” diğer fizikçiler.

Gerçek Özgürlük

Doğan
Cüceloğlu

Remzi Kitabevi

Doğan Cüceloğlu Türkiye’nin çok önemli bir sorununa el atıyor. Kişinin kendisi, ailesi, eşi, çevresi, toplumla olan ilişkileri ve özgürlüğü. “Genç bir üniversite öğrencisi için özgürlük ne anlama gelir? Sıcak bir

yatak, bir çalışma masası, yiyecek yemek ve kimseye muhtaç olmadan günlük ihtiyaçlarını karşılayacak parası olması yeter mi? Özgürlük bir gencin nelere sahip olduklarıyla mı, yoksa nasıl var olduğuyula mı ilgili? Bu sorular kendini ve yaşamı ciddiye alan bir genç için önemli.”“İyi Düşün Doğru Karar Ver” kitabını yeniden yazmak isterken 16 ay uğraşarak yeni bir kitapla okurlarıyla buluşan Cüceloğlu:”Ana karakterler, emekli psikoloji profesörü Yakup Bey ve genç üniversite öğrencisi Timur Bey isim olarak aynı kaldı, ama ikisi arasında yer alan sohbetlerin kapsamı ve derinliği değişti. Tahmin edebileceğiniz gibi bir gencin arayışı sohbeti yönlendirdi. Bir insanın gençliği ve yaşlılığı, aynı zaman ve mekânda karşılaşmış sohbet başlarsa, geçmiş ve gelecek kaynaşır, birbiri içine geçer. Bu kitabın bazı sayfalarını yazarken gözyaşlarımın bana eşlik ettiğini de bilmenizi isterim. ‘Gerçek Özgürlük’ü yazdığım için mutluyum. Umarım bu kitap okurun, içindeki o özgür gücü keşfetmesine ve onun o gücün kaynağıyla sohbet etmesine yardımcı olur.” “Sizi bir şey sizin seçtiğiniz kadar etkiler. Öğrenilmiş cehalet çok yaygın. Kültür robotuuz. Gerçekten demokrasinin oluşabilmesi için verdiğim oyun benim oyum olması gerekiyor. El alem ne der korkusundan kurtulmak ve seçimlerimizi kendimizin yapması gerekiyor” çağrısı yapıyor.

Çocukluk Arkadaşım Atatürk

Mustafa Kemal’le 45 Yıl

Asaf İlbaý
Kaynak Yayınları

Atatürk’ün kendi eliyle kurduğu devlet ve kurumların yapamadığını, yapmadığını Kaynak yayınları yapıyor. Kurtardığı ulusun, kuşaklar boyu kendisini anlamasını sağlayacak olan 30 ciltlik Atatürk’ün Bütün Eserleri’ni tamamlayan yayınevi boş durmayıp Mahmut Esat Bozkurt, Şükrü Kaya gibi yakın çalışma arkadaşlarının yapıtlarını da yayımlıyor. 65 yıl önce yayınlanan ancak gazete sayfalarında kalan üstelik ulaşması zor olan Atatürk’ün yanı başında bir ömür geçirmiş olan Süleyman Asaf İlbaý’ın anıları ilk kez kitap olarak yayımlandı. (...) İlbaý, Selanik inşaat ve demiryolu mühendisliği yaptı. 1915’te Halep Belediye Başkanlığı üstlendi. Cumhuriyet Devrimi’nden sonra ülkenin bayındırlaştırılması çalışmalarında Atatürk’ün yakın mesai arkadaşları arasındaydı. Milletvekilliği yaptı ve Talat Beylerle ilişkileri Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kuruluşu ve Balkanlarla ilgili görüşleri gibi siyasi anılarını da bulacaksınız.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ALİ ARKADAŞ, İSTANBUL

Biri Size İkincisi Bir Sevdiğinize

%50
İNDİRİM

Bütün Dünya'dan İkinci Aboneliğe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:
Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli şimdi % 50 indirimli.
Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işleminizi başlatabilir;
ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0312) 215 51 27-28 Dahili: 313

Gsm: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

YUSUF KATIPOĞLU

1941 yılında Trabzon'da doğdu. Orta öğrenimini burada tamamladı. 1968'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Bedri Rahmi Eyüboğlu Atölyesi Yüksek Resim Bölümü'nden mezun oldu. Akademi'nin Avrupa Burs Sınavı ilk sergisi oldu (1971). Trabzon'da resim öğretmenliği yaptı (1971-1980). 1975'te Trabzon Güzel Sanatlar Galerisi'ni kurdu ve yöneticiliğini üstlendi. Çalışmalarını, 1980'den bu yana yaşadığı Kuzguncuk, Üsküdar'da sürdüren ve bugüne değin ellinin üzerinde kişisel sergi açan sanatçı yeni yapıtlarını, "Bugün Deniz Galaş" başlığıyla, 14 Şubat- 7 Mart arasında Uzun Hafız Sokak, No: 16, Rasimpaşa, Yeldeğirmeni, Kadıköy adresindeki Galeri Diani'de sergileyecek.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320